

Motion till riksdagen 2017/18:4162

av **Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M)**

med anledning av prop. 2017/18:100 2018 års ekonomiska vårproposition

1 Sammanfattning

Jobb och välfärd före bidrag

Sveriges ekonomi är stark. Trots det finns en rad problem som inte minskar utan som växer. Regeringen har under mandatperioden höjt skatterna med 60 miljarder kronor och ökat statens utgifter med 100 miljarder kronor. Samtidigt har vårddköerna fördubblats, polistätheten minskat och jobbklyftan mellan svenskfödda och utlandsfödda vidgats. Fler är långtidsarbetslösa och färre vuxna studerar nu än 2014. När konjunkturen vänder nedåt står Sverige sämre rustat.

Styrkan i svensk ekonomi behöver användas bättre. Det kräver dock en regering som förmår göra tydliga prioriteringar. Det går att låta välfärdens kärna och statens kärnuppgifter gå före bidrag – och samtidigt se till att det lönar sig bättre att arbeta. I denna vårmotion presenterar Moderaterna hur det ska gå till. Inriktningen på den ekonomiska politiken i vårmotionen är:

- Prioritera välfärdens kärna och statens kärnuppgifter.
- Fullt finansierade skattesänkningar på arbete för fler jobb.
- Välfärd framför bidrag.

Konflikten i svensk politik står mellan hur de politiska alternativen prioriterar mellan kostnader för bidrag och välfärdens kärna. De senaste decennierna visar att lägre skatter på arbete kan kombineras med ökade resurser till välfärden, om det kombineras med lägre bidragskostnader. För Moderaterna är valet lätt, vi kommer alltid att prioritera jobb och välfärd före bidrag.

Ett Sverige där alla kan bidra

Moderaterna är partiet för de som jobbar, de som vill jobba och de som har jobbat. Fortfarande lönar det sig inte tillräckligt att gå från bidrag till arbete, att utbilda sig och att jobba fler timmar.

De senaste åren har utanförskapet förändrats, och stora grupper står allt längre från arbetsmarknaden. Allt fler får nu sin försörjning från andra system än arbetslöshetsförsäkringen. Då krävs en större bidragsreform som tar ett helhetsgrepp kring bidragssystemen för att stärka arbetslinjen också i försörjningsstödet och etableringsersättningen. Moderaternas bidragsreform inkluderar ett bidragstak för att förhindra att ersättningsnivåerna blir för höga när bidrag staplas på varandra och regler om kvalificering in i bidragssystemen för de som kommer till Sverige. Dessutom innehåller den en reformering av a-kassan, aktivitetsstödet och försörjningsstödet.

För att göra det mer lönsamt att arbeta vill Moderaterna också sänka skatterna, främst på låga inkomster. Sänkningen innebär en inkomstförstärkning med närmare 500 kronor per månad för en medelinkomsttagare och 10 procent lägre skatt för personer som tar ett inträdesjobb enligt den modell som Alliansen kommit överens om. Färre i normala inkomstlägen såsom sjuksköterskor, lärare och poliser ska betala statlig inkomstskatt. Vi sänker också skatten för pensionärer och särskilt för äldre som jobbar.

Det bör också bli enklare att lära sig jobbet på jobbet samtidigt som anställningskostnaderna för att anställa de som står längst från arbetsmarknaden sänks. Alliansen vill därför införa inträdesjobb, en förenklad anställning för nyanlända och unga upp till 23 år utan gymnasieexamen. Fler jobb skapas också av en utökning av RUT-avdraget. Matchningen behöver också förbättras genom att Arbetsförmedlingen läggs ned och en ny, mindre, statlig aktör skapas.

Återupprätta lag och ordning samt stärk försvaret

Brottslighet drabbar både samhällsekonomin och människors faktiska och upplevda frihet. En central faktor för att minska brottsligheten är att det finns tillräckligt många poliser som förmår göra tillräckligt noggranna brottsutredningar. Moderaterna genomför nu den största trygghetsatsningen på 20 år. Poliserna ska bli fler och brottsutvecklingen vändas. Hela rättssystemet ska stärkas. Dessutom behövs såväl skärpta straff som bättre lagstiftning. I denna motion föreslår vi, och finansierar, utbyggnaden av polisen som 2024 kommer att ha 10 000 fler anställda. Polisyrket ska också bli mer attraktivt genom högre lön och betald polisutbildning.

Moderaterna inleder också banan för att Sverige ska nå målet om ett försvar som motsvarar 2 procent av BNP. År 2021 satsar vi 10 miljarder kronor mer på försvaret än regeringen.

En ansvarsfull migrationspolitik

Migration och integration hänger ihop. Utan ett hållbart asylmottagande klarar vi inte integrationen, och utan en tydlig integrationspolitik kan vi inte ge nyanlända en riktig chans att vara med och bidra till vårt gemensamma bästa. Vi presenterar i denna motion betydande reformer för att Sverige ska kunna ta tag i dagens migrations- och integrationsproblem.

För att migrationen ska bli långsiktigt hållbar vill Moderaterna att tillfälliga uppehållstillstånd ska bli huvudregel och att försörjningskraven vid anhörginvandring skärps. Det krävs också en ökad tydlighet kring vilka krav som ställs på vägen in i Sverige. Moderaterna föreslår bl.a. en utbildningsplikt och ökade kunskapskrav i sfi-undervisningen. Slutligen föreslår vi åtgärder mot det framväxande skuggsamhället – ett

nej ska alltid vara ett nej och de som får avslag på sina asylansökningar ska lämna landet.

En välfärd att lita på

Med en åldrande befolkning och en dåligt fungerande integration kommer utgiftstrycket i kommunerna att öka under kommande år. Moderaterna är beredda att skjuta till ytterligare resurser. I ett första steg handlar det om 10 miljarder kronor, men mer kan behövas. För att säkerställa att det finns resurser för att samtidigt värna välfärden och sunda offentliga finanser krävs dock att bidragskostnaderna och kostnaderna för asyl- och anhöriginvandring minskar.

Moderaterna vill också höja kvaliteten och öka tillgängligheten i vården och skolan. Vi utökar och förbättrar den kömiljard som kortade sjukvårdsköerna förra gången. Nu blir reformen på 3 miljarder kronor och kommer att gälla fler steg av vårdprocessen. Vi ger också särskilda resurser till psykiatrin, förlossningsvården och till primärvården.

I motionen presenteras vidare förslag för att ge elever ytterligare en timmes undervisning per dag i lågstadiet och öka förskolans tillgänglighet för socialt utsatta barn. För den allt större grupp elever som inte når målen i grundskolan inför vi en obligatorisk lovskola så att sommarmånaderna kan användas till att vända underkänt till godkänt. Klarar man ändå inte kunskapskraven för att bli behörig till gymnasiet ska det vara möjligt att få en yrkesutbildning som leder till jobb. Dessutom vill Moderaterna införa kunskapskontrakt för skolor med kvalitetsbrister.

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning.....	1
Jobb och välfärd före bidrag	1
Ett Sverige där alla kan bidra.....	1
Återupprätta lag och ordning samt stärk försvaret	2
En ansvarsfull migrationspolitik.....	2
En välfärd att lita på.....	3
Innehållsförteckning	4
Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2 Ett bättre Sverige är möjligt	5
3 Alliansens bedömning av det ekonomiska läget	6
3.1 Stark internationell konjunktur	7
3.2 Stark tillväxt i Sverige men riskerna ökar	8
3.3 En tudelad arbetsmarknad där utanförskapet biter sig fast trots högkonjunkturen	10
4 En bortslösad högkonjunktur.....	12
4.1 En expansiv finanspolitik som inte rustar Sverige för nästa kris.....	12
4.2 Avsaknad av strukturreformer gör att utanförskapet biter sig fast	14
4.3 Trots skattehöjningarna brister välfärden samt samhällets kärnuppgifter	16
5 Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken	17
5.1 En ansvarsfull ekonomisk politik	18
5.2 Prioriterade reformområden.....	20
6 Moderaternas riktlinjer för den ekonomiska politiken	29
6.1 Behov av ökade reformer för förbättrad välfärd, trygghet och integration	30
6.2 Moderaterna väljer jobb och välfärd före bidrag.....	32
6.3 Vägledande principer för den finanspolitiska inriktningen	33
7 Moderaternas prioriterade reformer	36
7.1 Ett Sverige där alla kan bidra.....	38
7.3 En ansvarsfull migrationspolitik.....	71
7.4 En välfärd att lita på.....	78
8 Effekterna av Moderaternas politik	90
8.1 Offentliga finanser	90
8.3 Hushållens ekonomi.....	92
8.4 En politik för rättvis fördelning och social rörlighet	93
9 Finansieringen av Moderaternas reformer.....	94
Bidrags- och utgiftsminskningar.....	94
Moderaternas inkomstökningar	95
Moderaternas omprioriteringar inom skola och sjukvård.....	96

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i avsnitt 5–9 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till överläggningar i syfte att nå en bred politisk enighet för utvecklade regler kring budgetprocessen och tillkännager detta för regeringen.

2 Ett bättre Sverige är möjligt

Alliansen är Sveriges största och viktigaste kraft för politisk förnyelse och en ny svensk regering. I valet 2018 kommer vi gemensamt att söka väljarnas förtroende för att bilda en ny alliansregering. Under perioden 2006 till 2014 tog vi ansvar för Sverige. Vi bröt det utanförskap som pressade ut människor från arbetsmarknaden, samtidigt som vi hanterade den djupaste ekonomiska krisen sedan 1930-talet. Resurserna till välfärden ökade med över 100 miljarder kronor, det blev mer lönsamt att arbeta och klimatutsläppen minskade.

Den rödgröna regeringen – som ofta haft samarbetsvårigheter och som har varit beroende av Vänsterpartiet – har bedrivit en ekonomisk politik präglad av skattehöjningar, snabbt stigande utgifter och ett oansvarigt lågt sparande. Denna utveckling behöver brytas.

Alliansens alternativ tar sin utgångspunkt i en gemensam syn på var vårt land befinner sig. Sverige drar just nu nytta av högkonjunkturen. Bland inrikes födda är arbetslösheten låg, och i flera branscher råder det arbetskraftsbrist. Vi har en sjukvård i världsklass, när man väl får hjälp. Den nedåtgående kunskapstrenden i skolan kan vara på väg att brytas. Vi har en polis som i svåra lägen gör ett fantastiskt arbete.

Samtidigt är det uppenbart att mycket inte fungerar. Den dåliga integrationen bygger ett utanförskap som riskerar att få bestående negativa ekonomiska och sociala konsekvenser. Jobbklyftan mellan inrikes födda och utrikes födda är stor, och det tar åtta år innan hälften av de utrikes födda är sysselsatta.

Gängkriminaliteten är ett hot mot människor och företagande på många platser runt om i landet. Polisen betecknar 61 områden i Sverige som utsatta, varav 23 som särskilt utsatta. Förra året dödades 43 personer i skjutningar. Gängvåldet sprider sig in på akutmottagningar och riktar sig mot blåljuspersonal inom polis, sjukvård och brandväsende. Brottsförebyggande rådet beskriver en växande oro för brott. Polistätheten är den lägsta på ett decennium, och många platser på polishögskolorna står tomma.

Köerna till sjukvården har fördubblats sedan den rödgröna regeringen tillträdde. De ökar över hela landet, men det är i röda landsting som utvecklingen är mest oroväckande. I det sedan länge alliansstyrda Halland får nio av tio patienter träffa en specialist inom vårdgarantins gräns. I socialdemokratiskt styrda Norrbotten får bara sex av tio patienter göra det. Regeringens beslut att avskaffa den s.k. kömiljarden, de statliga pengar som kortade köerna, var ett stort misstag.

Rekordlåga räntor, tidigare genomförda strukturreformer och en internationell högkonjunktur driver den svenska tillväxten, samtidigt som ingen regering sedan 1970-talet har sparat så lite i högkonjunktur som den nuvarande. I kombination med bristen

på nya långsiktiga strukturreformer gör detta Sverige illa rustat inför den lågkonjunktur som förr eller senare kommer.

Det svenska näringslivet är i grunden konkurrenskraftigt, men politiken går i fel riktning. Flera beslut har försämrat villkoren för företagande och jobb i Sverige. Sammantaget har regeringen höjt skatterna med över 60 miljarder kronor, varav över 30 miljarder kronor är skattehöjningar på jobb och tillväxt – exempelvis på inkomster, företagande och RUT-tjänster. Sådant har Sverige inte råd med. Nästa generations stora svenska bolag måste växa i dag.

I de viktiga valfrihetsfrågorna styrs regeringen dessutom av vänsterkrafter. Reepalutredningen, som regeringen nu valt att gå fram med, riskerar att slå direkt mot 340 000 elever som går i friskolor i och med att deras skolor riskerar att behöva stängas. Att några av Sveriges allra bästa skolor kan tvingas lägga ned skapar otrygghet för många människor i hela landet.

Samtidigt finns det skolor som inte klarar kunskapsuppdraget. Nära 19 000 elever, mer än 17 procent av eleverna, gick ut grundskolan 2017 utan behörighet till gymnasieskolan. Svenska elever går färre timmar i skolan och tappar därmed nästan ett år i grundskolan jämfört med elever i andra länder. Reformerna för att öka fokus på kunskaper har stannat av. Problemen med stök och brist på studiero växer. Samtidigt minskar söktrycket till lärarutbildningen igen – och det i ett läge när lärarbristen tilltar.

Regeringens klimatpolitik kan inte dölja att utsläppen nu ökar igen. Externa bedömare som Konjunkturinstitutet pekar på att regeringens miljöpolitik är dyr och ineffektiv. Under alliansregeringen minskade utsläppen, samtidigt som ekonomin växte. Med denna regering ökar klimatutsläppen.

Problemen är alltså stora, men det finns ingen anledning att känna hopplöshet. Vart och ett av dessa problem går att lösa. I en del fall kommer det att vara svårt och ta tid. Men vi vet – av egen erfarenhet från åtta års regerande, och från Alliansens och Socialdemokraternas gemensamma erfarenheter efter 90-talskrisen – att det går att reformera sådant som inte fungerar bra nog.

Ett bättre Sverige är möjligt, men det kräver en framåtsyftande reformagenda. En sådan kommer Alliansen att genomföra efter valet.

3 Alliansens bedömning av det ekonomiska läget

Svensk ekonomi går bra. Efter en ovanligt lång och djup nedgång råder det nu högkonjunktur, drivet av en stark, investeringsdriven tillväxt i omvärlden och en expansiv penningpolitik med minusräntor. Som i varje högkonjunktur blir jobben fler och skatteintäkterna större. Samtidigt kan inte högkonjunkturen dölja att Sverige befinner sig i en period med stora reformbehov. Trots den höga tillväxten präglas svensk ekonomi av flera långsiktiga problem och obalanser. Arbetsmarknaden kännetecknas av en stor och ökande tudelning, där en allt större andel arbetslösa står allt längre från arbetsmarknaden. Det är tydligt att högkonjunkturen inte kommer alla till del. Samtidigt är bristen på arbetskraft stor, inte minst i offentlig sektor. Prognoser pekar på att tillväxten per capita framöver blir lägre än i jämförbara länder.

Konjunkturen i omvärlden ser ut att stärkas ytterligare framöver. Det finns dock betydande risker för ett sämre scenario. Efter att USA infört importtullar på stål och aluminium och landets handelspartner svarat med motåtgärder finns det en risk för ett

omfattande handelskrig. Minskad handel riskerar att skada ett litet exportberoende land som Sverige. Effekterna av brexit kan fortfarande bli mer omfattande än befarat, och risken för en sämre utveckling i Kina kvarstår.

Dessutom talar det faktum att många länder i världen just nu går bra samtidigt för att riskerna för en nedgång nu är större. Tillgångspriserna har ökat kraftigt, samtidigt som skuldsättningen i många länder är högre än före finanskrisen. Den svenska ekonomin är mycket omvärldsberoende, och när konjunkturen vänder ned internationellt skulle det drabba Sverige hårt. För att Sverige ska klara utvecklingen framöver krävs därför nya strukturreformer.

3.1 Stark internationell konjunktur

Efter flera år med långsam återhämtning har den internationella konjunkturen under 2017 och inledningen av 2018 förstärkts brett. Tillväxten understöds av inriktningen på penningpolitiken och finanspolitiken. Den mycket expansiva penningpolitiken förväntas normaliseras långsamt, samtidigt som OECD bedömer att finanspolitiken blir mer expansiv 2019, drivet framför allt av utvecklingen i USA och Tyskland.

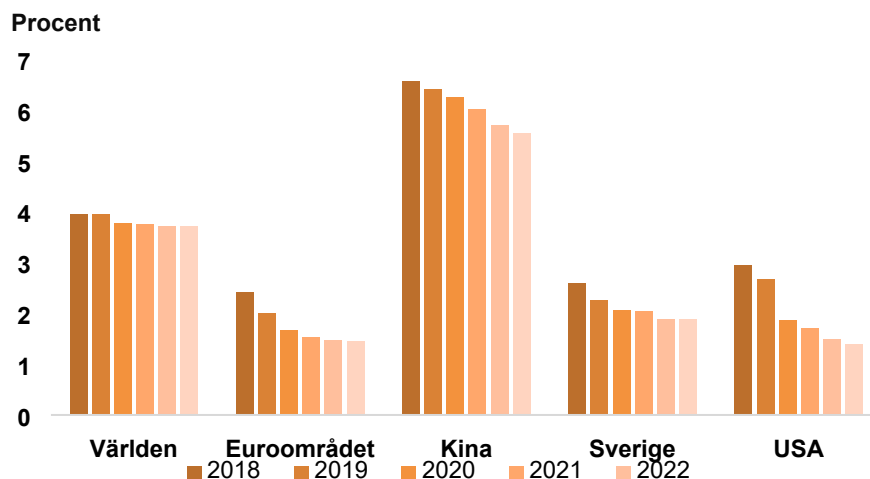
Arbetsmarknaderna har stärkts, med sjunkande arbetslöshet och stigande sysselsättningsgrad. En majoritet av EU-länderna har nu rekordhög sysselsättningsgrad, däribland länder som Tyskland, Frankrike, Storbritannien och Nederländerna.

Arbetslösheten i euroländerna ligger i nivå med OECD:s bedömning av jämviktsarbetslösheten. Löneökningarna har dock varit svaga, men det syns nu tecken på stigande löner i USA, Tyskland och Japan.

Globala förtroendeindikatorer, som exempelvis inköpschefsindex, visar på fortsatt stark utveckling. Sentimentet har dock försvagats sedan i höstas, vilket skulle kunna indikera att konjunkturen närmar sig toppen. Det gäller framför allt USA, som ligger långt fram i konjunkturen och där arbetslösheten ligger på samma nivå som vid tidigare konjunkturtoppar och penningpolitiken långsamt har förts i en något mindre expansiv riktning. OECD:s bedömningar pekar på att den expansiva finanspolitiken, med skattesänkningar och utgiftsökningar, troligen bidrar till stark tillväxt också under 2018 och 2019. Samtidigt innebär de stora budgetunderskotten och den betydande och växande amerikanska statsskulden en risk framöver. Skulle USA:s handelspolitik utvecklas till ett storskaligt handelskrig kan också tillväxtförutsättningarna försämrats betydligt.

Tillväxten i euroländerna förstärks och breddas också, drivet av låga räntor och expansiv finanspolitik kombinerat med en starkare arbetsmarknad och starka förtroendeindikatorer. Investeringarna går också starkt, vilket bör kunna gynna svensk export. Finanspolitisk stimulans i Tyskland och ekonomiska reformer i Frankrike bidrar också. Effekterna av det brittiska utträdet ur EU utgör dock en risk för tillväxten på lite längre sikt.

I tillväxtländerna ses också en tydlig förstärkning, både för råvaruexportörer och för råvaruimportörer. Kina växte snabbare än väntat under 2017, men förväntas stabilisera sig på en lägre tillväxtbana. En åldrande befolkning och mindre gynnsamma kreditvillkor påverkar tillväxtförutsättningarna, och det finns kvarstående risker med överkapacitet i statliga företag och regionala obalanser. Om den internationella handelskonflikten trappas upp skulle Kina också drabbas.

Figur 1 Tillväxtutveckling (2018–2023) i världen, euroområdet, Kina, Sverige och USA

Källa: IMF World Economic Outlook.

Sammanfattningsvis är den internationella konjunkturen stark och uppgången bred, men det finns fortfarande osäkerhet, och den långsiktiga tillväxtpotentialen kan vara lägre än tidigare. För att stärka tillväxtutsikterna krävs att både avancerade ekonomier och tillväxtekonomier genomför strukturreformer som stärker produktiviteten och tillväxten på medellång sikt. Samtidigt framhåller OECD vikten av att undvika alltför procyklisk finanspolitik i detta läge. Det är också viktigt för välbefinnandets utveckling att ett internationellt handelskrig undviks och att handel och investeringar över gränserna i stället underlättas.

3.2 Stark tillväxt i Sverige men riskerna ökar

Högkonjunkturen fortsätter att förstärkas under 2018 och 2019. Den allt starkare konjunkturen i omvärlden, driven i hög grad av investeringar, gynnar svensk export och svensk industri. Till detta kommer en unik kombination av minusräntor och expansiv finanspolitik i högkonjunktur som driver på utvecklingen.

Tillväxten – som kalenderkorrigerad blev 2,7 procent 2017 enligt Konjunkturinstitutet – väntas stiga till 2,9 procent 2018, innan den vänder ned till 2,1 procent 2019 och runt 1,5 procent åren därefter. Investeringarna har ökat i Sverige sedan 2014 och har varit en viktig drivkraft för tillväxten. Bostadsinvesteringar och näringslivets övriga investeringar har ökat snabbt. Samtidigt är hushållens efterfrågan fortsatt en central del i återhämtningen. Många år av ökande disponibel inkomst, bl.a. till följd av jobbskatteavdraget, låga räntor och en hög befolkningstillväxt leder till ökad efterfrågan hos hushållen och offentlig sektor. Sett till befolkningsökningen har dock konsumtionen per invånare utvecklats med svaga 1,1 procent jämfört med ett snitt på 1,4 procent sedan 2001. Den offentliga konsumtionen som växte snabbt under 2015 och 2016 till följd av ett stort antal asylsökande växte långsammare under 2017. En alltmer robust uppgång i omvärlden bidrar också till tillväxten.

Under kommande år förväntas högkonjunkturen bestå, men utvecklingen dämpas efter 2019. I takt med att resursutnyttjandet stiger begränsas de lediga resurserna i ekonomin och tillväxten hålls tillbaka. Under 2019 går arbetslösheten ned till 6,2 procent enligt Konjunkturinstitutet, klart under jämviktsarbetslösheten på 6,9 procent. Den sjunkande arbetslösheten beror alltså på högkonjunkturen, inte på att arbetsmarknaden fungerar bättre. Både Konjunkturinstitutet och

Ekonomistyrningsverket bedömer också att jämviktsarbetslösheten kommer att öka de kommande åren.

Tillväxten i svensk ekonomi har drivits av flera samverkande faktorer. För det första har Sverige, tack vare alliansregeringens strukturreformer och väl avvägda stabiliseringspolitik klarat den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder. Arbetskraftsdeltagandet har upprätthållits och ökade jämfört med högkonjunkturåren 2001 och 2007. Riksbanken visar att arbetskraftsutbudet har ökat överraskande snabbt sedan 2006 – 300 000 fler finns på arbetsmarknaden än vad som skulle förklaras av demografiska förändringar. Riksbanken har tidigare beräknat att Alliansens politik skulle ge 120 000 jobb, men man konstaterar i en analys som presenterades i slutet av 2017 att denna bedömning – i ljuset av den starka utvecklingen de senaste åren – varit för låg. Kombinationen av omfattande utbudsreformer och stark efterfrågan på arbete leder nu till att sysselsättningsgraden är den högsta sedan 1990-talskrisen. Sveriges goda utgångsläge har därmed skapat förutsättningar för en stark och bred återhämtning med fler som jobbar och fler som står till arbetsmarknadens förfoganden.

För det andra har svensk penningpolitik gradvis blivit mer expansiv under de senaste åren. Denna expansiva penningpolitik, med låga eller negativa räntenivåer, stimulerar ekonomin genom att göra fler investeringar lönsamma samtidigt som kronan förblir svag och efterfrågan stärks. Bland annat har bostadsinvesteringarna vuxit kraftigt. Den expansiva inriktningen ligger fast trots att Sverige befinner sig i en högkonjunktur och den konjunkturella arbetslösheten minskar.

För det tredje har – som beskrivs i avsnitt 2.1 – efterfrågan i omvärlden blivit allt starkare med bl.a. ökade investeringar som gynnar svensk exportindustri. Den goda tillväxten väntats fortsätta, med en exporttillväxt nära 6 procent under 2018, enligt Konjunkturinstitutet.

På sikt finns flera skäl till oro för tillväxten. I många länder bidrar en långsam ökning av den arbetsföra befolkningen och en låg tillväxt av produktiviteten till att den potentiella tillväxten kan komma att bli låg under lång tid framöver. Också i Sverige syns tecken på denna utveckling – produktivitetstillväxten i svensk ekonomi förväntas vara fortsatt svag under kommande år, samtidigt som befolkningen åldras. Förklaringarna till den lägre globala produktivitetstillväxten varierar något. Det kan vara en kvardröjande effekt av finanskrisen, eller en konsekvens av en pågående strukturomvandling från mer till mindre kapitalintensiva branscher, eller helt enkelt att innovationstempot minskat på alltmer reglerade marknader.

Det finns även betydande ekonomisk-politiska risker framför oss, som gör den svenska ekonomin sårbar. Förutom risker i omvärlden finns det också specifika svenska risker. Nedgången på bostadsmarknaden under hösten ser nu ut att ha bedarrat, men priserna är fortfarande höga i många segment och det är inte omöjligt att priskorrigeringen får förnyad fart. Det mesta tyder på att både hushållen och bankerna har tillräckliga marginaler för att klara åtminstone en måttlig nedgång, men en sådan skulle ändå dämpa efterfrågan i ekonomin och kunna medföra betydande realekonomiska effekter. Redan nu finns det indikationer på att nybyggnationen av bostäder har minskat. Dessutom finns det en stor osäkerhet kring hur väl integrationen kommer att fungera när en stor del av dem som sökte asyl i Sverige 2014 till 2016 kommer in på arbetsmarknaden. Om inte integrationen förbättras finns det en stor risk för ett större, permanent utanförskap med högre jämviktsarbetslöshet och sämre offentliga finanser.

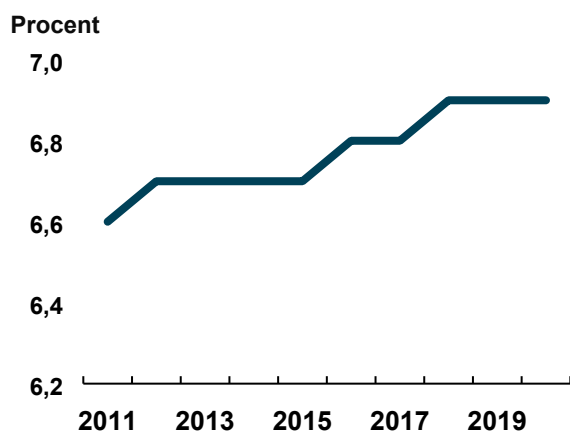
Slutligen kommer styrkan i den strukturomvandling som nu sker, och Sveriges anpassningsförmåga till den, att vara avgörande för utvecklingen av svensk ekonomi. Under det kommande decenniet kommer automatisering och digitalisering att leda vägen för strukturomvandlingar i ekonomin. Hur väl arbetskraften och övriga resurser klarar att ställa om till en sådan utveckling kommer att vara avgörande, både för svenskt välstånd men också för hur vårt samhälle kan hålla ihop.

För att understödja tillväxten framöver bör den ekonomiska politiken användas för att vidta åtgärder som frigör ytterligare produktionsresurser i ekonomin och stimulerar produktivitetstillväxten. På så sätt kan potentiell BNP och potentiell sysselsättning öka, och på sikt även Sveriges välstånd. Samtidigt måste omställningskapaciteten i svensk ekonomi förstärkas ytterligare. För att värna Sveriges välståndsutveckling krävs att de strukturella reformer som genomfördes under alliansregeringen nu följs upp med nya åtgärder för investeringar, omställning och att främja inträdet på arbetsmarknaden. Riksbanken konstaterar att effekterna av Alliansens reformer troligen varit stora, men Konjunkturinstitutet anser samtidigt att effekterna av dessa nu i huvudsak har realiserats. Eftersom den nuvarande regeringen inte har klarat av att genomföra några reformer som kan antas ge högre sysselsättning och tillväxt är behovet av nya reformer stort för att Sverige ska fortsätta utvecklas väl.

Reformbehovet är särskilt påtagligt i ljuset av att Sverige ser ut att utvecklas sämre än jämförbara länder de kommande åren. På lång sikt avgörs vår välståndsutveckling dels av teknikutvecklingen i världen i stort, alltså hur den s.k. teknikfronten utvecklas, dels av hur nära vi ligger denna teknikfront. Som ett litet land har Sverige svårt att påverka den globala teknikutvecklingen annat än i vissa begränsade sektorer. Däremot kan vi påverka hur snabbt Sverige tar till sig ny teknik och hur väl de befintliga resurserna utnyttjas. Att produktivitetstillväxten i världsekonomin har varit svag det senaste decenniet är ett problem också för Sverige, men något som vi har väldigt svårt att påverka. Att Sverige sedan 2014 dock verkar ha tappat mark – vad gäller utvecklingen av tillväxt per capita – i förhållande till andra liknande länder och att denna negativa utveckling ser ut att fortsätta är däremot ett politiskt misslyckande. För att bryta denna utveckling krävs en ny regering som prioriterar jobb, tillväxt, företagande och konkurrenskraft.

3.3 En tudelad arbetsmarknad där utanförskapet biter sig fast trots högkonjunkturen

Sverige befinner sig i en ovanlig högkonjunktur. Trots god tillväxt är räntorna negativa, budgeten expansiv och inflationen låg. Dessutom ökar de strukturella obalanserna på arbetsmarknaden. En högkonjunktur är normalt det tillfälle då de som står längst från arbetsmarknaden har en möjlighet att etablera sig. Nu präglas i stället arbetsmarknaden av en växande tudelning där en allt större andel arbetslösa, till övervägande del bestående av utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning, står allt längre från arbetsmarknaden. Dessutom ökar antalet arbetssökande i utsatt ställning, enligt Arbetsförmedlingen. Det syns också i de aggregerade siffrorna. Konjunkturinstitutet bedömer att jämviktsarbetslösheten ökar och sysselsättningsgraden förväntas plana ut. Det är tydligt att konjunkturuppgången inte kommer alla till del.

Figur 2 Jämviktsarbetslöshet 2011–2020

Källa: Konjunkturinstitutet.

Utvecklingen på arbetsmarknaden påverkas i hög grad av att antalet nyanlända i Sverige ökat. Att antalet som står till arbetsmarknadens förfogande ökar mycket på kort tid behöver i sig inte vara ett problem. Det stora problemet uppstår när dessa personer står alltför långt ifrån arbetsmarknaden och hamnar i utanförskap. Om dessa personer i stället står nära arbetsmarknaden bör de på något års sikt hitta en sysselsättning.

Det finns positiva tecken. En viktig del i att arbetskraftsdeltagandet ökat med 300 000 fler personer än väntat, mycket till följd av Alliansens reformer, är att arbetskraftsdeltagandet för utrikes födda nu är lika stort som för inrikes födda. Delvis beror det på att de utrikes födda är yngre, men det är fortfarande en positiv utveckling. Dessutom har nära två tredjedelar av sysselsättningsökningen de senaste tio åren bestått av utrikes födda.

Problemet i Sverige är dock att arbetslösheten för utrikes födda är högre än i den förra högkonjunkturen och en stor och ökande andel av de arbetslösa utgörs av särskilt utsatta grupper: utomeuropeiskt födda, personer med högst förgymnasial utbildning, äldre och personer med funktionsnedsättning. Normalt brukar ett ökat arbetskraftsdeltagande till slut också innebära att fler får jobb. Risken nu är att detta samband inte gäller fullt ut.

Svårigheterna för de med utsatt ställning att ta sig in på arbetsmarknaden beror på höga trösklar orsakade av låg flexibilitet på arbetsmarknaden, att utbildningsnivåerna inte alltid matchar arbetsmarknadens krav, skattekilar och få jobb med lägre kvalifikationskrav samt dålig tillgång på bostäder. Nettoökningen av antalet personer i utsatta grupper inskrivna hos Arbetsförmedlingen sedan finanskrisen beror till stor del på att fler utomeuropeiskt födda tillkommit. Med ett stort antal nyanlända som behöver ta sig in på arbetsmarknaden riskerar dessa strukturella obalanser att förstärkas ytterligare. Behovet av reformer är uppenbart. Det går inte snabbare att etablera sig nu än 2005, och det tar fortfarande åtta år innan hälften av de nyanlända har ett jobb. Ännu längre tid tar det innan de får en heltidsanställning. När konjunkturen viker riskerar etableringstiderna att öka igen, liksom i tidigare nedgångar.

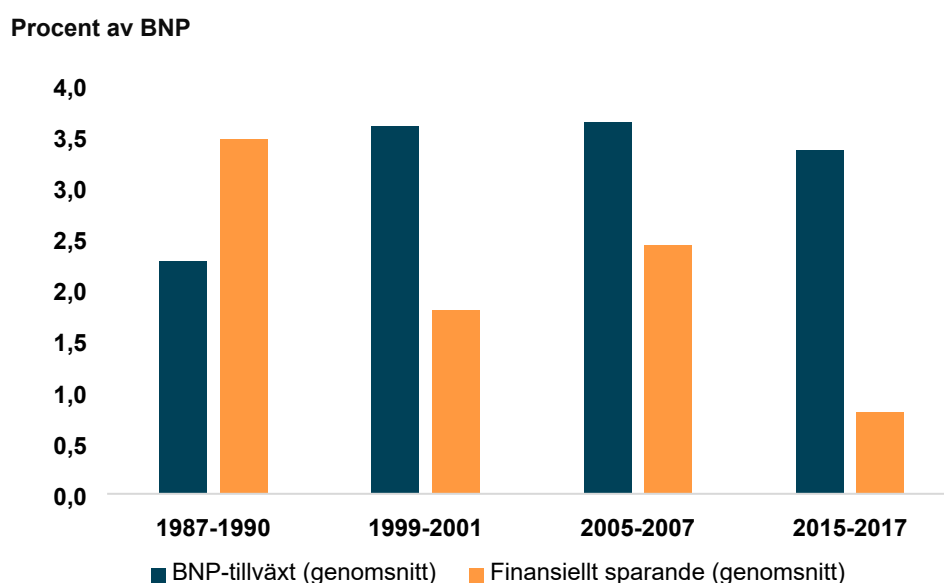
4 En bortslösad högkonjunktur

Svensk tillväxt är stark. Under de senaste åren har prognoserna för de offentliga finanserna reviderats upp, och Sverige har haft goda möjligheter att genomföra strukturreformer och bygga upp överskott och skyddsvallar inför sämre tider. OECD pekar i sin senaste prognosuppdatering på att den starka konjunkturen innebär särskilt goda förutsättningar för att genomföra ambitiösa strukturreformer eftersom de kortsiktiga negativa konsekvenserna skulle bli mindre än annars. Tyvärr har regeringen inte tagit chansen att göra något av detta. Den nuvarande mandatperioden är en bortslösad högkonjunktur.

4.1 En expansiv finanspolitik som inte rustar Sverige för nästa kris

Att goda ekonomiska tider ska användas för att förbereda för sämre tider är en bärande princip för en ansvarsfull finanspolitik. Tyvärr gör den nuvarande regeringen ett kraftigt avsteg från denna princip. Sverige sparar i dag avsevärt mindre än under någon av de senaste högkonjunkturerna, vilket gör att vi står sämre rustade när nästa lågkonjunktur kommer. Dagens sparande i högkonjunktur är det lägsta sedan 70-talet.

Figur 3 Jämförelse av finansiellt sparande under tidigare högkonjunkturer

Källa: Konjunkturinstitutet.

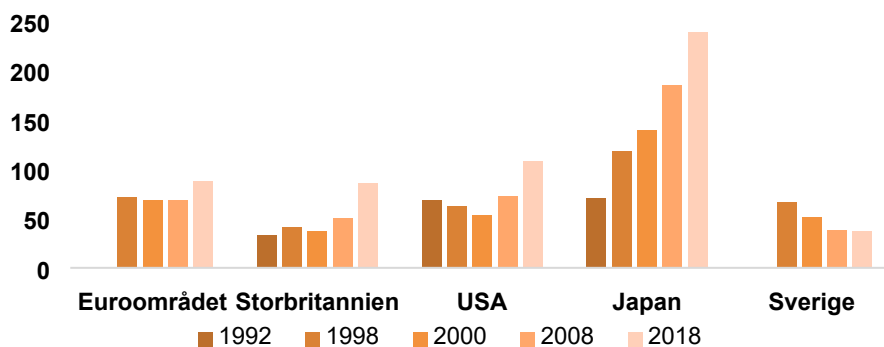
Med motsvarande fall i finansiellt sparande som i tidigare lågkonjunkturer finns en risk att sparandet kan hamna i storleksordningen minus 3 procent, vilket skulle kräva en kombination av utgiftsminskningar och skatthöjningar för att hanteras. Det skulle slå mot hushåll och välfärden. Att Sverige har alldeles för små överskott är särskilt problematiskt med tanke på att finanspolitiken kommer att behöva spela en större roll under kommande nedgång. Penningpolitiken, som traditionellt har huvudansvar för stabiliseringspolitiken, kommer att ha svårare att spela denna roll givet de redan mycket låga räntenivåerna och svårigheterna att sänka räntan långt under noll.¹ Samtidigt

¹ Det finns andra sätt att genomföra penningpolitisk stimulans, men dessa är relativt oprövade i krissituationer.

kommer Sverige troligen inte att kunna få någon större draghjälp från andra länder vid en global nedgång då de flesta jämförbara länder, till skillnad från Sverige, ökat sin skuldsättning sedan den förra finanskrisen.

Figur 4 Jämförelse med skuldtutvecklingen vad gäller konsoliderad bruttoskuld för offentliga sektorn i Sverige och andra utvecklade ekonomier

Procent av
BNP

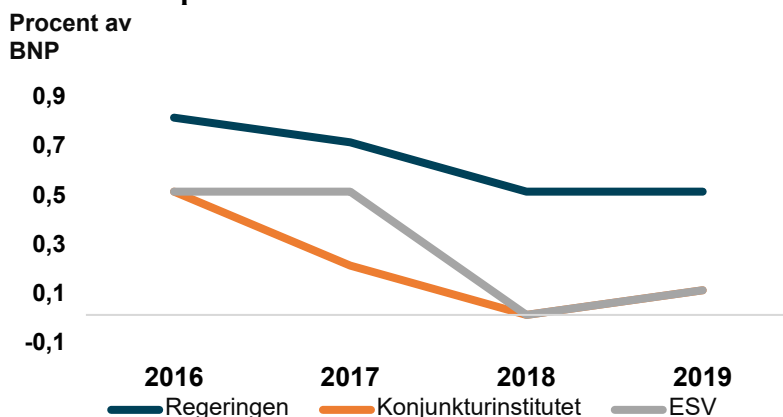
Källa: EU-kommissionen.

Under 2015, då Alliansens budget gällde, vändes underskott till överskott. Att nuvarande regering därefter inte har förvaltat högkonjunkturen bättre och byggt upp större överskott riskerar att stå Sverige dyrt under nästa ekonomiska nedgång. Att regeringens ekonomiska politik är för expansiv är något som även påpekas av en lång rad externa bedömare:

- Ekonomistyrningsverket (ESV) konstaterar att varken det nya eller det gamla överskottsmålet nås, varken 2018 eller 2019.
- Även Konjunkturinstitutet (KI) konstaterar att regeringens politik inte är i linje med överskottsmålet varken för 2018 eller 2019.
- Redan förra våren, innan regeringen föreslagit budgetförsvagande åtgärder på 70 miljarder kronor till 2020 konstaterade Finanspolitiska rådet: "Regeringens aktiva finanspolitik är inte välavvägd. Med hänsyn till konjunkturläget och överskottsmålet borde politiken vara betydligt mer åtstramande."

Att regeringen inte når överskottsmålet trots att det precis har sänkts är särskilt allvarligt om konjunkturen nu skulle vika. De nuvarande överskotten i de offentliga finanserna är drivna av konjunkturen och överraskande starka skatteintäkter. Enligt ESV innebär det att fallhöjden för skatteintäkterna vid en konjunkturedgång är stora. Både KI eller ESV pekar på att utrymmet för reformer, till följd av regeringens politik, är mycket begränsat om målet ska nås. Om målet ska nås riskerar det å andra sidan att leda till en åtstramande finanspolitik i ett läge där konjunkturen försvagas.

Figur 5 Jämförelse av hur regeringen, KI och ESV bedömer storleken på det strukturella sparandet

Källa: 2018 års ekonomiska vårproposition, Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet.

Det låga överskottet är också problematiskt givet att Sverige står inför stora reformbehov under kommande år. Den senaste mandatperioden har lärt oss att vad som framstår som framtida utmaningar mycket snabbt kan bli akuta problem. Det gäller såväl integrationen och förmågan att upprätthålla samhällets och välfärdens grundläggande uppdrag som möjligheten att reformera vår ekonomi för att säkra Sveriges långsiktiga tillväxtpotential och välbefinnande. Inför nästa mandatperiod borde Sverige förbereda sig för såväl en sämre ekonomisk utveckling som stora reformer. Nu gör vi ingetdera och det riskerar att bli en dyrköpt erfarenhet.

4.2 Avsaknad av strukturreformer gör att utanförskapet biter sig fast

Under 2006 till 2014 ledde Alliansens strukturreformer till att arbetskraften och sysselsättningsgraden ökade, samtidigt som utanförskapet kunde pressas tillbaka och resurserna till välfärden öka. Tillsammans med den goda konjunkturen har dessa reformer dessutom fortsatt att bidra till en god ekonomisk utveckling under denna mandatperiod. Sverige kan dock inte leva på gamla reformer hur länge som helst. Nya strukturreformer måste till för att fortsätta förbättra arbetsmarknaden.

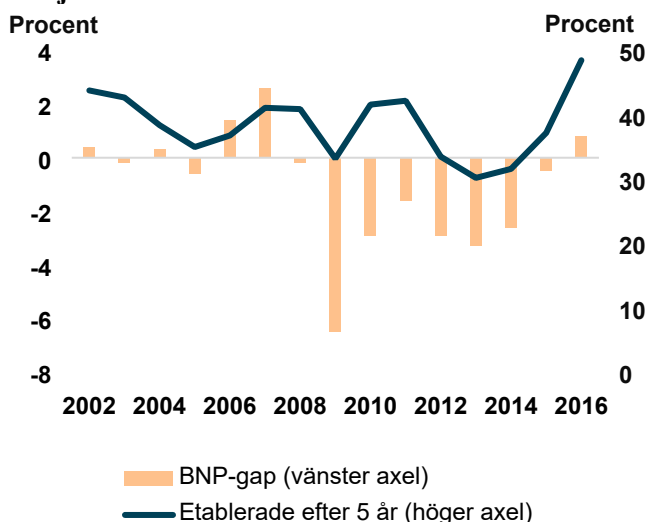
Figur 6 Effekter av Alliansregeringens reformer på lång sikt

	Årsarbetskraft ²	Sysselsatta ³	Arbetslöshet ⁴	BNP
Utvalsreformer				
Jobbskatteavdrag	137 000	120 000	-0,8	2,5
Förhöjt jobbskatteavdrag för äldre	6 000	10 000	0,0	0,1
Skiktgräns	6 000	0	0,0	0,1
Reformerad arbetslöshetsförsäkring	40 000	45 000	-0,7	0,7
Reformerad sjukförsäkring	20 000	17 000	0,5	0,4
Efterfrågereformer				
Arbetsmarknadspolitik	11 000	14 000	-0,2	0,2
Husavdraget	27 000	25 000	-0,3	0,4
Sänkta socialavgifter	18 000	21 000	-0,2	0,3
Sänkt tjänstemoms	6 000	4 000	-0,1	0,1
Övriga reformer				
Höjt bostadsbidrag	-2 000	-2 000	0,0	0,0
SUMMA REFORMER	267 000	254 000	-1,8	4,8

Källa: Bilaga 4, 2014 års ekonomiska vårproposition.

Det är dock uppenbart att regeringen har försuttit chansen att använda styrkan i svensk ekonomi för nya strukturreformer under de senaste åren. I stället har regeringen förlitat sig på att konjunkturen ska lösa många av Sveriges problem, exempelvis på arbetsmarknaden.

Detta är särskilt bekymmersamt då det är uppenbart att integrationen redan är mycket konjunkturkänslig. Vid en kommande ekonomisk nedgång riskerar de som i dag står utanför att permanent hamna i utanförskap. Särskilt stor är risken för nyanlända kvinnor, som är en grupp som i högre utsträckning än andra redan i dag står utanför.

Figur 7 Invandrades etablering på arbetsmarknaden efter fem år i förhållande till konjunkturen

Källa: SCB och Konjunkturinstitutet.

² Antal arbetade timmar omräknat till årsarbetskrafter. En årsarbetskraft motsvarar 1 800 timmar.

³ Antal personer i åldersgruppen 15–74 år.

⁴ Förändring i procentenheter.

Genom att lansera ineffektiva och kostsamma arbetsmarknadspolitiska åtgärder har regeringen säkerställt att det utanförskap som redan nu fördjupas troligen kommer att bli ännu svårare att bryta under de kommande åren. Under mandatperioden har även antalet långtidsarbetslösa hos Arbetsförmedlingen ökat.

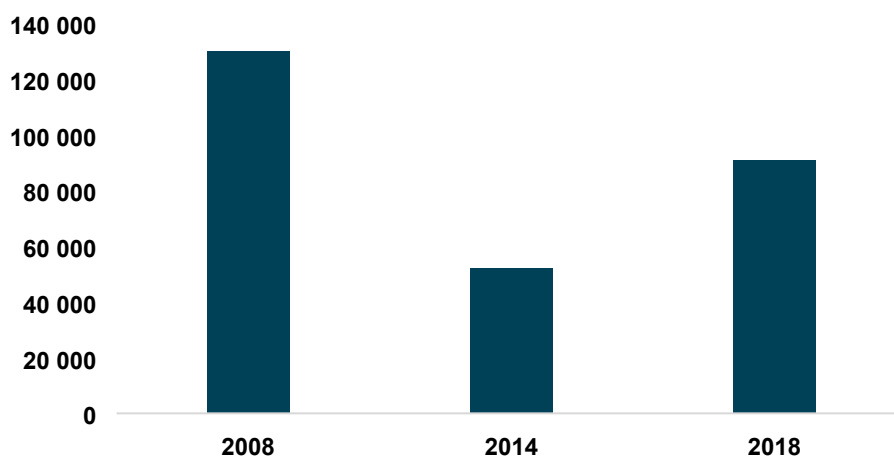
Allt detta sker samtidigt som regeringen konsekvent har försämrat företagsklimatet under de senaste åren. Det tydligaste tecknet är ständiga skatthöjningar och begränsningar av exempelvis RUT-avdraget. Den senaste Nyföretagarbarometern visar också att det nu skett ett trendbrott och att antalet nystartade företag har börjat minska, vilket troligen kommer att försämra möjligheten för ökad jobbtillväxt framöver. Detta kommer särskilt att slå mot dem som i dag har svårast att få fäste på svensk arbetsmarknad.

4.3 Trots skatthöjningarna brister välfärden samt samhällets kärnuppgifter

Sammantaget har regeringen höjt skatterna med över 60 miljarder kronor varav över 30 miljarder kronor är skatthöjningar på jobb och tillväxt. Trots dessa skatthöjningar och trots att högkonjunkturen medför ökade intäkter och att regeringen spenderat och byggt ut det offentliga åtagandet snarare än sparat dessa intäkter är det uppenbart att regeringen inte har lyckats åstadkomma nödvändiga förbättringar inom exempelvis vården, skolan eller rättsväsendet.

Allra tydligast syns detta i vården, där köerna har vuxit kraftigt. Sedan regeringen tillträdde har vårdköerna fördubblats. Löftet om max fyra veckors tid mellan remiss och cancervård har inte infriats. Köerna växer på många ställen, men extra mycket i socialdemokratiskt styrda landsting.

Figur 8 Personer som väntar på specialistvård

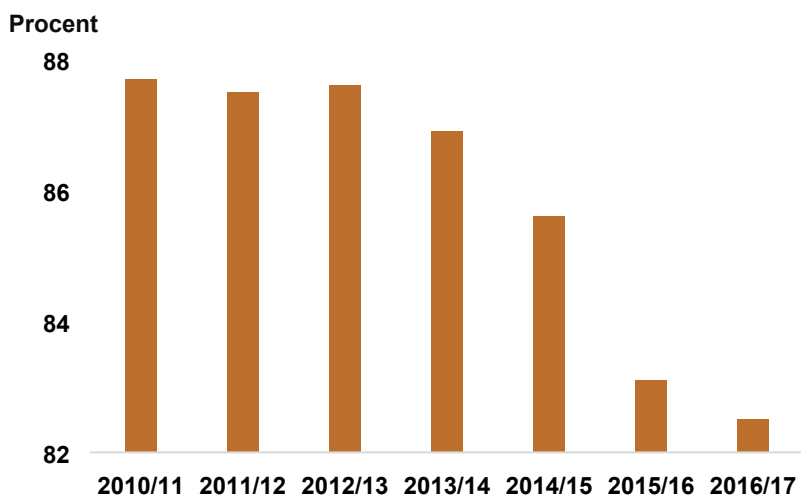
Källa: SKL:s väntetidsdatabas, budgetpropositionen 2011.

Köerna riskerar också att undergräva trovärdigheten i hela sjukvårdspolitiken. Det råder bred enighet i svensk politik – också mellan Alliansen och Socialdemokraterna – om att svensk sjukvård måste fortsätta utvecklas. Men när fler får vänta allt längre skapas förtvivlan och frustration bland patienter, anhöriga och medarbetare. Det undergräver tilltron till den svenska välfärden.

Även om skolan, till stor del tack vare Alliansens kunskapsreformer, har sett förbättrade resultat i PISA-mätningarna finns det stora kunskapsbrister. Andelen obehöriga lärare är nu högre än under alliansregeringen, andelen elever som inte

erhåller gymnasiebehörighet allt större och stöket i klassrummet fortsätter. Nästan var femte elev som lämnar årskurs 9 i dag gör det utan fullständiga betyg. Det är ungdomar som är födda i Sverige och har gått i svensk skola hela sitt liv, men det är även nyanlända som bara gått ett par eller inga år alls i svensk grundskola. Totalt handlar det om nästan 19 000 elever varje år. Trots det har regeringen presenterat ytterst få förslag för att öka elevernas studiero eller skärpa kunskapskraven.

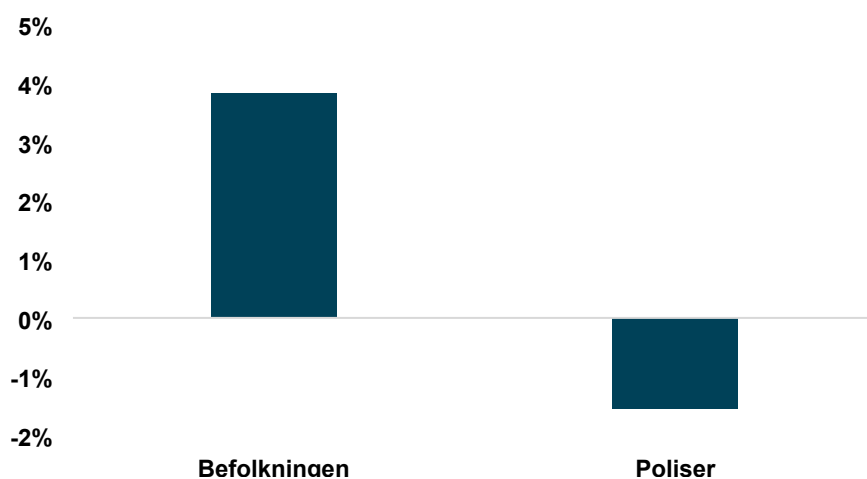
Figur 9 Andel elever i årskurs 9 som blir behöriga till ett yrkesprogram

Källa: Skolverket.

Anm.: En negativ utveckling kan tyvärr ses även inom rättsväsendet. Sverige har nu den lägsta polistätheten på tio år, samtidigt som vi sett ett trendbrott där otryggheten och vissa brott ökar. Problemet med otryggheten syns dessutom i hela samhället. Från den grova organiserade brottsligheten som förlamar vissa områden till vardagsbrottsligheten som skapar otrygghet i stora delar av Sverige.

Figur 10 Procentuell förändring av befolkningen och antal polisen från 2014 till 2017

Källa: SCB och Polismyndigheten.

5 Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken

Alliansen sätter människan i centrum. Vår politik syftar till att bygga ett samhälle som tar till vara varje människas förmåga, där alla får förutsättningar att växa och skapa sin egen väg och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Det kräver en

ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp motståndskraft mot kriser, och det kräver reformer som leder till att fler kommer i arbete. Med fler sysselsatta ökar välbördet i samhället. Dessutom ökar det skatteintäkterna som finansierar välförden. När fler kommer i arbete ökar resurserna så att vi kan säkerställa kortare köer i vården, mer kunskap i skolan, fler poliser i hela landet och ett starkare Sverige.

5.1 En ansvarsfull ekonomisk politik

Ett av målen för den ekonomiska politiken är att stabilisera konjunktursvängningarna. Lågkonjunkturer och kriser slår hårdast mot dem som är mest utsatta. Hög arbetslöshet under en period kan i sig leda till ökad arbetslöshet längre fram. För att kunna driva en aktiv stabiliseringspolitik som mildrar effekterna för de mest utsatta, dämpar uppgången i arbetslöshet och undviker besparingar i lågkonjunktur krävs betydande överskott i högkonjunktur.

Ett avgörande skäl till att Sverige klarade den senaste finanskrisen väl var bl.a. alliansregeringens återhållsamhet, med överskott på över 3 procent av BNP 2007. Det medförde att Sverige, till skillnad från många andra jämförbara europeiska länder, gick in i finanskrisen med tillräckliga säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna. Detta innebar att Sverige kunde motverka nedgången med aktiva insatser utan att uthålligheten i de offentliga finanserna ifrågasattes. Vi behövde därför inte, som exempelvis Storbritannien och länderna i Sydeuropa, bedriva åtstramningspolitik i lågkonjunkturer. Sverige klarade sig också bättre än de flesta andra länder. En försiktig och återhållsam inriktning på finanspolitiken i högkonjunktur ger ett land större möjligheter att klara den efterföljande lågkonjunkturer.

Även om den svenska statsskulden är låg har finanskrisen visat att skuldkvoten snabbt kan öka om ett land inte har tillräckliga säkerhetsmarginaler. Medan Sveriges statsskuld fortsatt ligger på en låg nivå, har skuldnivåerna i jämförbara länder skenat och ligger nu på över 90 procent av BNP. Många i övrigt välskötta länder fick hantera dramatiska ökningar, exempelvis Finland och Nederländerna (över 20 procentenheter ökning av statsskulden), Frankrike (över 30 procentenheter), Storbritannien (nära 50 procentenheter) och Irland (drygt 80 procentenheter). Statsskuldräntorna riskerar då att tränga ut viktiga investeringar samtidigt som den ekonomiska nedgången medfört nedskärningar och åtstramningar i ett flertal länder.

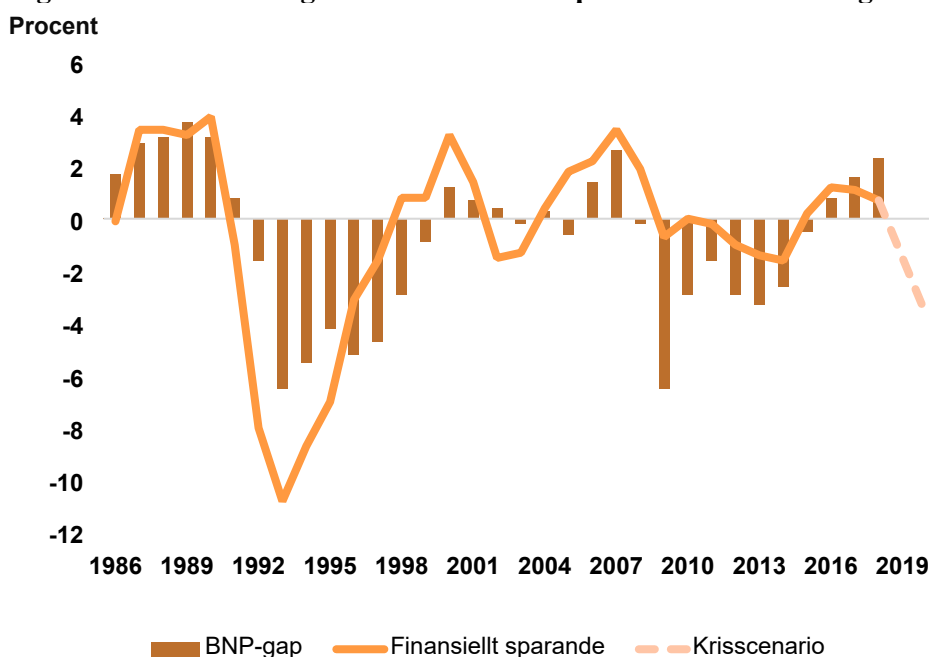
Alliansen välkomnar därför den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. Överenskommelsen innebär att Alliansens strama linje, med fortsatt fokus på ansvar för de offentliga finanserna och beredskap för nya kriser, har fått gehör. Principen om överskott i de offentliga finanserna över en konjunkturcykel ligger fast och kompletteras med ett nytt skuldankare. Överskottet i offentliga finanser ska uppgå till i genomsnitt en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel, och nivån på Maastrichtskulden ska på sikt nå 35 procent av BNP.

Med det nya finanspolitiska ramverket säkerställs dels att sparandet över en konjunkturcykel ska vara positivt, dels att den totala skuldnivån ska vara så pass låg att tillräckliga marginaler finns för att understödja ekonomin när nästa kris slår till. Att överskottsmålet är formulerat över en konjunkturcykel innebär att det finansiella sparandet bör ligga under en tredjedels procent av BNP när resursutnyttjandet är lågt, och över en tredjedels procent när resursutnyttjandet är högt. Därigenom är överskottsmålet förenligt med en finanspolitik som motverkar konjunktursvängningar.

På så sätt kan hållbara offentliga finanser säkras på både kort och lång sikt, samtidigt som finanspolitiken har utrymme att dämpa konjunktursvängningar i ekonomin.

Trots högkonjunkturen väljer regeringen dock att bedriva en omotiverat expansiv finanspolitik. Det gör att Sverige har alltför lågt sparande, vilket gör att vi riskerar att gå in i nästa lågkonjunktur med dåligt handlingsutrymme. Skulle Sverige genomgå en lågkonjunktur som medför ett försämrat sparande motsvarande det som skedde under tidigare lågkonjunkturer riskerar de offentliga finanserna att försvagas till ett sparande ner mot minus 3 procent. Den ekonomiska politiken kan ofta ha svårt att begränsa en nedgångs storlek men vi har möjlighet att styra hur väl förberedda vi är inför sämre ekonomiska tider.

Figur 11 Effekt av tidigare ekonomiskt fall på nuvarande offentliga finanser

Källa: Konjunkturinstitutet och egna beräkningar.

För 2017 var budgeten underfinansierad med 16 miljarder kronor, och 2018 väljer regeringen att göra ofinansierade reformer på 40 miljarder kronor. Regeringen framhåller också att inriktningen med höjda bidrag, i stället för sänkta skatter på arbete, på kort sikt kan vara mer stimulerande. Detta är anmärkningsvärt. I stället för att förstärka den långsiktiga tillväxtpotentialen i svensk ekonomi används reformutrymmet till ökade utgifter samt kortsiktiga och procykliska stimulanser. Regeringen bedriver en politik utformad för att stimulera ekonomin under en lågkonjunktur, på toppen av en kraftig högkonjunktur. Det är inte ansvarsfullt.

Alliansen vänder sig även emot regeringens mycket kraftiga höjning av utgiftstaken, som möjliggör den expansiva ekonomiska politiken. Regeringens utgiftstak har kritiserats av bl.a. Finanspolitiska rådet för att vara så högt satta i slutet av prognosperioden att den styrande effekten av taken helt gått förlorad.

Det finns stora reformbehov, samt behov av att rusta Sverige inför att ekonomin vänder ned. Det ställer krav på en ansvarsfull ekonomisk politik under den kommande mandatperioden med fokus på ordning och reda i de offentliga finanserna, att stärka välfärden och lag och ordning samt långsiktiga strukturreformer.

5.2 Prioriterade reformområden

Sverige måste fungera för alla. För många är Sverige ett fantastiskt land, men alldeles för många lämnas utanför.

Det främsta problemet är den tudelade arbetsmarknaden och ett utanförskap som biter sig fast, framför allt för dem som är utrikes födda eller saknar tillräcklig utbildning. Konsekvenserna av detta utanförskap är stora, både för individen och för samhället. Med fler i arbete och färre i utanförskap blir kostnaderna för bidrags- och ersättningsystemet lägre och skatteintäkterna högre. Det är resurser som kan användas för att göra Sverige bättre för alla, genom satsningar på välfärden, polisen eller starkare tillväxt.

Alliansens reformambitioner kommer att fokusera på att stärka Sveriges ekonomi, säkerställa att fler kommer i arbete och att det finns en bra vård, skola och polis i hela Sverige. Alliansen prioriterar också att stärka Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar samt se till att Sverige är tryggt i en orolig omvärld – oavsett om det handlar om att klara klimathotet, öka försvarsförmågan eller hantera fler människor på flykt.

5.2.1 Säkra utrymme för reformer och förbered Sverige för nästa ekonomiska nedgång

Mot bakgrund av det starka konjunkturläge som svensk ekonomi befinner sig i finns inte några stabiliseringspolitiska skäl att, som regeringen, fortsätta att föra en expansiv finanspolitik.

Det ska dock understrykas att de offentliga finansernas utveckling är svårbedömd. Konjunkturen har ett betydande genomslag på finanserna, men även den potentiella produktionsförmågan och efterfrågans sammansättning i jämvikt är av avgörande betydelse. En mindre justering av prognosen för exempelvis den potentiella produktivitetstillväxten kan få ett betydande genomslag på bedömningen av både det faktiska och det strukturella saldot i de offentliga finanserna på några års sikt. Även penningpolitikens utveckling är osäker. Konsekvensen av detta är att finanspolitiken måste utformas efter hand i ljuset av ny information.

Under den närmaste tiden bör dock den övergripande inriktningen på den ekonomiska politiken vara att stärka såväl Sveriges förmåga att möta en ekonomisk nedgång som att säkerställa att det finns resurser för de reformer som behöver göras. I detta är det värt att poängtera att regeringen har höjt utgifterna med över 100 miljarder kronor under den gångna mandatperioden. Alliansen ser att det finns ett tydligt utrymme för omprioriteringar som första finansiering för kommande reformer, i stället för att – liksom regeringen – försvaga sparandet.

5.2.2 Fler i arbete

Alliansens främsta uppdrag under åren 2006 till 2014 var att bryta det breda utanförskap som drabbade människor som förtidspensionerades och sjukskrevs bort från arbetsmarknaden. För att bryta den negativa utvecklingen krävdes genomgripande strukturreformer som ökade arbetsutbudet, förstärkte möjligheterna till återgång i arbete och gjorde det mer lönsamt att arbeta. Som ett resultat av Alliansens reformer minskade utanförskapet med en fjärdedel.

I dag har utmaningen delvis skiftat. Under de kommande åren är det därför helt avgörande att politiken tar nästa steg och genomför nödvändiga reformer för att hantera det nya läget. Detta blir särskilt viktigt om konjunkturen vänder nedåt.

Gör det mer lönsamt att arbeta

Det är fortsatt viktigt att det lönar sig att arbeta. Drivkrafterna för att arbeta måste vara starkare än drivkrafterna att vara frånvarande från arbetsmarknaden. Om en arbetstagare är sjuk eller av andra skäl inte kan arbeta ska det finnas ett trygghetssystem som fungerar. Men det ska alltid vara lönsamt att ta ett jobb och bidra till det gemensamma. Alliansen vill se starka drivkrafter att arbeta, med lägre skatt på arbetsinkomster samt bidrags- och transfereringssystem som främjar arbetslinjen.

I takt med att utanförskapet minskat i de grupper som står relativt nära arbetsmarknaden har problemen på arbetsmarknaden förändrats. Den mest betydande uppgiften på svensk arbetsmarknad i dag är att bryta utanförskapet och bidragsberoendet för människor som står längre ifrån arbetsmarknaden och som har svårare att komma in. Ett viktigt steg för att stärka arbetslinjen är därför att reformera systemet för ekonomiskt bistånd. Det är viktigt med tydliga krav på aktivitet och motprestation för att få bidrag. Ett grundläggande krav på den som uppstår ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet är att den arbetssökande aktivt söker jobb och står till arbetsmarknadens förfogande.

Öppna upp fler vägar till jobb

Särskilt utrikes födda, personer med funktionsnedsättning och personer utan gymnasiekompetens drabbas av utanförskap i större utsträckning än andra grupper. Delvis på grund av de trösklar som finns i form av höga skatter på arbete och höga bidragsnivåer, men också för att många saknar de kunskaper och erfarenheter som krävs på den svenska arbetsmarknaden. Även attityden till personer i dessa grupper på arbetsmarknaden spelar in. Denna utmaning har förstärkts betydligt av det stora flyktingmottagande som Sverige haft under de senaste åren. Bland nyanlända personer i etableringsfasen har nästan 50 procent endast grundskoleutbildning eller lägre utbildningsnivå. För denna grupp är trösklarna in till den svenska arbetsmarknaden mycket höga.

Motsvarande var sjunde person i arbetsför ålder lever fortfarande helt på offentliga sociala ersättningar eller försäkringar. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Det skapar otrygghet och ofrihet. Samtidigt är konsekvenserna för samhället betydande. Företagen har svårt att hitta personal, trots att fler än någonsin står till arbetsmarknadens förfogande. När de arbetslösa har en allt svagare anknytning till arbetsmarknaden, och mer begränsad utbildning och erfarenhet, minskar möjligheten att matcha arbetssökande med de arbetsuppgifter som företagen efterfrågar.

Det måste bli enklare att lära sig jobbet på jobbet samtidigt som anställningskostnaderna för att anställa de som står längst från arbetsmarknaden sänks. Alliansen vill därför införa inträdesjobb, en förenklad anställning för nyanlända och unga upp till 23 år utan gymnasieexamen. Anställningsformen kommer att göra det möjligt för fler att få en fot in på arbetsmarknaden, få värdefull erfarenhet och därmed kunna gå vidare i arbetslivet. Inträdesjobben kommer att göra det billigare för företagen att anställa och gör att fler vågar satsa på en tidigare oprövad person. I anställningsformen ska lönen uppgå till 70 procent av rådande ingångslön i branschen, upp till ett tak om 21 000 kronor i bruttolön per månad. 30 procent av arbetstiden anses därmed gå till att lära sig arbetet eller utbildning. Arbetsgivaravgiften slopas i tre år inom ramen för anställningsformen.

För att fler, inte minst utrikes födda, ska komma i arbete är det centralt att det finns växande företag som är villiga att anställa. Det måste också vara enkelt för nyanlända, som ofta har en bakgrund som egenföretagare, att snabbt kunna starta och driva företag också i Sverige. Alliansregeringen gjorde det billigare att anställa, minskade företagens regelbörda och öppnade upp nya branscher för företagande. Regeringen har i stället valt att i hög utsträckning finansiera sina utgifter genom höjda skatter på företag. Alliansen vill skapa bättre förutsättningar för fler framgångsrika företag, som kan bidra till att skapa fler jobb och minska utanförskapet. Det kräver att trösklarna till företagande sänks, att regelkrånglet minskar, att kompetensförsörjningen säkras och att företagsskatterna är på en internationellt konkurrenskraftig nivå.

RUT-avdraget har varit en viktig språngbräda in på den svenska arbetsmarknaden, inte minst för nyanlända kvinnor som annars är en grupp som har svårt att få ett första jobb. RUT-avdraget bör således utvecklas så att fler jobb med enklare kvalifikationer blir möjliga.

Därför vill Alliansen tredubbla taket i RUT-avdraget till 75 000 kronor per person och år, samt vidga RUT till att också omfatta flyttjänster, tvättjänster och trygghets-tjänster. Dessutom bör möjligheten att bredda RUT-avdraget ytterligare för personer över 70 år ses över.

Möjligheterna att utbilda sig till ett praktiskt yrke behöver stärkas, genom fler platser i yrkesvux och i yrkeshögskola. Detta innebär fler vägar in i arbete. En utbyggnad av dessa yrkesutbildningar leder inte bara till att fler som i dag är arbetslösa får en bättre chans till ett jobb, utan även till att samhällsekonomin fungerar bättre när viktiga bristyrken kan förses med kunnig personal.

Bättre matchning på arbetsmarknaden

Arbetsförmedlingen bör läggas ned i sin nuvarande form och ersättas av en mindre statlig myndighet. Staten ska fortsatt ha huvudansvar för arbetsmarknadspolitiken, men matchningsfunktionen bör öppnas upp för fristående aktörer. Dessa matchningsaktörer får ett huvudansvar för sina arbetssökande och för att dessa får rätt insatser. Aktörerna ska mätas, rangordnas och ersättas efter resultat. Antalet aktörer ska inte vara fler än att god kvalitet kan säkerställas.

Nästan var femte elev som lämnar årskurs 9 i dag gör det utan fullständiga betyg. Det är ungdomar som är födda i Sverige och har gått i svensk skola hela sitt liv, men det är även nyanlända som bara gått ett par eller inga år alls i svensk grundskola. Totalt handlar det om nästan 19 000 elever varje år och andelen har ökat de senaste tre åren.

Elever som inte har gymnasiebehörighet hamnar på gymnasiets introduktionsprogram. Nyanlända ungdomar får oftast gå språkintrödningsprogram som är det snabbast växande gymnasieprogrammet. Intrödningsprogrammen har stora problem med att lyckas ge eleverna gymnasiebehörighet. En utvärdering från Skolverket visar att endast 30 procent av eleverna har gått vidare till ett nationellt gymnasieprogram tre år efter att de började på språkintrödningsprogram. Nästan hälften hade slutat gå på gymnasiet helt och hållet.

Svensk gymnasieutbildning ska inte vara en återvändsgränd. Den ska leda till arbete eller vidare utbildning. Därför föreslår Alliansen ett antal reformer för att stärka kopplingen mellan utbildning och arbete. Vi vill inrätta en tvåårig yrkeshögskola samtidigt som alla gymnasieprogram ska kunna erbjuda högskolebehörighet. Vi vill dessutom

stärka gymnasiets introduktionsprogram, öka antalet yrkescollege, få fler lärlingsutbildningar samt utveckla studie- och yrkesvägledningen.

5.2.3 En trygg välfärd och polis i hela Sverige

En trygg välfärd och ett fungerande rättsväsende är grundläggande uppgifter för samhället. Trots detta finns det i dag stora brister inom vården, skolan och polisen. Att åtgärda dessa problem kommer att vara ett centralt åtagande under de kommande åren.

Stärk vården och omsorgen

Alliansens utgångspunkt är att sjukvården ska präglas av hög kvalitet och tillgänglighet för alla. Svensk vård och omsorg uppvisar i ett internationellt perspektiv goda resultat men brister i tillgänglighet. I takt med att vi lever längre och kan behandla allt fler sjukdomar förändras samtidigt kraven på hälso- och sjukvården.

Tyvärr går utvecklingen nu åt fel håll, med växande köer och försämrad tillgänglighet. Alliansen vill vända utvecklingen. Tillsammans vill vi utveckla primärvården, stärka vårdkedjan för de mest sjuka äldre, öka patientsäkerheten genom att koncentrera den högspecialiserade vården och genomföra insatser mot psykisk ohälsa – men vår mest akuta uppgift är att genomföra reformer som kortar patienternas väntetider.

I ett första steg föreslår vi i Alliansen att en ny och uppdaterad kömiljard införs. Denna nya kömiljard kommer att dra lärdomar från alliansregeringens tidigare satsning och utvecklas för att bli ännu mer träffsäker och effektiv. Till exempel ska den nya kömiljarden omfatta diagnostik, återbesök och rehabilitering för att bättre möta behoven hos kroniskt och långvarigt sjuka. Den grundläggande principen är dock densamma: landsting och regioner ska få tydliga morötter för att korta köerna. Detta är väl beprövad politik som har kortat vårdköerna förut och kan göra det igen.

Att åldras innebär ofta ett ökat behov av hjälp i vardagen. Hur hjälpen utformas påverkar i hög grad livskvaliteten. Alliansens utgångspunkt är att varje människa har egna önskemål och intressen. Rätten till självbestämmande är lika viktig oavsett ålder. Äldreomsorgen ska präglas av stor valfrihet, hög kvalitet och ett värdigt bemötande och finnas tillgänglig för alla som behöver den. På många håll runtom i landet får dock inte äldre plats på äldreboenden, och i många kommuner gäller inte heller lagen om valfrihetssystem för äldreomsorgen.

Varje skattekrona ska ge så mycket välfärd som möjligt. Därför bör effektiviteten, produktiviteten och fördelningen av resurser i svensk sjukvård förbättras. Exempelvis bör den nära vården med primärvården som bas byggas ut. Sverige har fjärde högst sjukvårdskostnader i förhållande till BNP i OECD, och det måste säkerställas att resurserna i högre grad når patienterna på bästa sätt.

Stärk skolans kunskapsuppdrag

Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. Föräldrarna ska veta att när barnen kommer hem från skolan har de lärt sig något nytt i en trygg miljö. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som krävs för att de ska kunna leva upp till dem. Skolan ska också ge bildning och kunskap för livet – inte bara arbetslivet – oavsett bakgrund eller var du går i skolan.

Alliansens mål för skolan är att Sverige inom tio år bör ligga på topp tio i PISA-mätningarna. För att nå dit har Alliansen enats om att öka antalet undervisningstimmar, införa fler karriärlärartjänster och tillföra mer resurser till utsatta skolor och svaga elever. Dessutom vill vi reformera lärarutbildningen med ökat fokus på kunskap och inläring.

Många nyanlända barn som flytt från krig och förtryck har de senaste åren haft sin allra första skoldag runtom i Sverige. Deras väg in i det svenska samhället kommer i stor utsträckning att gå genom skolan. Den svenska skolan står inför stora utmaningar när antalet nyanlända elever ökar snabbt samtidigt som skolresultaten fortfarande är för låga. Under åren framöver kommer det att krävas särskilda ansträngningar för att alla barn i Sverige, oavsett bakgrund, ska få en bra start i livet och en rivstart i vårt skolsystem. Som ett resultat av Alliansens politik har skolresultaten vänt uppåt efter en lång tids nedgång, men det är inte tillräckligt. Inget barn ska gå i en dålig skola, och alla barn har rätt till en bra utbildning.

Utveckla valfriheten

En mångfald av aktörer är en förutsättning för valfrihet. Alliansens välfärdspolitik sätter eleven, patienten och brukaren i centrum. Rätten att själv få välja var och hur man tar del av vård, skola och omsorg är en viktig del i att kunna utforma sitt eget liv och sin egen tillvaro. Välfärden finns till för medborgarna, och medborgarna har rätt att påverka dess utformning. Därför måste möjligheten att välja, och välja bort, värnas.

Mångfalden av aktörer inom välfärden bidrar också till att utveckla nya idéer och hitta nya, smartare och effektivare arbetssätt till gagn för alla som använder välfärden. Den svenska lösningen, med en offentligt finansierad välfärd som alla medborgare har rätt till och där många olika typer av utförare tillåts bidra, är viktig att värna. Välfärdens verksamheter gynnas av att nya fristående och ideella aktörer har möjlighet att etablera sig för att bidra till innovation och värdeskapande.

Vi har dock sett att den svenska välfärden inte alltid fördelas jämlikt och att kvaliteten i vissa fall brister hos både offentliga och fristående verksamheter. För att säkerställa en jämlik välfärd av hög kvalitet finns anledning att se över kraven på, och regleringen av, både offentlig och fristående välfärdsverksamhet. Riksdagen beslutade därför om att utreda möjligheten att införa tillståndsplikt med ägar- och ledningsprövning, ett tydligare kravställande, bättre uppföljning avseende kvalitet och skarpare sanktioner vid misskötsel inom välfärden. Under våren 2018 valde regeringen dock att, trots massiv kritik från remissinstanserna och inte minst kommunerna, föreslå vad som i praktiken blir ett vinststopp för de företag som erbjuder sina tjänster i välfärdssektorn. Det riskerar, om förslaget genomförs, att skapa stor osäkerhet när skolor tvingas lägga ned och ett stort antal mindre företag i exempelvis hemtjänsten inte längre kan verka. Detta drabbar de hundratusentals människor som i dag har valt att använda sig av dessa företag. Alliansen kommer att rösta emot förslaget. Utgångspunkten bör i stället vara hur vi på bästa sätt kan säkerställa både kvalitet, trygghet, effektivitet, innovation, valmöjligheter och öppenhet på ett sätt som gagnar elever, föräldrar, patienter, brukare och anhöriga i alla välfärdens verksamheter.

För att åstadkomma detta vill Alliansen införa ett nytt ramverk för kvalitet i välfärden. All kommunal och fristående välfärdsverksamhet ska kräva tillstånd och styras med tydliga kvalitetskrav och sanktionsmöjligheter. Verksamheter som inte klarar kvalitetskraven ska snabbt vändas eller stängas ned.

Säkra lag och ordning i hela Sverige

Tryggheten är en förutsättning för människors frihet och välmående. Vi ser dock hur otryggheten ökar i delar av Sverige. Stenkastning mot polis och räddningspersonal, bilbränder och våldsbrott samt framväxten av parallella samhällen i några av våra mest brottsutsatta förorter är exempel på att utvecklingen går åt fel håll. Var tredje kvinna känner sig otrygg på kvällen i sitt eget bostadsområde. Bara vart åttonde fall av misshandel klaras upp. Utsattheten för exempelvis sexualbrott, hot och trakasserier ökar.

När otrygghet breder ut sig måste samhällets svar vara tydligt – det kommer inte att accepteras. Alliansen är fast besluten att se till att samhället tar tillbaka makten från de kriminella gängerna. Lag och ordning ska gälla i hela Sverige, även i utsatta utanförskapsområden. Polis och rättsväsende ska få de verktyg och den kapacitet som behövs för att kunna utreda brott och se till att medlemmar i kriminella gäng och grupperingar döms. Samtidigt måste de förebyggande insatserna öka.

Arbetet för att säkra lag och ordning börjar med att stärka svensk polis. Att ge polisen bättre förutsättningar att utföra sitt uppdrag och klara upp fler brott är prioriterat för Alliansen. En betydande utbyggnad av polisorganisationens resurser är en förutsättning för att polisen verkningsfullt ska kunna utföra sitt uppdrag och lösa sina uppgifter. I dag märks polisbristen inom alla funktioner och i hela landet. För att kunna öka uppleringen behövs det t.ex. kriminaltekniker som kan utföra brottsplatsundersökningar och erfarna utredare. Förmåga måste finnas i alla funktioner för att fler brottsutredningar ska leda till åtal. Antalet poliser i Sverige måste därför kraftigt öka och polislönerna behöver höjas. Polisen ska vara synlig och närvarande på gator och torg genom fler poliser i yttre tjänst. Det behövs också fler civilanställda, både för att avlasta poliserna och tillföra annan kompetens inom myndigheten.

Alliansen är även tydlig med att brott ska straffas. Både för att ge brottsoffer upprättelse, för att skydda samhället från att brottslingar går fria och för att brottslingar ska kunna sona sina brott. I dag är många straff, särskilt för vålds- och sexualbrott, alltför lindriga. Detta vill vi ändra på.

5.2.4 Se till att Sverige kan växa sig starkare

Företagsamhet är grunden för Sveriges välstånd. För att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt, jobbskapande och högre reallöner måste villkoren för att starta, driva och utveckla företag förbättras. Det är dessutom viktigt för att kunna öka antalet sysselsatta och minska utanförskapet. En stark efterfrågan på arbetskraft från fler och växande företag är en förutsättning för att fler människor ska komma i arbete.

Öka drivkrafterna för utbildning, entreprenörskap och företagande

Ett gott företagsklimat i allmänhet, och ett mycket gott små- och nyföretagarklimat i synnerhet, är nödvändigt för att vi ska kunna dra nytta av de möjligheter som globaliseringen ger och möta de utmaningar globaliseringen ställer oss inför. Villkoren för företag som verkar i Sverige måste vara konkurrenskraftiga jämfört med villkoren i andra länder.

Alliansregeringen förbättrade tillväxtförutsättningarna avsevärt. Bolagsskatten och socialavgifterna sänktes och de ekonomiska drivkrafterna för att driva företag förbättrades. Regeringens politik går däremot i motsatt riktning, med höjda kostnader på

arbete och ökat regelkrångel. För att stimulera tillväxten krävs i stället att villkoren för att starta, driva och utveckla företag kontinuerligt förbättras.

Den statliga inkomstskatten bör omfatta färre än i dag, och skattesystemet bör öka drivkrafterna för entreprenörskap. Att regeringen, efter hård kritik från Alliansen, valde att dra tillbaka förslaget om högre skatt för entreprenörer är därför bra för företagsklimatet, men mycket återstår att göra.

Stärka företagens tillgång på kompetens och kapital

Svenska företag vittnar om problem med rekrytering och tillgång till kapital i framför allt tidiga faser. Därför är det centralt att se över hur investeringar och företagande kan löna sig bättre i Sverige.

För snabbväxande globala bolag krävs också bättre villkor för internationella rekryteringar. Därför vill Alliansen se bättre regler för personaloptioner i tillväxtföretag. Det förslag regeringen presenterade i budgetpropositionen är otillräckligt. Alliansen vill gå längre. Alliansen har dessutom enats om att se över systemet för arbetskraftsinvandring för att förenkla och snabba på internationella rekryteringar.

Även det offentliga riskkapitalet behöver förbättras. För att effektivisera de resurser som satsas bör fond-i-fond-lösningar användas brett, där statligt riskkapital samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag. De statliga fondernas inriktning bör också främst inriktas på tidiga utvecklingsfaser för att undvika undanträngning av privat kapital. Det är också viktigt att riskkapital finns tillgängligt i hela landet. Därtill stänger dagens regelverk för aktiebolag ute många potentiella företagare.

För att förbättra tillgången på kompetens krävs en bättre fungerande bostadsmarknad. Alliansen har enats om att genomföra ett genomgripande regel- förenklingsarbete. För det första krävs skarpa reformer för att frigöra mer attraktiv mark att bygga på. Alliansen vill reformera systemen för riksintressen, naturreservat och strandskydd så att bostadsbyggande prioriteras högre. För det andra krävs att överklagandeprocessen kortas. Till exempel bör länsstyrelsen helt tas bort som första instans för överklaganden och det bör övervägas om sakägarkretsen – vilka som över huvud taget har rätt att överklaga – kan begränsas ytterligare. För det tredje måste resurserna inom bostadspolitikerna användas effektivt. Därför bör de av regeringen införda byggsubventionerna avskaffas. För det fjärde måste rörligheten på bostadsmarknaden tydligt öka. Alliansen har gemensamt föreslagit att taket för uppskov av reavinstskatten ska slopas permanent för att minska dagens inlåsnings effekter. Det måste också bli enklare att hyra ut sin bostad i andra hand, och Alliansen vill att hyresmarknaden reformeras genom att hyresregleringen ses över, främst i nyproduktion.

5.2.5 Se till att Sverige är tryggt i en orolig omvärld

Världen är mer osäker och orolig än på länge och därmed också alltmer oförutsägbar. Detta ställer under de kommande åren krav på reformer på ett flertal olika områden, framför allt för att stärka vår försvarsförmåga, klara klimathotet samt hantera fler människor på flykt.

Öka Sveriges försvarsförmåga

Säkerhetsläget är i dag mer problematiskt än på mycket länge. Rysslands aggression mot Ukraina visar inga tecken på att avta, och spänningen i vårt närområde är fortsatt hög, med ett alltmer auktoritärt och aggressivt Ryssland. I Mellanöstern och Nordafrika ökar radikaliseringsen och den har kommit att följas av terror, också i Sverige.

Den ryska militära upprustningen fortsätter med i princip oförminskad styrka och med ett stort fokus på Östersjöregionen. Inte minst våra baltiska grannar känner av detta. Sverige utsätts dessutom dagligen för påverkanskampanjer och cyberhot. Därtill ökar underrättelsehotet mot Sverige för varje år och den samlade hotbilden mot vårt land är mer allvarlig än på mycket länge. Sveriges försvar behöver stärkas och det får aldrig råda tvivel om att vi kan och vill försvara vårt territorium. I en orolig omvärld krävs att vår försvarsförmåga ökar, vilket också kräver ökade resurser till försvaret. Alliansen vill därför att anslagen till försvaret ökar för att på sikt uppgå till 2 procent av BNP. Alliansen anser också att Sverige ska gå med i Nato.

Öka Sveriges ansträngningar för en effektiv klimatomställning

För Alliansen är det en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle. Lika självklart är det för Alliansen att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att både miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik kan växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön.

Inte minst krävs att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och att utsläppen från transportsektorn minskar. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Effektiva styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag är centrala. Därtill måste vi ta krafttag för att värna havsmiljön. Sverige måste också arbeta oförtröttligt på den internationella arenan för att bidra till att de globala utsläppsreduktioner som behövs uppnås.

Under sin tid vid makten har regeringen inte förmått ta ledningen för minskade utsläpp och en giftfri vardag. Regeringens snabba och dåligt förberedda skatteförändringar på exempelvis solel och biodrivmedel har minskat förutsägbarheten och därmed försämrat förutsättningarna för stabila och långsiktiga villkor för aktuella branscher. Dessutom döms regeringens politik ut som ineffektiv av regeringens egna expertmyndigheter, som Finanspolitiska rådet och Konjunkturinstitutet. Under Alliansens tid vid makten minskade utsläppen av växthusgaser, men nu har trenden brutits och utsläppen ökar igen. Nya initiativ krävs både i Sverige och på EU-nivå för att den ekonomiska politiken och miljöomställningen ska understödja varandra.

Det är akut att möta klimatförändringarna. Därför är det ytterst viktigt att våra insatser gör största möjliga skillnad. Sverige behöver kraftfulla och effektiva styrmedel för att minska klimathotet och kunna agera föredöme för världen. Samtidigt som vi i EU och UNFCCC bör verka för att effektiva insatser för klimatet också görs i vår omvärld. Varje satsad klimatkrona ska göra största möjliga nytta. Genom att den som förorenar betalar kan skatten i gengäld sänkas på jobb och företagande.

Säkerställ en långsiktigt hållbar migrationspolitik

Alliansen anser att Sverige ska bedriva en långsiktigt hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörlighet över

gränser och främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring. För att uppfylla ett sådant åtagande krävs genomgripande reformer som skapar hållbara förutsättningar för migration och integration på både kort och lång sikt.

På kort och medellång sikt måste regeringen först och främst säkerställa att mottagandet fungerar. Under hösten 2015 kom allianspartierna överens med regeringen om en rad åtgärder för att hantera migrationskrisen inom ramen för migrationsöverenskommelsen. Allianspartierna fick igenom avgörande förslag för att skapa ordning och reda i mottagandet, en bättre etablering och dämpa kostnadsökningarna. Bland annat innebär uppgörelsen att tillfälliga uppehållstillstånd blir huvudregel med rätt till familjeåterförening, tydligare försörjningskrav vid anhöriginvandring och ett stärkt återvändande. Vidare föreslås en stärkt kostnadskontroll i mottagandet och etableringen genom bl.a. tydligare krav för att erhålla försörjningsstöd. Samtidigt beslutades om viktiga alliansförslag för att stärka integrationen, som ett breddat RUT-avdrag och lärlingsanställningar för nyanlända, samt att utreda lagliga vägar för att söka asyl i EU.

På längre sikt måste den ekonomiska politiken ha beredskap för att på bästa sätt tillvarata de möjligheter som en betydande befolkningsökning innebär, och minimera de kostnader som det stora mottagandet under de senaste åren kan medföra. Sverige har inte i tillräckligt hög utsträckning fått in utrikes födda och nyanlända på arbetsmarknaden. Att alltför många utrikes födda saknar jobb och i stället blir beroende av bidrag är först och främst skadligt för varje enskild människa som riskerar att hamna i långvarigt utanförskap. Med ett växande och utbrett utanförskap riskerar också kostnaderna för samhället att öka.

Det första och främsta skälet för att se till att människor i utanförskap och bidragsberoende kommer i arbete är att ge människor frihet över sitt eget liv. Men att fler kommer i arbete är också mycket viktigt för svensk ekonomi som helhet. Den ekonomiska politiken ska genom hög sysselsättning, långsiktigt hållbara finanser och stabila makroekonomiska förhållanden skapa välstånd för alla som bor i Sverige. Huruvida invandring bidrar positivt eller negativt till dessa mål är i mycket stor grad avhängigt av om de människor som kommer till Sverige kommer i arbete, precis på samma sätt som för befolkningen i övrigt. Om tillräckligt många kommer i arbete kan invandringen, som innebär en förnyring av Sveriges befolkning, vara en viktig del i att klara finansieringen och bemanningen av vård och omsorg för allt fler äldre. Dessutom kan utrikes födda bidra till att öka svensk handel. Om för få tar steget in på arbetsmarknaden blir utvecklingen den motsatta – då belastas den offentliga ekonomin av ökade bidragsutbetalningar. För den enskilde blir konsekvenserna ännu större, med risk för ett djupt utanförskap och grusade drömmar.

För Sverige är utmaningen betydande – historiskt har etablering och integration inte fungerat tillräckligt bra. Det har resulterat i att Sverige under en längre tid sett en utveckling mot ett nytt och djupt utanförskap hos svenskar som har låg utbildningsbakgrund eller som är utrikes födda. Arbetslösheten är nästan fem gånger högre för en person född utanför Europa som för en person född i Sverige. Detta mönster måste brytas.

I fråga om migrationen måste det vara slut med de tvära politiska kasten. Den tillfälliga lagen bör när den löper ut 2019 ersättas av en ny blocköverskridande överenskommelse, med bas i den överenskommelse som slöts mellan Alliansen och regeringen hösten 2015, för att säkerställa stabila spelregler som håller över tid.

6 Moderaternas riktlinjer för den ekonomiska politiken

- Sverige behöver strukturreformer för fler jobb och bättre integration, fler poliser för att öka tryggheten och mer resurser till vård, skola och omsorg.
- För att klara detta behöver nästa regering prioritera välfärdens kärna och statens kärnuppgifter framför bidrag.
- För att kunna säkerställa ökade resurser till välfärden behöver bidragskostnaderna minska, liksom kostnaderna för asyl- och anhöriginvandring, och samtidigt ska överskotts målet uppfyllas.
- Moderaterna presenterar i denna motion finansierade förslag som ger fler jobb och lägre bidragskostnader, vilket också stärker välfärdens finansiering och ger mer resurser att använda till det gemensamma.
- Skattesänkningar på arbete i vår motionen är centrala för att få fler i arbete och lyckas med integrationen – men för att inte behöva ta resurser från välfärden är skattesänkningarna fullt finansierade.

Efter flera år av högkonjunktur blir tecknen på att vi har konjunkturtoppen bakom oss allt fler. Nästa mandatperiod kommer troligen att präglas av en långsammare tillväxt än den vi nu är inne i. Så gott som alla prognosinstitut visar på långsammare tillväxt 2018 och 2019. För de institut som gör längre prognoser sjunker tillväxten ytterligare ned till mellan 1 och 2 procent för 2020 och 2021. Arbetslösheten bottnar också 2018–2019 på mellan 6 och 6,5 procent och stiger sedan något. Långsamma konjunkturavmattningar är dock sällsynta i Sverige; de senaste nedgångarna har varit relativt kraftiga och förknippade med någon form av ekonomisk kris.

Det finns också ett antal faktorer som kan leda till en snabbare och djupare nedgång också denna gång. Höga bostadspriser och hög skuldsättning hos hushållen är två sådana riskfaktorer. Frågetecken kring hur en aktiv finans- och penningpolitik ska kunna bedrivas i nästa nedgång är en annan. När både styrräntor och offentliga finanser på många håll är på minus under en högkonjunktur, och statskulden i de viktigaste ekonomierna är högre än på mycket länge, försvåras möjligheten att stimulera ekonomin när efterfrågan faller. En samlad internationell respons på finanskrisen där både penningpolitiken och finanspolitiken i de viktigaste ekonomierna blev kraftigt stimulerande var en viktig anledning till att den initiala återhämtningen blev stark. En sådan samlad respons kan bli svårare att genomföra vid nästa nedgång.

Detta gäller också i Sverige, även om vår statskuld tack vare starka ramverk och en ansvarsfull politik under finanskrisen är tillbaka på nivån före krisen. Riksbankens reporänta är –0,5 procent och prognosen indikerar att det dröjer till 2021 innan den når 1 procent, vilket fortfarande är en mycket låg räntenivå. Som tidigare nämnts innebär också regeringens alltför låga sparande att utrymmet för att med finanspolitiska verktyg möta en nedgång är mer begränsat än tidigare. Till detta ska läggas att svenska offentliga finanser är mycket konjunktur känsliga. Till stor del beroende på att skatteintäkterna blivit större än förväntat har vi haft starka offentliga finanserna de senaste åren. Det är inte osannolikt att vi i nedgången får motsvarande negativa överraskningar. Det gäller särskilt om vi skulle få en sänkning på bostadsmarknaden som ger återverkningar på ekonomin i stort.

En ansvarsfull ekonomisk politik utgår inte bara från punkttestimat av den ekonomiska utvecklingen, den bör också ta in risken för en sämre utveckling än

prognosmakarnas huvudscenarier. Det gör att finanspolitiken den kommande mandatperioden kan behöva bli stramare.

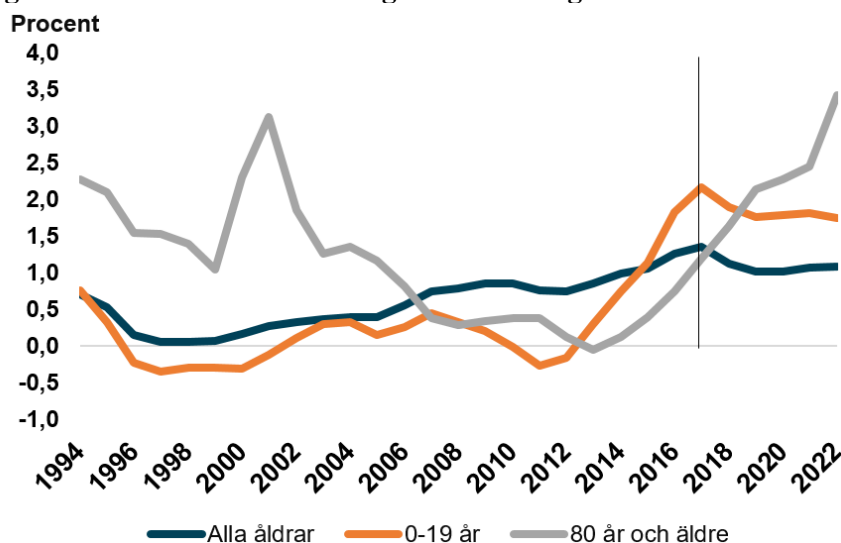
En annan särskilt viktig faktor för en ansvarsfull ekonomisk politik är att en ordnad budgetprocess värnas. I vårpropositionen föreslår regeringen att det i riksdagsordningen ska regleras att lagförslag som har en tydlig anknytning till statens budget och som lämnas i eller i anslutning till en proposition om statens budget ska ingå i något av besluten om statens budget. Detta är ett förslag som finns med i En samlad budgetprocess (SOU 2017:78), slutbetänkandet från Kommittén om en tydligare budgetprocess. Regeringen har valt att endast gå fram med ett av utredningens förslag, vilket är beklagligt. I Sverige brukar förändringar av de regelverk som styr det politiska arbetet, t.ex. budgetreglerna, endast genomföras om förändringarna har brett stöd i riksdagen. Moderaterna beklagar därför att regeringspartierna i utredningens slutskede motsatte sig alla förslag, utom det som nu finns med i vårpropositionen. Vi anser att utredningens samtliga förslag bör genomföras. Det skulle göra budgetprocessen stramare, tydligare och mer förutsebar och därigenom skapa ökad trovärdighet för det finanspolitiska ramverket. Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till överläggningar i frågan för att bred enighet ska kunna uppnås.

6.1 Behov av ökade reformer för förbättrad välfärd, trygghet och integration

Samtidigt som penningpolitiken kan behöva bli stramare är de långsiktiga utmaningarna för Sverige stora. Det gäller integrationen av nyanlända, återupprättandet av lag och ordning, att få ned väntetiderna i vården samt att stärka våra långsiktiga tillväxtförutsättningar.

En befolkning som växer snabbare än på ett sekel och där antalet barn och äldre ökar ännu snabbare kommer att innebära utmaningar för välfärden (se figur 12). Det kommer att behövas fler sjuksköterskor, lärare och hemtjänstpersonal om välfärden inte ska försämras. Det bör investeras i fler förskolor, skolor, vårdcentraler och äldreboenden. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen pekar alla på ökade behov i välfärden framöver. Ökade resurser kommer därför med högsta sannolikhet att vara nödvändigt, men det kommer också att krävas ett fortsatt aktivt arbete med att effektivisera de kommunala verksamheterna samt säkerställa ett längre arbetsliv. Välfärden framöver kommer både vara i behov av såväl resurser som reformer. Detta inte minst för att behovet av utbildad personal i välfärden kommer att vara svårt att möta. SKL bedömer att de kommande tio åren kommer antalet anställda inom välfärdens verksamheter att behöva öka med 200 000 samtidigt som pensionsavgångarna blir 300 000. Det är mer än den totala förväntade ökningen av befolkningen 16–64 år under samma tidsperiod. Därmed kommer inte den beräknade ökningen av antalet anställda att kunna infrias även om resurserna skulle öka.

Figur 12 Procentuell förändring av befolkningen i olika åldrar

Källa: SCB.

Ökade resurser till kommunerna, vilket vi bedömer är nödvändigt, kan tillkomma på två sätt: genom ökade skatteintäkter eller genom att staten skjuter till ytterligare medel. Ökade skatteintäkter kan antingen komma till stånd genom fler arbetade timmar och högre sysselsättningsgrad, eller genom skattehöjningar. Alliansens åtta år visar på potentialen för reformer för att öka sysselsättningen. Riksbanken publicerade exempelvis nyligen en studie som visade att arbetsmarknaden hade utvecklats betydligt bättre än väntat, troligen till följd av Alliansens reformer. Efter fyra förlorade år är nu behovet stort för långsiktiga reformer. Eftersom vi nu står på toppen av en högkonjunktur är dock risken betydande att sysselsättningen utvecklas svagt under nästa mandatperiod när konjunkturen vänder ned. Nästa regering kan därför inte vänta sig att kommunernas finansieringsproblem kan lösas med fler arbetade timmar enbart.

För ett land som Sverige med höga skatter på arbete vore också högre kommunalskatt skadlig för framväxten av nya jobb. Därför kommer staten att behöva skjuta till resurser till kommuner och landsting nästa mandatperiod.

Efter fyra år med minskad polistäthet och ökad otrygghet har Sverige ett uppenbart behov av att öka tryggheten. En del i att åstadkomma detta är att tillföra stora resurser till rättsväsendet i allmänhet och polisen i synnerhet. En alltmer orolig omvärld kommer också att kräva en betydande ökning av Sveriges försvarsförmåga.

Slutligen krävs en politik som löser integrationsproblemen. Detta av både ekonomiska och sociala skäl men också för att värna sammanhållningen i Sverige. Fram till 2025 kommer antalet personer i arbetsför ålder födda i Norden att minska med 100 000 personer, medan antalet i arbetsför ålder födda i andra länder kommer att öka med nära en halv miljon personer. Minskar inte jobbklyftan, dvs. skillnaden i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda, kommer arbetslösheten att öka och sysselsättningen att minska. En stor del av de reformer som krävs för att klara integrationen är inte dyra, såsom utbildningsplikt och tydligare krav på svenskakunskaper. Men vi kommer att behöva göra betydande investeringar, inte minst för barnen, när det gäller utökad rätt till förskola och förbättrad kvalitet i skolan.

Det allra viktigaste för integrationen, både för de nyanlända och deras barn, är att de vuxna snabbt kommer i jobb. I Sverige lönar sig det fortfarande för dåligt att arbeta, i alla inkomstnivåer. Skattekillen för låginkomsttagare är bland de högsta inom OECD, nära dubbelt så stor som genomsnittet och betydligt högre än övriga nordiska länder. En

nyligen publicerad rapport från Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) visar på att problemet med att det lönar sig för dåligt att jobba är särskilt stort för nyanlända, och i synnerhet för kvinnor. Sverige är också ett av de länder där marginalskatter på över 50 procent slår till tidigast i inkomstskalan. Det finns fortfarande en stor potential i, och ett stort behov av, att få äldre att vara kvar på arbetsmarknaden längre. Därför behöver Sverige sänkt skatt på arbete.

De offentliga resurserna för välfärd och trygghet samt för jobb och integration kommer alltså att behöva öka nästa mandatperiod. Samtidigt anser de flesta bedömare att regeringens politik inte är i enlighet med överskottsmålet. Det finns därför en betydande osäkerhet kring vilka stora reformer och resurstillskott nästa regering kan genomföra utan ytterligare finansiering. Större finansieringsbehov kan realistiskt sett lösas på främst två sätt: antingen genom att sänka bidragskostnaderna eller genom att höja skatterna. Det är exempelvis det statliga Konjunkturinstitutets slutsats i den senaste Konjunkturläget.

Socialdemokraternas val är tydligt. Under fyra år har regeringen höjt skatterna med 60 miljarder kronor, och det kommer de att göra igen den dagen statens intäkter inte längre överraskar positivt och behoven i välfärden ökar. De höjda skatterna har dock inte löst problemen: andelen elever som klarar grundskolan har minskat, vårdköerna har växt och polistätheten är den lägsta på 10 år. Trots omfattande utbildningsbehov och satsningar på kunskapslyft är det i dag färre vuxna som studerar jämfört med 2014. Våra skattepengar går inte till det de är avsedda för. Höjda skatter gör det också mindre lönsamt att arbeta, vilket hämmar tillväxten och försvårar för integrationen.

6.2 Moderaterna väljer jobb och välfärd före bidrag

Moderaterna väljer en annan väg. Vi väljer i alla lägen jobb och välfärd framför bidrag. Vi ser behoven i välfärden och behovet av att stärka tryggheten. För att möta det krävs att andra utgifter, främst bidragskostnaderna, inte växer utan hålls tillbaka.

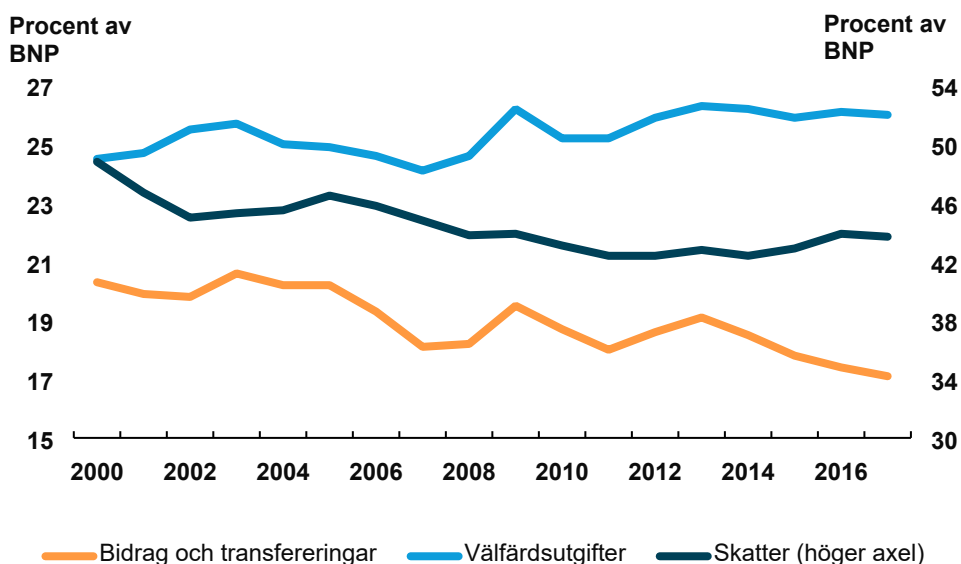
Andelen personer som lever på bidrag har minskat tack vare Alliansens reformer och den goda ekonomin de senaste åren. Men trots högkonjunkturen lever en av sju i arbetsför ålder i dag av bidrag i stället för att arbeta. Att leva i utanförskap, framför allt om det blir långvarigt, medför stora kostnader för individer och samhälle. Till det traditionella utanförskapet, som Alliansen uppmärksammade och arbetade effektivt för att minska, adderas nu ett nyare utanförskap, bestående av stora grupper nyanlända. Många av dem riskerar att hamna i långvarigt bidragsberoende om de inte tar steget in på arbetsmarknaden under de första åren i Sverige. De närmaste åren kommer därför att vara avgörande för att förhindra att utanförskapet växer.

Ett minskat utanförskap är viktigt för alla de människor det berör och för ett Sverige som håller ihop, men att hålla nere bidragskostnaderna är också centralt för att ha råd att värna den generella välfärden. Under 2000-talet har skattetrycket gått från 49 procent till strax under 44 procent av BNP då framför allt skatten på arbete har sänkts av både socialdemokratiska och borgerliga regeringar (se figur 13). Dessa sänkta skatter är en viktig förklaring till att Sverige under denna period har utvecklats betydligt bättre än de flesta andra jämförbara länder.

Sänkta skatter har dock inte inneburit sämre välfärd. Under samma period har välfärdsutgifterna som andel av BNP ökat med 1 procentenhet. Under alliansregeringen ökade välfärdsutgifterna än snabbare, med 1,6 procentenheter.

Kombinationen av lägre skatter och ökade resurser till välfärden har varit möjligt genom att utgifterna för bidrag och transfereringar under perioden har minskat med över 3 procentenheter. Svenska regeringar, av olika färger, har visat att det går att sänka skatterna och värna välfärdsutgifterna samtidigt, så länge bidragskostnaderna hålls tillbaka.

Figur 13 Offentliga intäkter och utgifter som andel av BNP

Källa: SCB.

Ett exempel på detta är att alliansregeringens reformer av systemen för sjukskrivningar och förtidspension har gjort att de ohälsorelaterade sociala transfereringarna har minskat från nära 4 procent av BNP 2004 till knappt 2 procent av BNP 2016. Detta motsvarar 100 miljarder kronor och finansierade både hela ökningen av den offentliga konsumtionen (välfärden) på drygt 1 procent under perioden liksom stora delar av jobbskatteavdraget. Potentialen är alltså betydande, och betydligt större än de direkta, statistiska, finansiella effekterna av sänkta bidragsnivåer. För att förverkliga dessa minskningar krävs dock en politik för att hålla bidragskostnaderna nere.

6.3 Vägledande principer för den finanspolitiska inriktningen

För att säkerställa resurser till både välfärd, trygghet, jobb och integration kommer Moderaterna att vägledas av följande finanspolitiska principer för de kommande åren:

- **Prioritera välfärdens kärna och statens kärnuppgifter.** Regeringen har ökat utgifterna med 100 miljarder kronor under de senaste åren. Trots det har resurserna till välfärden vuxit långsammare än ekonomin som helhet. Första steget för att skapa utrymme för nya reformer är därför att omprioritera de utgifter som regeringen har byggt ut, exempelvis bidragshöjningar, byggsubventioner, ineffektiva arbetsmarknadsåtgärder och klimatsatsningar utan klimateffekt. Prioriterade reformområden för Moderaterna är att lösa integrationen, återupprätta lag och ordning, utöka undervisningstiden, korta vårdköerna och stärka försvaret av landets gränser.
- **Fullt finansierade skattesänkningar på arbete.** Det behöver bli mer lönsamt att arbeta. Detta bör dock ske inom ramen för ansvarsfulla offentliga finanser. Därför är

de skattesänkningar vi presenterar i vår motionen fullt finansierade i jämförelse med prognosen i den ekonomiska vårpropositionen. Därmed kan vi lova att dessa skattesänkningar kan genomföras utan att det kommer att gå ut över välfärden. Om skattesänkningarna är finansierade med utgiftsminskningar på andra områden än välfärdens kärnverksamheter minskar inte resurserna till vård, skola och omsorg. Erfarenheterna från alliansregeringens åtta år visar att det är möjligt att kombinera sänkta skatter och ökade resurser när fler jobbar längre och därmed betalar mer i skatt.

- **Vi väljer välfärd framför bidrag.** Med en åldrande befolkning och en dåligt fungerande integration kommer utgiftstrycket i kommunerna att öka under nästa mandatperiod. Görs ingenting för att dämpa kostnadsutvecklingen kommer det att försvaga de offentliga finanserna. Vid en djup lågkonjunktur och försämrat sparande slår nedgång och nedskärningar alltid först mot de svagaste i samhället. Utgifter dras ned och skatter höjs. Det vill vi undvika, precis som vi lyckades undvika det under finanskrisen. Dessutom finns det en osäkerhet kring hur starka de svenska offentliga finanserna visar sig vara när konjunkturen vänder. Skatteintäkterna har överraskat positivt i uppgången, det finns en risk att de överraskar negativt i nedgång.

Det eventuella utrymme för ofinansierade reformer som kan uppstå under kommande mandatperiod bör därför hanteras med försiktighet. Det gäller särskilt innan de har uppstått. Att som Socialdemokraterna redan nu utlova att extra resurser till välfärden med säkerhet ska uppstå utan skattehöjningar eller kostnadsbesparingar på andra områden är ett vågspel som riskerar att leda till brutna vallöften och svagare offentliga finanser eller höjda skatter.

Under rätt förutsättningar bör det dock vara möjligt att göra betydande satsningar på välfärden. Sveriges ekonomi är i grunden stark efter reformer under 1990-talet och under alliansregeringen, vilket möjliggör att vi kan investera i ett bättre Sverige. Nästa mandatperiod är vi beredda att tillföra ytterligare resurser till välfärden för att kommuner och landsting ska kunna anställa fler lärare, höja kvaliteten i vården och äldreomsorgen samt förbättra integrationen lokalt. Resurserna till välfärden ökade mellan 2006 och 2014 med 1,6 procentenheter, eller närmare 80 miljarder kronor med dagens BNP-nivå. Med rätt politik kan resurserna öka igen. I ett första steg tillför vi 10 miljarder kronor, men vi utesluter inte att mer resurser kan behövas.

Resurstillskottet kan dock bara säkras om kostnaderna sjunker i andra delar av den offentliga sektorn och under förutsättning att stabila statsfinansier aldrig överges. Nedanstående förutsättningar behöver alltså vara på plats.

- **De samlade bidragskostnaderna ska minska som andel av BNP.** Under högkonjunkturer brukar de totala bidragskostnaderna minska i förhållande till BNP, och det har de gjort även denna gång. Däremot har bidragskostnaderna i kronor räknat under denna mandatperiod ökat snabbare än tidigare, trots högkonjunkturen. Det gör att det finns en betydande risk att bidragskostnaderna ökar när konjunkturen vänder. Det gäller särskilt som 190 000 personer fick uppehållstillstånd i Sverige av asyl- eller anhörigskäl mellan 2014 och 2017. Om inte integrationen förbättras kommer bidragskostnaderna för enbart denna grupp de närmaste tio åren att uppgå till 75 miljarder kronor. Kraftigt ökade bidragskostnader skulle äta upp utrymmet för välfärdssatsningar. För att göra det lättare att minska bidragen och därmed säkerställa möjligheterna till ökade resurser till välfärden vill Moderaterna genomföra en stor bidragsreform som stärker arbetslinjen genom skärpta tidsgränser,

tydligare aktivitetskrav och kvalificering in till välfärden. Dessa reformer beskrivs i kapitel 7.1.

- **Kostnaderna för asyl- och anhöriginvandringen behöver minska.** Kostnaderna för asyl- och anhöriginvandringen har ökat kraftigt under denna mandatperiod till följd av att många fler har sökt sig till Sverige. Eftersom integrationen fortfarande inte fungerar kommer de bredare kostnaderna som uppstår när för få jobbar och för många lever på bidrag att vara fortsatt höga även om migrationen har minskat. Ska resurserna till välfärden kunna öka behöver kostnaden för migration fortsätta minska och integrationen förbättras. Därför är Sverige i behov av en långsiktigt hållbar migrationspolitik där antalet asylsökande är på en nivå där vi kan klara integrationen. Lagar och regler bör vara utformade på ett sätt som ligger i linje med länder i vår närhet. Vägen in i jobb behöver bli både tydligare och snabbare. Moderaternas reformer för detta beskrivs i kapitel 7.3.
- **Överskottsmålet uppfylls.** Att regeringen regelbundet får kritik från expertmyndigheterna för att politiken inte är i linje med överskottsmålet skadar förtroendet för det finanspolitiska ramverket. Resurserna till välfärden behöver vara permanenta och det är bara om resurstillskotten kombineras med en trovärdig finanspolitisk inriktning som detta kan garanteras.

Skulle konjunktturnedgången visa sig bli djupare än vad som nu prognosticeras kommer dock förutsättningarna att se annorlunda ut och det kommer då troligen bli nödvändigt att bistå kommunerna med betydligt mer resurser för att undvika uppsägningar och neddragningar i välfärdssektorn. De ovan beskrivna principerna ska inte ses som en begränsning av möjligheterna att bedriva en aktiv stabiliseringspolitik när det är nödvändigt.

Sverige står inför stora utmaningar till följd av en växande och åldrande befolkning, behovet av att återupprätta lag och ordning samt att reformera integrationen. Det kommer att kräva betydande resurser för att samtidigt kunna göra allt detta under nästa mandatperiod. Ett seriöst regeringsalternativ behöver därför ge besked om hur resurserna för detta ska säkras. Moderaternas besked är att vi gör detta genom att prioritera välfärdens kärnuppgifter, fullt ut finansiera skattesänkningar på jobb och att i alla lägen sätta välfärden framför bidrag. På så sätt kan vi utlova satsningar på polis och försvar liksom på vård, skola och omsorg. Dessutom kan vi lova betydande skattesänkningar som gör det mer lönsamt att arbeta samtidigt som vi kan genomföra permanenta förstärkningar till kommuner och landsting.

7 Moderaternas prioriterade reformer

Figur 14 Moderaternas prioriterade reformer under kommande mandatperiod

Miljarder kronor

Moderaternas prioriterade reformer under kommande mandatperiod i förhållande till VÅP18	
Ett Sverige där alla kan bidra	30,65
Mer lönsamt att arbeta och anstränga sig	21,80
Jobbskatteavdrag med förstärkning på låga inkomster	21,80
Ökad tillväxt i en global värld	3,70
Höjd brytpunkt	3,00
Infrastruktur och digitalisering	0,53
Bättre förutsättningar för generationsväxlingar	0,17
Alla som vill och kan jobba ska kunna få ett jobb	2,39
Inträdesjobb	1,66
Reformerade RUT-avdrag	0,73
Längre arbetsliv och bättre ekonomi för pensionärer	2,76
Utökat jobbskatteavdrag för äldre	2,60
Bättre villkor för utbildning och omställning mitt i livet	0,16
Återupprätta lag och ordning samt stärk försvaret	16,18
En starkare och effektivare polis	5,85
10 000 fler polisanställda	4,30
Höjda polislöner och betald polisutbildning	1,30
Utrustningslyft och stärkt förmåga	0,25
Förstärkning av hela rättssystemet	0,33
Stärkta rättsvärdande myndigheter samt dubblerad kränkingsersättning	0,33
Stärkt försvar	10,00
Höjda försvarsanslag ⁵	10,00
En ansvarsfull migrationspolitik	0,23
Högre ställda krav vad gäller nyanländas etablering	0,13
Utökad samhällsorientering	0,13
Ett förstärkt återvändande	0,10
Fler försvarsplatser	0,10
En välfärd att lita på	12,65
En nära och tillgänglig vård i världsklass	6,11
Korta värdköerna	3,00
Förlossningsvård och bättre villkor för sjuksköterskor	1,40
Cancerstrategi och förstärkt primärvård m.m.	1,71
Mer kunskap i skolan	6,54
En timme mer i skolan per dag med start i lågstadiet	2,25
Utökad rätt till förskola	2,00
Utökad lovskola	0,35

⁵ Avser permanent höjning av nivå till 2021. Ytterligare höjningar kommer att tillkomma under mandatperioden.

Fler karriärlärare och fler utländska lärare	0,64
Kunskapskontrakt	1,00
Tekniskt basår samt höjd kvalitet inom högre utbildning	0,30
Summa reformer	59,71
Finansiering och budgetförstärkningar	
Moderaternas bidrags- och omprioriteringar	35,78
Bidragsreform	4,69
Kvalificering in i bidragssystemen	1,60
Reformerad sjukförsäkring	4,50
Övriga återställare av bidragshöjningar samt bidragsreformer	2,43
Effektivisering av arbetsmarknadspolitiken	7,85
Effektivisering av klimatpolitiken m.m.	4,85
Avskaffa byggsubventionerna	5,50
Övriga minskningar av myndighetsanslag m.m.	4,36
Moderaternas inkomstökningar	13,69
Höjd moms från 12 % till 14 %	6,70
Avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgifter	2,67
Skatte- och tulltillägg samt höjd referensränta	0,55
Höjda miljöskatter	0,30
Återställare av regeringens skatteförslag	3,47
Moderaternas omfördelningar	12,40
Omfördelning anslag sjukvård	5,70
Omfördelning anslag skola	6,70
Summa finansiering och budgetförstärkningar	61,87
Permanent netto satsningar och budgetförstärkningar ⁶	0,70

Anm.: Reformerna avser offentligfinansiell effekt när de är fullt utbyggda samt anges i förhållande till VÅP18.

Figur 15 Moderaternas prioriterade reformer under kommande mandatperiod

Miljarder kronor

Moderaternas prioriterade reformer under kommande mandatperiod i linje med VÅP18	
Sänkt skatt för pensionärer	8,48
Ökade resurser till välfärden	10,00
Summa reformer	18,48

Anm.: Reformerna avser offentligfinansiell effekt när reformer är fullt utbyggda samt anges i linje med VÅP18.

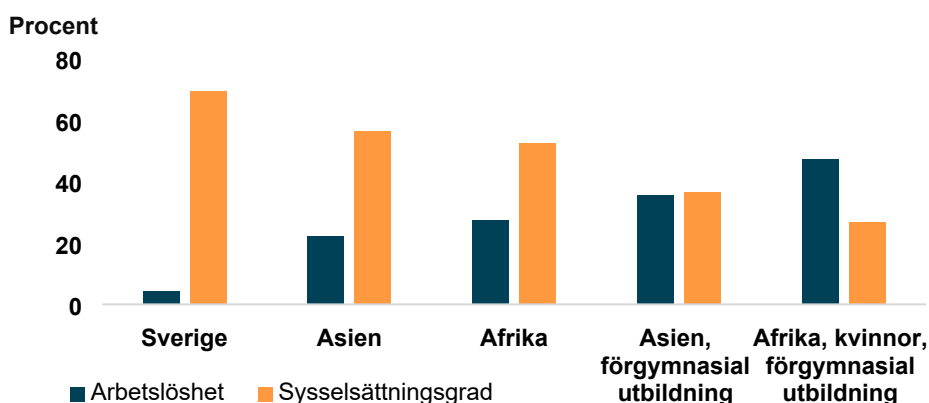
⁶ I denna beräkning har hänsyn tagits till att viss finansiering och vissa reformer är tidsbegränsade till 2021. Därav är netto lägre än summan för reformer och summan för finansiering.

7.1 Ett Sverige där alla kan bidra

Det överordnade målet för Moderaternas ekonomiska politik är att skapa en så bra välfärd som möjligt genom att bidra till en hög och uthållig ekonomisk tillväxt, en välfärd som kommer alla till del och mildra effekterna av konjunktursvängningarna.

Det främsta problemet för samhället och ekonomin här och nu är integrationen. Hur ska de närmare 500 000 människor som kommit och förväntas komma till Sverige mellan 2010 och 2020, många med svag eller mycket svag utbildningsbakgrund, ges möjlighet att komma in på arbetsmarknaden och kunna försörja sig själva? I en ekonomi som den svenska, med få jobb med lägre kvalifikationskrav, krävs det möjlighet för arbetsgivaren att anställa till en tillfälligt lägre kostnad med ett minimalt krav på administration. För att åstadkomma det har Alliansen presenterat förslag om inträdesjobb som gör just detta.

Figur 16 Jobbklyftan – arbetslöshet och sysselsättningsgrad uppdelat efter nationell bakgrund och utbildningsnivå

Källa: SCB – Arbetskraftsundersökningarna.

För att det alltid ska löna sig att arbeta, också med ett lärlingsjobb, behöver skatterna på låga inkomster sänkas och bidragssystemen skärpas. Därför vill Moderaterna sänka skatterna, främst på låga inkomster, med närmare 500 kronor per månad för medelinkomsttagare och 10 procent lägre skatt för personer som skulle ha ett inträdesjobb. Att enbart sänka skatten på arbete räcker dock inte – eftersom det i dag går att stapla bidrag på varandra kan en familj fortfarande förlora pengar på att den ena partnern tar ett arbete. För att säkerställa att det alltid ska löna sig att arbeta vill vi därför genomföra en omfattande bidragsreform. Bidragsreformen inkluderar ett bidragstak och regler om kvalificering in i bidragssystemen, liksom en reformering av a-kassan, aktivitetsstödet och försörjningsstödet.

Efterfrågan på arbetskraft förbättras genom att RUT-avdraget utvidgas och att anställningsstöden förstärks och förenklas. Dessutom ska matchningen mellan jobb och arbetssökande underlättas. Arbetsförmedlingen lyckas i dag inte med sin uppgift och därför vill vi tillsammans med Alliansen lägga ned Arbetsförmedlingen och ersätta den med en ny statlig matchningsfunktion. På så sätt kan stödet till de arbetssökande bli mer effektivt. Dessutom vill vi införa en ny yrkesskola för att rusta bl.a. nyanlända ungdomar för dagens arbetsmarknad.

För att vi ska fortsätta se den utveckling med goda reallöneökningar vi har haft sedan mitten av 1990-talet behöver också förutsättningarna för tillväxt förbättras, både när det gäller produktivitet och antal arbetade timmar. Bl.a. vill vi förstärka

jobbskatteavdraget för äldre, som visat sig ha mycket god effekt på erfarna medarbetares arbetskraftsutbud.

Att Sverige har världens högsta marginalsatser på höga inkomster har negativa effekter både på arbetskraftsutbudet och produktiviteten. Utbildningspremien blir låg, samtidigt som det blir mindre lönsamt att starta och driva företag och rekrytera nyckelkompetens. Under den nuvarande regeringen har detta problem förvärrats. Vi vill vända den utvecklingen och börjar med att se till att färre betalar statlig skatt.

Vi vill också förbättra förutsättningarna för tillväxt, investeringar och företagande genom satsningar på infrastruktur och forskning, genom regelförenklingar och genom att underlätta för digitaliseringen. Också reformer av skolan och utbildningsväsendet och återupprättandet av lag och ordning är viktiga tillväxtfrämjande åtgärder.

Moderaterna vill också se en bred bostadspolitisk reform för ökad tillgång på bostäder genom ökad rörlighet och ökat byggande samtidigt som den finansiella stabiliteten stärks och hushållens skuldsättning hålls under kontroll. Intresset från regeringen har dock varit svalt för den typen av samtal.

Målet om en välfärd som kommer alla till del genom fördelningspolitiken uppnås genom ett flertal reformer. Den viktigaste fördelningspolitiken är en politik för jobb. Den politik som beskrivs i denna motion beräknas ge 70 000 nya jobb och bidrar till ett samhälle som håller ihop. En central del av omfördelningen i den svenska välfärdsstaten sker genom välfärdstjänsterna, vård, skola och omsorg. Eftersom den tillhandahålls lika oavsett inkomst är den särskilt viktig för dem med låga inkomster. Just därför är det så viktigt att kvaliteten och tillgängligheten i välfärden är hög och att förtroendet upprätthålls.

Dessutom genomför vi reformer som stärker utsatta hushålls ekonomi. Jobbskatteavdraget gynnar särskilt hushåll med låga löneinkomster. Skatten för pensionärer sänks med över 8 miljarder kronor, och förutsättningarna för garantipensionärerna, de pensionärer med lägst inkomst, förbättras.

För stabiliseringspolitiken är den stora utmaningen i högkonjunktur att spara tillräckligt nu när det finns resurser för att kunna låta automatiska stabilisatorer verka fullt ut och mildra effekterna av nedgången med aktiva åtgärder. Därför är de reformer som presenteras här fullt finansierade. På så sätt säkrar vi också att vi kan hålla de vallöften vi nu ställer ut.

Figur 17 Moderaternas reformer för ett Sverige där alla kan bidra

Miljarder kronor

Reformer för ett Sverige där alla kan bidra	
Mer lönsamt att arbeta och anstränga sig	
Jobbskatteavdrag med förstärkning på låga inkomster	21,80
Bidragsreform	-4,69
Ökad tillväxt i en global värld	
Höjd brytpunkt	3,00
Infrastruktur och digitalisering	0,53
Bättre förutsättningar för generationsväxlingar	0,17
Alla som vill och kan jobba ska kunna få ett jobb	
Inträdesjobb	1,66
Reformerade RUT-avdrag	0,73
Längre arbetsliv och bättre ekonomi för pensionärer	
Utökat jobbskatteavdrag för äldre	2,60
Sänkt skatt för pensionärer*	8,48
Bättre villkor för utbildning och omställning mitt i livet	0,16
Summa reformer	34,44

*I linje med VÅP18.

Anm.: Tabellen anger offentligfinansiell effekt när de är fullt utbyggda i förhållande till den ekonomiska vårpropositionen 2018 om inget annat anges.

7.1.1 Mer lönsamt att arbeta och anstränga sig

Moderaterna är ett parti för dem som jobbar, för dem som vill jobba och dem som har jobbat. Att så många som möjligt arbetar är centralt för vårt nuvarande och framtida välstånd, men det är mer än så. Det är också en fråga om vilket samhälle vi vill ha. När det lönar sig att arbeta blir det tydligt att det är rätt att anstränga sig för att skapa en bättre tillvaro för sig själv och för andra.

I dag lever en av sju i arbetsför ålder av bidrag i stället för att arbeta. Samtidigt har befolkningen i arbetsför ålder ökat kraftigt under de senaste åren till följd av den stora flyktinginvandringen. Många av dessa människor riskerar att hamna i långvarigt bidragsberoende. Konsekvenserna av utanförskap är stora både för den enskilde och för samhället. Ett arbete innebär egen försörjning och möjligheten att påverka sitt eget liv. Det skapar trygghet och frihet. En ökad sysselsättning bland dem som i dag står utanför är också viktigt för att deras barn inte ska ärva sina föräldrars utanförskap. För dem som är nyanlända innebär ett arbete ökade möjligheter att komma in i samhället och att lära sig svenska. Även konsekvenserna för samhället är betydande. Att fler människor står utanför innebär påfrestningar på de offentliga finanserna. Skatteintäkterna blir lägre och utgifterna högre.

Särskilt utrikes födda och personer utan gymnasiekompetens drabbas av utanförskap i större utsträckning än andra, delvis på grund av de trösklar som finns i form av höga skatter på arbete och höga bidragsnivåer, men också för att många saknar de kunskaper och erfarenheter som krävs på den svenska arbetsmarknaden. Utrikes födda utgör en allt större del av de som är arbetslösa och en majoritet av de långtidsarbetslösa. Bland nyanlända personer i etableringsfasen saknar omkring hälften gymnasieutbildning. För denna grupp är i dag vägen in på den svenska arbetsmarknaden mycket svår.

De ekonomiska drivkrafterna för arbete är av avgörande betydelse för att fler ska jobba. Genom att sänka skatten för de som arbetar med ett jobbskatteavdrag stärks de drivkrafterna. Det har använts framgångsrikt i Sverige och i fler andra länder. Totalt bedöms jobbskatteavdragen som redan införts ha gett över 100 000 fler jobb.

Moderaterna vill också strama upp bidragsnivåer. Det är fortsatt viktigt att säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen är en effektiv omställningsförsäkring, men i takt med att utanförskapet ändrat karaktär befinner sig en allt större andel av de arbetslösa i andra transfereringssystem än socialförsäkringarna. Det kräver en bidragsreform. Moderaterna vill ha tydliga krav på aktivitet och motprestation för att få bidrag och vi vill skärpa kvalificeringen till de svenska bidragen och ersättningarna. Dessutom vill vi införa ett bidragstak. Bidragstaket innebär att det inte ska gå att stapla bidrag på varandra så att det nästan motsvarar en genomsnittlig månadslön.

Detta är särskilt viktigt för att bryta utanförskapet för utrikes födda kvinnor. I dag är det bara hälften av de kvinnor som är födda i Asien eller Afrika som arbetar. Detta jämfört med 70 procent av kvinnorna som är födda i Sverige. Skulle gapet i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda kvinnor slutas så innebär det en BNP-ökning med 1,9 procent, vilket motsvarar 93 miljarder kronor.⁷ Samtidigt visar forskning att det finns ett samband mellan utrikes födda mödrars deltagande på arbetsmarknaden och deras barns framtida deltagande på arbetsmarknaden. Att förbättra invandrade kvinnors arbetsmarknadssituation är därför viktigt för såväl mödrars integration som för deras barns anpassning till samhället, och för samhället i stort.

Under mandatperioden har regeringen höjt skatterna totalt med 60 miljarder kronor. Som beskrivs i denna motion prioriterar Moderaterna att göra det mer lönsamt att arbeta samtidigt som vi vill sänka skatten för pensionärer. Det finns dock ett flertal skattehöjningar som särskilt bör ses över under kommande mandatperiod, exempelvis överindexeringen av drivmedelsskatterna och den slopade skattefriheten för förmån av fristående hälso- och sjukvård.

500 kronor i lägre skatt varje månad

Moderaterna vill sänka skatten för dem som arbetar. Vi gör det för att det är rätt; det ökar sysselsättningen, och vi gör det för att det är rättvist; ansträngning ska löna sig. De samlade skatterna är fortsatt höga för personer med låga inkomster, för ensamstående är de bland de högsta inom OECD-länderna. Exempelvis har en ensamstående kvinna med två barn tre gånger så höga skatteklivar – dvs. summan av inkomstskatt och arbetsgivaravgift minus familjeförmåner – i Sverige än om hon bott i Danmark. I flera anglosaxiska länder har personer med lägre inkomster tvärtom negativa skatteklivar. Skatterna behöver bli lägre för dem som arbetar och särskilt för dem med låga inkomster.

Vi satsar därför 22 miljarder kronor på ett nytt jobbskatteavdrag med en förstärkning för dem med låga inkomster. Vårt förslag innebär sänkt skatt för alla som jobbar, men särskilt för dem som tar steget in på arbetsmarknaden från utanförskap. För en lokalvårdare innebär det en genomsnittlig skattesänkning på nästan 400 kronor i månaden, för en bussförare närmare 500 kronor. Vårt förslag innebär därför den största skattesänkningen på arbete sedan 2007.

Med inriktningen mot låga inkomster kan effekten förväntas bli större för framför allt de invandrare som står långt ifrån arbetsmarknaden. Därmed bidrar

⁷ Se riksdagens utredningstjänst 2018:241.

skattesänkningen också till att jämna ut skillnaden i sysselsättningsgrad mellan personer födda i och utanför Sverige. Reformen beräknas öka sysselsättningen med 14 000 fler sysselsatta. På lång sikt förväntas antalet arbetade timmar öka med motsvarande 17 000 årsarbetskrafter.

Utöver ett utökat jobbskatteavdrag vill vi också förbättra för dem som i dag får försörjningsstöd. För dem är marginaleffekterna att gå från bidrag till arbete extra stora. För en barnfamilj där båda föräldrarna har försörjningsstöd är den ekonomiska vinsten av att den ena föräldern tar ett jobb i princip obefintlig. Under 2013 införde därför alliansregeringen en jobbstimulans för att göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete. Jobbstimulansen har inte fungerat på det sätt som var avsett, och Moderaterna vill därför se över konstruktionen av jobbstimulansen.

Välfärd i stället för bidrag – Sverige behöver en bidragsreform

Det finns många orsaker till att människor hamnar i utanförskap, men oavsett anledning får det negativa effekter för individen och för samhället. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga.

Utanförskapet kommer även med ett högt pris för hela samhället då varje krona som går till bidrag är en krona som hade kunnat gå till skolan, polisen, vården eller omsorgen.

Trots högkonjunkturen lever en av sju i arbetsför ålder i dag av bidrag i stället för att arbeta. Många av dem riskerar att hamna i långvarigt bidragsberoende om de inte tar steget in på arbetsmarknaden under de första åren i Sverige. De närmaste åren kommer därför att vara avgörande för att förhindra att utanförskapet växer.

Många delar av de svenska bidragssystemen har reformerats under de senaste åren för att öka drivkrafterna att arbeta och minska risken att människor pressas ut i utanförskap. Men det finns starka indikationer på att mer behöver göras, särskilt vad gäller de grupper som står längst ifrån arbetsmarknaden. Moderaterna föreslår därför en bidragsreform i flera delar för att stärka arbetslinjen och göra det mer lönsamt att arbeta för dem som står längst ifrån jobb.

Bidragsreformen innehåller följande delar:

- Arbetslöshetsförsäkringen som effektiv omställningsförsäkring.
- Tidsbegränsa aktivitetsstödet.
- Öka aktivitetskraven i försörjningsstödet.
- Bidragstak för stärkt arbetslinje.
- Kvalificering till bidrag genom arbete eller permanent, laglig bosättning i Sverige.
- Samma kvalificeringsregler för alla i garantipension och sjuk- och aktivitetsersättningen.
- Kvalificering genom arbete till full föräldrapenning och stärkt förskola.

Arbetslöshetsförsäkringen som effektiv omställningsförsäkring

Arbetslöshetsförsäkringen reformerades under alliansregeringen i syfte att uppmuntra till arbete, öka sysselsättningen och stärka dess roll som omställningsförsäkring. Enligt ekonomiska bedömare som Konjunkturinstitutet och Riksbanken leder reformer av detta slag till ett ökat deltagande på arbetsmarknaden och därmed till ökad sysselsättning. Höjningen av arbetslöshetsförsäkringen som regeringen genomförde 2016 har nu en motsatt effekt. En tidig hög ersättning riskerar att förlänga arbetslöshetsperioderna eftersom människor skjuter upp sitt jobbsökande eller ställer för höga krav för att

acceptera ett nytt jobb. Finanspolitiska rådet bedömer att regeringens höjning leder till 27 000 färre jobb.

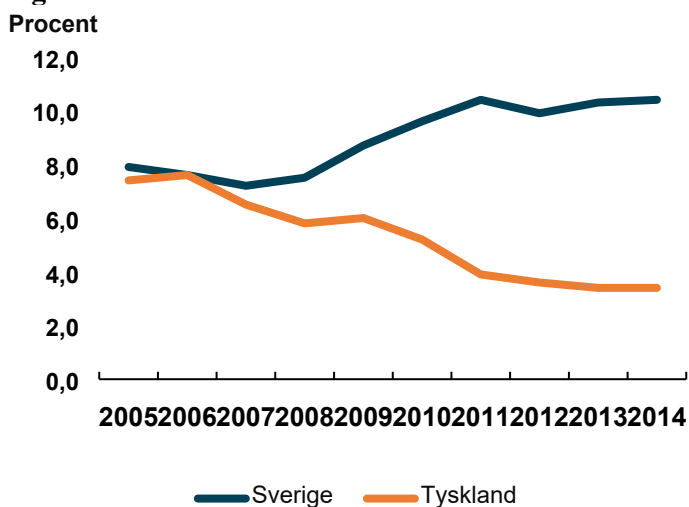
Det är viktigt att värna a-kassans roll som omställningsförsäkring, och tiden för a-kassa bör därför kortas. Moderaterna föreslår att antalet ersättningsdagar med a-kassa begränsas till ett år, eller 265 ersättningsdagar. Nivån på taket i a-kassan, samt ersättningens avtrappning, bör vara sådan att den tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb. Moderaterna föreslår därför att taket i arbetslöshetsförsäkringen under de 100 första dagarna av arbetslösheten uppgår till 760 kronor per dag och därefter uppgår till 680 kronor per dag. Förslaget innebär en högre nivå de 100 första dagarna jämfört med den nivå som gällt fram till regeringens höjning, men ger starkare drivkrafter till arbete än regeringens förslag. Samtidigt säkerställer avtrappningen av ersättningen att den tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb.

Tidsbegränsa aktivitetsstödet

Moderaterna föreslår att aktivitetsstödet upphör vid arbetslöshet längre än tre år så att fler arbetslösa än i dag möter en avtrappning. Ersättningen vid arbetslöshet påverkar de arbetslösas drivkrafter för arbete. Det är därför önskvärt med en avtrappning av ersättningen relaterat till arbetslöshetstidens längd. I dag är det dock många arbetslösa som inte möter en sådan avtrappning. Personer som varit kvalificerade för a-kassa får, om de fortfarande är arbetslösa när ersättningsdagarna tagit slut, i stället aktivitetsstöd om de deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program. För de personer som uppfyller villkoren i a-kassan är ersättningsnivåerna i aktivitetsstödet desamma som i a-kassan. Detta innebär att många personer i dag kan vara arbetslösa under lång tid med bibehållen ersättningsnivå. För att förstärka drivkrafterna behöver därför möjligheten till ersättningar som överstiger försörjningsstödet begränsas.

Den här typen av reformer som syftar till att tidsbegränsa de högre ersättningarna för arbetslösa personer med arbetsförmåga har varit en viktig komponent i andra länder som har reformerat sina arbetsmarknader. Det mest framgångsrika exemplet är de tyska Hartzreformerna som genomfördes på början av 2000-talet.

Figur 18 Skillnaden i arbetslösheten mellan utrikes och inrikes födda, 20–64 år

Källa: Konjunkturinstitutet.

Öka aktivitetskraven i försörjningsstödet

Försörjningsstödet är en grundläggande del av det svenska trygghetssystemet. Stödet är tänkt att täcka det nödvändigaste, under relativt korta perioder och när ingen annan försörjning är möjlig. Andelen som får långvarigt försörjningsstöd ökar dock från drygt 32 procent av de vuxna biståndsmottagarna 2010 till nästan 40 procent 2016. För att hejda denna utveckling och se till att fler går från försörjningsstöd till egen försörjning, behöver drivkrafterna för att komma tillbaka i arbete förstärkas.

Internationell forskning visar att kombinationen av aktivitetskrav och ekonomiska incitament har störst betydelse för att minska bidragstagandet och öka sysselsättningen. Många kommuner arbetar effektivt med aktivitetskrav inom försörjningsstödet, men det kan förbättras ytterligare på många håll. Inom ramen för migrationsöverenskommelsen som slöts mellan Alliansen och regeringen beslutades att aktivitetskraven för att få försörjningsstöd skulle skärpas inom ramen för socialtjänstlagen.

Men mer behöver göras för att öka drivkrafterna till arbete. Socialtjänstlagen behöver skärpas så att alla kommuner ställer krav på motprestation, normalt på heltid, för den som får försörjningsstöd. Kraven kommer oftast att handla om att söka arbete och att egen försörjning ska vara målet i alla handlingsplaner. Om den enskilde utan godtagbart skäl inte deltar i de aktiviteter som krävs ska försörjningsstödet kunna sättas ned. Detsamma gäller om den enskilde inte samarbetar kring kontrollerna av hur försörjningsstödet används. Inga kommuner ska betala ut försörjningsstöd till personer som fått avslag på sin asylansökan, eller till EU-medborgare som befinner sig här tillfälligt utan att arbeta eller studera. Socialtjänstlagen bör också tydligt slå fast att den som är arbetsför är skyldig att stå till arbetsmarknadens förfogande i hela landet. Vi vill också att kommunernas möjlighet att ge ett mer generöst försörjningsstöd än vad som är normen ska begränsas då det gör arbete mindre lönsamt.

Moderaterna anser också att fler som lever på bidrag behöver omfattas av andra aktivitetskrav än att söka arbete. Ett rimligt krav att ställa är t.ex. att språkundervisning ska kunna ske under föräldraledigheten för den som också får försörjningsstöd. Det skulle hjälpa exempelvis utrikes födda kvinnor att ta ett steg närmare arbetsmarknaden.

Huvudregeln ska också vara att det ekonomiska biståndet betalas ut jämnt mellan makar, för att undvika att ena parten i familjen får allt ekonomiskt bistånd.

Många kommuner arbetar också framgångsrikt med hembesök och uppsökande verksamhet för dem som lever på bidrag. Hembesök är ett viktigt verktyg för att kunna ge rätt stöd till dem som är i behov av försörjningsstöd samt även för att identifiera fusk och felaktiga utbetalningar. Det ger också möjlighet att nå den som inte har kontakt med arbetsmarknaden alls. Socialtjänstlagen bör därför skärpas med syfte att alla kommuner ska göra regelbundna, och vid behov oanmälda, hembesök.

Inför ett bidragstak – arbete ska alltid löna sig bättre än bidrag

När bidrag staplas på varandra kan den samlade bidragsinkomsten bli så hög att steget in på arbetsmarknaden försenas eller helt uteblir då det inte lönar sig att arbeta. I dag kan t.ex. de samlade bidragen för en familj med tre barn uppgå till 27 700 kronor per månad efter skatt. För att öka drivkrafterna att gå från bidrag till arbete vill Moderaterna införa ett bidragstak i försörjningsstödet och etableringsersättningen. Den exakta utformningen av bidragstaket behöver utredas men utgångspunkten ska vara att det alltid ska löna sig att gå från bidrag till både heltidsarbete och deltidsarbete. Bidragstaket ska omfatta personer som har etableringsersättning eller försörjningsstöd

av arbetsmarknadsskäl. Inom försörjningsstödet ska det alltså inte omfatta den som är sjuk eller av andra sociala skäl inte kan arbeta.

Kvalificering till bidrag genom arbete eller permanent, laglig bosättning i Sverige

Med ökad globalisering och ändrade migrations- och arbetsmönster skapas nya behov avseende bidragssystemens utformning. Sverige har ersättnings- och bidragssystem där bidrag till stor del är bosättningsbaserade i stället för arbetsbaserade. De bosättningsbaserade bidragen omfattar bl.a. bostadsbidrag, underhållsbidrag, barnbidrag, och assistansersättning. De arbetsbaserade omfattar bl.a. sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning och inkomstgrundad ålderspension.

Det stora inslaget av bostadsbaserade bidragssystem innebär att nyanlända ges tillgång till merparten av socialförsäkringssystemen, utan att ha arbetat och betalat skatt. I ett läge där stora grupper nyanlända ska etablera sig på svensk arbetsmarknad är behovet av en tydlig arbetslinje i bidragssystemen större än tidigare. Detsamma gäller behovet av att ha god kostnadskontroll i mottagningssystemen. Att automatiskt få tillgång till mycket stora delar av det svenska socialförsäkringssystemet riskerar dels att minska drivkrafterna att arbeta, dels att legitimiteten i de svenska bidragssystemen ifrågasätts. Det leder också till onödigt höga kostnader. Moderaterna anser att det är rimligt att detta förändras och att personer som kommer till Sverige i större grad successivt arbetar sig in i rätten till olika bidrag och sociala ersättningar.

Moderaterna anser att den som kommer till Sverige bör få full tillgång till svenska bidrag och ersättningar enbart genom eget arbete, eller genom permanent och laglig bosättning i Sverige. I annat fall bör ersättningarna begränsas till en grundläggande generell trygghet. Exakt utformning behöver utredas, men kvalificering skulle kunna ske genom arbete (i form av sjukpenninggrundande inkomst), genom permanent och laglig bosättning eller genom medborgarskap och bosättning.

Vuxna utan barn bör enbart ha rätt till etableringsersättning eller försörjningsstöd samt bostadsbidrag innan de kvalificerat sig till fulla bidrag. Äldre ska enbart ha rätt till äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg. Personer med barn ska enbart ha rätt till etableringsersättning (inklusive etableringstillägg) eller försörjningsstöd, samt bostadsbidrag, barnbidrag, underhållsstöd och kortad föräldrapenning upp till barnets ettårsdag.

Förslaget ska i första hand gälla för alternativt skyddsbehövande och anhöriga till före detta asylsökande. För flyktingar kan sociala förmåner inte begränsas enligt gällande EU-rätt. Att skilja på regelverken för alternativt skyddsbehövande och flyktingar riskerar att leda till gränsdragningsproblem. Därför bör EU-regelverket ses över för att harmonisera reglerna för de olika grupperna.

Samma kvalificeringsregler för alla i garantipension och sjuk- och aktivitetsersättningen

Garantipensionssystemet är en grundtrygghet för dem som haft låg eller ingen inkomst. Systemet har en inbyggd kvalificeringsmodell. För att få full garantipension krävs att en person har bott minst 40 år i Sverige. Har någon bott i Sverige kortare tid minskar garantipensionen med 1/40 för varje år som saknas. Om de totala pensionsförmånerna inte räcker till finns äldreförsörjningsstöd. För personer som kommit som flykting eller skyddsbehövande finns en undantagsregel som innebär att bosättningstiden i hemlandet räknas in i försäkringstiden. Därmed skiljer sig ersättningen för olika grupper och

kvalificeringsmodellen sätts ur spel. Skillnaden i total ersättning kan uppgå till 1 700 kronor per månad. Också i sjuk- och aktivitetsersättningen finns i dag en inbyggd kvalificeringsmodell. För personer som kommit som flykting eller skyddsbehövande finns en undantagsregel som innebär att bosättningstiden i hemlandet räknas in i försäkringstiden. Därmed sätts kvalificeringsmodellen ur spel även där. Moderaterna föreslår att undantaget i kvalificeringsregeln för garantipension och sjuk- och aktivitetsersättningen tas bort. Samma kvalificeringsregler ska gälla för alla.

Kvalificering genom arbete till full föräldrapenning och stärkt förskola

Många utrikes födda kvinnor får i dag aldrig chansen att komma in på arbetsmarknaden eller få sitt första jobb. Att kvinnorna tar ett större ansvar för barn och familj kan bedömas vara en orsak till att kvinnorna jobbar i mindre utsträckning än männen. Riksdagens utredningstjänst visar att 38 procent av de nyanlända kvinnornas totala inkomst utgörs av ersättningar såsom föräldrapenning, sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning under de första två åren i Sverige. Motsvarande andel bland männen är 7 procent.⁸ Denna fattigdomsfälla kan inte accepteras.

För att stärka arbetslinjen för dem som aldrig fått sitt första jobb bör kvalificering genom arbete krävas för full föräldrapenning. För dem som saknar sjukpenninggrundande inkomst bör föräldraförsäkring begränsas till 12 månader. Samtidigt bör den allmänna förskolan utökas till 30 timmars förskola för alla barn till de föräldrar som lever på bidrag. Med en mer generös förskola och kortare föräldrapenning bör också kraven på att göra sig anställningsbar öka, genom exempelvis bredare arbetssökande eller utbildning. I Sverige ska kvinnor och män ha samma möjligheter att påverka sin tillvaro och skapa sin framtid, både för sin egen och för sina barns skull.

7.1.2 Ökad tillväxt i en global värld

Vägen mot full sysselsättning och ett stigande välstånd går via ett dynamiskt näringsliv där entreprenörer och företagare vill och vågar satsa. För att långsiktigt kunna möta såväl utanförskap som integrationsproblem behövs fler jobb i växande företag och goda villkor för långsiktiga och aktiva ägare. Därför har det varit viktigt att sänka trösklarna för företagande och göra det enklare att starta, driva, utveckla och äga företag i Sverige. För att ekonomin ska kunna hantera de påfrestningar den utsätts för i form av t.ex. konjunkturella störningar, demografiska förändringar och strukturomvandlingar bör både arbetskraften och företagen ha en god anpassningsförmåga. Ett bra företagsklimat där nya företag kan starta och etablerade företag växa på internationellt konkurrenskraftiga villkor är därför centralt för både sysselsättningen och reallöneutvecklingen.

Sverige har i många avseenden goda förutsättningar för tillväxt. Befolkningen är välutbildad och tar snabbt till sig ny teknik. Näringslivet är innovativt med omfattande forsknings- och utvecklingsverksamhet och det finns en god finansiell kapacitet. Det är dock viktigt att kontinuerligt genomföra förbättringar av näringslivsklimatet för att upprätthålla en stark position för svenskt näringsliv i den alltmer integrerade världsekonomin.

I den meningen innebär den senaste mandatperioden fyra förlorade år. OECD konstaterade nyligen i en utvärdering att regeringen vidtagit åtgärder på endast 1 av de

⁸ Se riksdagens utredningstjänst 2018:20.

14 områden som OECD anser som särskilt prioriterade (se tabell X). Lärarkvaliteten har inte förbättrats, den högre utbildningen har inte reformerats, marginalsatserna har höjts, integrationen har inte blivit bättre och bostadsmarknaden fungerar sämre nu än 2014. I stället har regeringen höjt skatterna med 60 miljarder kronor under mandatperioden, varav 40 miljarder kronor på jobb och företagande. Moderaterna delar förvisso inte alla OECD:s rekommendationer, exempelvis att flytta mer av skattebördan till fastigheter, men sammanställningen nedan visar tydligt att regeringen i stort inte tagit behovet av strukturella reformer på allvar.

Figur 19 Policyrekommendationer kring strukturreformer till Sverige från OECD under 2017

Område/policyrekommendation	OECD:s bedömning
Skola	
Mer stöd till elever med sämre förutsättningar	Genomfört
Förbättra lärarkvaliteten genom karriärvägar och incitament	Ej genomfört
Högre utbildning	
Förbättra arbetsmarknadskopplingen	Ej genomfört
Öka genomströmningen	Ej genomfört
Vuxenutbildning	
Förbättra arbetsmarknadskopplingen	Ej genomfört
Skatter	
Flytta mer av skattebördan till fastigheter	Ej genomfört
Mer enhetlig moms	Ej genomfört
Sänk de högsta marginalsatserna	Ej genomfört
Integration	
Stöd för språkinlärning	Ej genomfört
Bättre utbildning för nyanlända	Ej genomfört
Förbättra validering	Ej genomfört
Bostadspolitik	
Förenkla plan- och byggregler	Ej genomfört
Minska/avskaffa förmånliga skatteregler (t.ex. ränteavdrag)	Ej genomfört
Mindre reglerad hyresmarknad	Ej genomfört

Källa: OECD: Economic Policy Reforms 2018 – Going for Growth Interim Report.

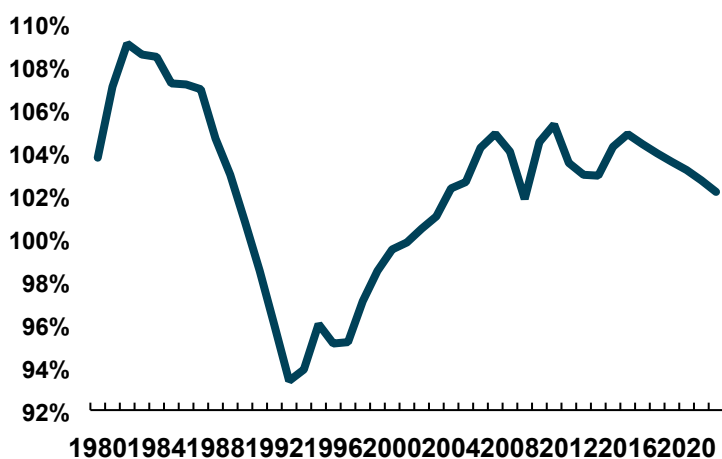
På lång sikt avgörs vår välståndsutveckling dels av teknikutvecklingen i världen i stort, alltså hur den s.k. teknikfronten utvecklas, samt hur nära vi ligger denna teknikfront. Som ett litet land har Sverige svårt att påverka den globala teknikutvecklingen annat än i vissa begränsade sektorer. Däremot kan vi påverka hur snabbt Sverige tar till sig ny teknik och hur väl de befintliga resurserna utnyttjas. Att produktivitetens utvecklingen i världsekonomin har varit svag det senaste decenniet är ett problem också för Sverige, men något som vi har väldigt svårt att påverka. Att Sverige sedan 2014 dock verkar ha tappat mark – vad gäller utvecklingen av tillväxt per capita – i förhållande till andra liknande länder och att denna negativa utveckling ser ut att fortsätta är däremot ett politiskt misslyckande. För att vända denna utveckling krävs en politik som bättre värnar Sveriges tillväxtförutsättningar och som möjliggör reformer som också på lång sikt ser till att Sverige utvecklas väl.

Moderaternas tillväxtpolitik består av tre delar.

- Fler arbetade timmar genom att det blir mer lönsamt att arbeta så att fler går från bidrag till arbete, fler går från deltid till heltid, och fler äldre som jobbar längre.
- Ökade investeringar i infrastruktur, forskning, utbildning och bostäder.
- Ökad produktivitet genom förbättrade förutsättningar för entreprenörskap och innovation, mer lönsamt att investera och enklare att anställa.

Delarna beskrivs kortfattat nedan tillsammans med Moderaternas viktigaste reformer på respektive område.

Figur 20 BNP per person i Sverige som andel BNP per person i andra avancerade ekonomier

Källa: IMF World Economic Outlook October 2017 samt egna beräkningar.

Arbete är grunden för välstånd

En viktig del i att öka tillväxten är att fler ska jobba mer. Det kanske allra viktigaste på lång sikt är att få fler att ta det första steget in på arbetsmarknaden. Gör de det är chansen betydligt större att de fortsätter att arbeta. Det är också viktigt att de som i dag arbetar också kan arbeta mer. Det gäller inte minst att få fler kvinnor att arbeta heltid och att få fler att vara beredda att jobba extra när så behövs. Det gäller framför allt i ett läge med stor arbetskraftsbrist där det inte minst i offentlig sektor är svårt att få tag på tillräckligt många lärare, sjuksköterskor och socialsekreterare. Vi har av samma anledning inte heller råd att säga nej till den resurs som de äldres kompetens utgör, utan de som orkar och vill bör också förmås att arbeta längre upp i åldrarna.

Sänkta marginalskatter

Höga marginalskatter minskar drivkraften att utbilda sig och att arbeta mer. Samtidigt är det avgörande för en fortsatt tillväxt och för ett konkurrenskraftigt näringsliv att fler människor väljer att utbilda sig och att arbeta mer. Utan flit, utbildning och entreprenörskap skapas inga högkvalificerade jobb. I förlängningen krävs det också att fler människor arbetar fler timmar för att finansiera välfärden.

Sverige har efter regeringens skattehöjningar återigen världens högsta marginalskatter. Inkomstskattehöjningar slår mot 1,4 miljoner löntagare. Fyra av tio barnmorskor och poliser berörs av minskad uppräkningsgräns för statlig inkomstskatt. Detta vill Moderaterna ändra på. Vi anser inte att breda yrkesgrupper som

lärare och sjuksköterskor ska behöva betala mer än hälften av en inkomstökning i skatt. Det första steget tas genom att brytpunkten för statlig skatt höjs med motsvarande 1 000 kronor i månaden. Genomförs detta 2019 innebär det att brytpunkten går vid en månadslön på drygt 41 000 kronor i månaden i stället för vid drygt 40 000 kronor som nu är planerat. Vid mandatperiodens slut kommer brytpunkten efter vårt förslag – givet normal uppräknings – vara drygt 47 000 kronor per månad. Förändringen beräknas kosta 3 miljarder kronor och förväntas öka antalet helårsarbetskrafter med 4 500 när redan sysselsatta ökar sin arbetstid.

Ökade investeringar som bygger Sverige starkt

Den offentliga sektorns investeringar är av stor betydelse för samhällets välfärd och utveckling. Därför behövs en politik för ökade investeringar i infrastruktur, forskning, utbildning och bostäder.

Infrastruktur

En fungerande infrastruktur är en förutsättning för att Sverige och svenska företag ska kunna stå sig väl i en allt hårdare global konkurrens. Det handlar om både väg och järnväg. När människor enkelt och smidigt kan arbetspendla längre avstånd och när företag tryggt och snabbt kan frakta sina varor från norr till söder öppnar det arbetsmarknader, skapar arbetstillfällen och binder samman landet. En investering i bättre transporter är en investering i industrijobb.

Regeringens politik riskerar i flera avseenden att slå mot både industri och handel. Försenade infrastrukturinvesteringar, höjd dieselskatt, dyrare energiproduktion, en införd flygskatt och löfte om en lastbilsskatt innan mandatperiodens slut är bara några exempel. Det är en politik som Sverige inte har råd med.

Genom kloka infrastrukturinvesteringar kan vi bygga ett mer hållbart transportsystem samtidigt som Sverige blir mer sammankopplat och mer konkurrenskraftigt. I ljuset av detta är det även viktigt att stärka kopplingen mellan bostadsbyggande och infrastruktur. Nya tekniska lösningar och innovationer hjälper oss att nå dit och Moderaternas politik tar sin utgångspunkt i detta.

I dag står transportsektorn för en tredjedel av våra samlade klimatutsläpp. Vi har ett ansvar för att säkerställa att vi minskar utsläppen från samtliga trafikslag på ett kostnadseffektivt sätt. Men vi tror inte att straffskatter som hindrar människors mobilitet är rätt väg att gå. Vi tror i stället på smarta styrmedel såsom reduceringsplikten och på stöd till nya bränslen och ny teknik så att vi kan fortsätta resa och frakta varor utan att skada klimatet.

Moderaterna föreslog i vårt alternativ till infrastrukturplan totalt 628,5 miljarder kronor på vårt transportsystem under 2018–2029, vilket är en historiskt hög nivå. Vi ville öka järnvägsunderhållet med nästan 50 procent och satsade totalt 6 miljarder kronor mer på vägunderhåll än vad regeringen gör i den nationella transportplanen. Vi vill därför fortsatt öka anslaget till vägunderhåll med 500 miljoner kronor per år. Det vore en viktig satsning eftersom Trafikverket har varnat för risken att Sverige kommer att bygga upp en underhållsskuld på vägsidan och att delar av vårt vägnät blir sämre om inte underhållet prioriteras. Vi vill också öka användningen av samhällsekonomiska analyser av infrastrukturinvesteringar genom att inrätta ett transportpolitiskt råd.

Flyget är nödvändigt för att Sverige ska behålla sin konkurrenskraft i ett internationellt sammanhang och för att binda ihop vårt avlänga land. Samtidigt bidrar

flyget till koldioxidutsläpp som får särskilt negativa konsekvenser eftersom de sker på hög höjd. Moderaterna anser att flyget bör bära mer av sina miljökostnader, men regeringens flygskatt är inte ett lämpligt sätt att göra det. Flygskatter, utformade som den svenska med en fast avgift per resenär, har visat sig ha negativa samhällsekonomiska effekter och har mycket liten positiv effekt på klimatet. Det är inte flygresorna som är farliga, utan det är flygens utsläpp som vi måste minska. Det kan man göra genom att satsa på innovation för en grön omställning av flyget. Då måste styrmedlen vara smart utformade så att branschens innovationskraft inte hämmas. Inrikesflyget står också för en mindre del av de skadliga utsläppen, det är genom effektiva styrmedel för utrikesflyget som verklig skillnad kan åstadkommas. För att uppnå det krävs dock internationella överenskommelser, och Moderaterna vill ta initiativ till att omförhandla de internationella konventioner som styr flygsektorn för att komma åt klimatutsläppen.

Regeringen har även aviserat och genomfört kraftiga skattehöjningar på avstånd och resor. Detta slår särskilt hårt mot landsbygden, där bilen ofta är nödvändig för att ta sig till jobbet, skolan och träningen.

Skola, högre utbildning och forskning

I en modern ekonomi är humankapital den kanske viktigaste produktionsfaktorn. En skola som rustar eleverna med kunskap är den enskilt viktigaste faktorn för att vi ska kunna fortsätta vara ett rikt land med höga välfärdsambitioner för alla.

Investeringarna börjar redan i förskolan. Därför vill Moderaterna att alla barn till föräldrar som är beroende av försörjningsstöd och är arbetslösa ska ha rätt till förskola 30 timmar i veckan. Vi vill också satsa på mer kunskap i lågstadiet, en timme per dag, och ökad undervisningstid i svårare ämnen, bl.a. Reformerna för skolan beskrivs mer i detalj i kapitel 7.4.3.

För den kunskapsintensiva industrin är högskolan särskilt viktig. Trots en omfattande satsning på antalet platser i högre utbildning sedan 1990-talet ser vi fortsatta utmaningar för företagen att få tillgång till specialistkompetens. Detta beror till stor del på att utbildningskvaliteten samtidigt har fallit över tid och att resurserna per student fördelas på ett sätt som premierar kvantitet framför kvalitet. Därför vill vi bl.a. reformera högskolans resurstilldelningssystem.

Ett innovativt näringsliv förutsätter också omfattande satsningar på forskning. Sverige hävdar sig väl som forskningsnation, och starka forskningsmiljöer har vuxit fram i samverkan mellan högskoleväsendet och kunskapsintensiva företag. Samtidigt tilltar den internationella konkurrensen. Kostnaderna för att flytta även forskningsverksamhet över nationsgränserna har minskat. Många länder, också utanför OECD-området, ökar sina satsningar på forskning och utveckling och försöker förmå företag att lägga sina investeringar i forskning inom det egna landets gränser. Det gäller inte minst växande asiatiska ekonomier. En moderatledd regering kommer alltid att prioritera resurser till forskning, och vi vill stärka universitetens basanslag för forskning för att öka kvaliteten.

Bostäder

I en värld där tillväxten och jobbskapandet samtidigt blir alltmer koncentrerat geografiskt och globalt är en välfungerande bostadsmarknad en förutsättning för att möjligheterna ska kunna tas till vara fullt ut. Människor behöver kunna flytta dit de

höglönlade jobben finns och företagen behöver kunna få tag på kompetens oavsett var den finns. Stela mark- och byggregler, en dysfunktionell hyresmarknad och skatteregler som missgynnar rörlighet hämmar i dag tillgången på bostäder och håller också tillbaka tillväxten.

På senare tid har bostadsbyggandet visserligen ökat i Sverige. Anledningen är dock inte regeringens förda politik, utan det beror snarare på rådande högkonjunktur, en positiv arbetskraftsutveckling och på alliansregeringens tidigare reformer. Trots detta anger 255 kommuner att de har ett underskott på bostäder, och bara en enda kommun säger sig ha ett överskott. Nuvarande byggtakt når heller inte upp till de 600 000 nya bostäder som enligt Boverket behövs till 2025. I de senaste prognoserna verkar också investeringarna i bostadsbyggande mattas av under 2018. Det är fortfarande osäkert vilka konsekvenserna blir av regeringens förstärkta amorteringskrav som infördes den 1 mars, men Boverket har sänkt prognoserna för antalet påbörjade bostäder från 68 000 till 60 000 för 2018.

Sverige är i stort behov av bostadspolitiska reformer, i synnerhet eftersom regeringen under mandatperioden har varit mycket obenägen att genomföra de förändringar som krävs – behovet av reformer har fått stå tillbaka för en återgång till statliga subventioner, trots att dessa varken efterfrågats eller används i någon större omfattning. Sanningen är att den svenska bostadsmarknaden är dysfunktionell, varför utmaningarna är många både på kort och på lång sikt. Dels bör det befintliga beståndet nyttjas bättre, dels krävs åtgärder som ger ett ökat byggande. En seriös bostadspolitik behöver utgå från människors olika behov och önskemål samt vara transparent och strukturellt hållbar på lång sikt. Eftersom nyproduktionen årligen utgör endast 1 till 2 procent av det totala bostadsbeståndet krävs betydligt mer än en fortsatt hög byggtakt. Alla olika aspekter av bostadspolitiken bör tas upp för en seriös diskussion. Moderaterna vill därför nå en bred politisk överenskommelse över blockgränsen, med utgångspunkt i att systemet delvis behöver förändras i grunden. Rörligheten i det befintliga beståndet behöver öka, produktionskostnaderna behöver minska, planprocesser och överklagandeprocesser behöver bli kortare och vägarna in till det ägda boende behöver bli fler. Flyttskatterna bör ses över i stort, och ett första steg är att se över systemet med uppskov efter försäljning av bostäder.

I synnerhet behövs reformer som möjliggör för hushåll med låga inkomster att, på ett acceptabelt avstånd från arbetsmöjligheter, finna bostad till ett åtkomligt pris eller hyresnivå. Det krävs om vi ska kunna minska riskerna för hemlöshet, främja integrationen, förbättra förutsättningarna för fler att få arbete och för att fler unga ska kunna flytta hemifrån för att studera. En välfungerande bostadspolitik är därför avgörande för ett sammanhållet Sverige. Samtidigt behöver hushållens fortfarande snabbt ökande skuldsättning motverkas för att värna finansiell stabilitet och makrostabilitet.

En dynamisk ekonomi

Den långsiktiga välståndsökningen kommer dock inte främst från ökade resurser utan genom att dessa resurser används på ett smartare och mer effektivt sätt. Det handlar om hur nya idéer och ny teknik genereras och tas om hand, hur förutsättningarna för att starta och driva företag ser ut och att framgångsrika idéer premieras. Helt enkelt hur förutsättningarna för företagande och entreprenörskap ser ut. Moderaternas politik för företagande och entreprenörskap utgår från insikten att det endast är ett fåtal nystartade

företag som växer snabbt och kan bidra till tillväxt i någon större omfattning. Vi vet också att dessa företag är svåra att identifiera på förhand. Därför är statens främsta roll att skapa ett generellt gott klimat för investeringar, företagande och entreprenörskap. Våra reformer kan sorteras in under fyra underrubriker.

Mer lönsamt att driva företag

En förutsättning för att det ska skapas nya företag är att avkastningen av företagande ska kunna var god. Personer som startar framgångsrika nya företag har ofta andra möjligheter att försörja sig, och då kan inte skatten på den som lyckas vara alltför hög. Därför motsatte sig Moderaterna höjningen av skatten på fåmansbolag som regeringen aviserade under 2017 och därför föreslår vi nu en sänkning av beskattningen vid generationsväxling.

För att stärka svenska företags kompetensförsörjning bör även ett nytt regelverk för kvalificerade personaloptioner införas. Ett första steg vore att utöka storleken för vilka företag, både vad gäller antal anställda och balansomslutning, som kan använda sig av personaloptioner. På sikt behöver reglerna omfatta ännu fler företag. Därför vill vi tillsätta en utredning som ser över hur reglerna för personaloptioner kan göras mer generösa och omfatta större bolag med beaktande av EU:s statsstödsregler och risken för skatteläckage.

Kostnaden att driva företag i form av exempelvis regelkrångel och avgifter bör också sänkas. Därför vill vi se sänkta trösklar för att anställa, uppdra till myndigheter att regelförenkla genom regleringsbrev, förenklad uppgiftsinlämning, kortade handläggningstider, förenklade regler kring generationsväxling m.m. Dessutom vill vi öka möjligheten att komma tillbaka genom att reformera rekonstruktionslagstiftningen.

Ökade möjligheter till entreprenörskap

Ökad konkurrens och större möjligheter till entreprenörskap i fler sektorer bidrar också till ökad tillväxt. Av- och omregleringar av statliga monopol och reglerade sektorer har varit en starkt bidragande orsak till att Sverige har utvecklats väl sedan 1990-talskrisen. Att det finns privata alternativ i välfärden gör att nya idéer prövas och förbättrar även den service som de offentliga alternativen erbjuder. En mångfald av utförare bidrar alltså till kvaliteten i välfärden. På samma sätt kan flera aktörer och perspektiv inkluderas när det gäller att skapa förutsättningar för att fler ska få jobb.

Ökad tillgång till kapital

Tillgången till riskkapital i Sverige är generellt relativt god och det finns inte något generellt behov av ökat riskkapital. Det finns dock fortfarande behov som marknaden inte löser, framför allt finansiering i tidiga skeden. Där finns det skäl att staten är med och medfinansierar i vissa fall. Trots detta går över 40 procent av det statliga kapitalet till företag i expansionsfas eller i mogna företag, där flertalet privata aktörer är aktiva, medan företag i såddfas endast erhöll 0,2 procent. De statliga insatserna behöver därför prioriteras till tidiga skeden.

Dessutom vet vi för lite om vilka stöd som ger effekt eller inte. På samma sätt som när det gäller infrastrukturinvesteringar vill Moderaterna därför att stöden utvärderas utifrån samhällsnytta, och stöd som inte bidrar till samhällsnytta ska avvecklas. Alla stöd ska utformas så att de kan utvärderas, och Tillväxtanalys görs till utvärderingsmyndighet.

Förbättrad tillgång till kompetens

För att fullt ut kunna utnyttja potentialen hos snabbväxande företag att skapa jobb och tillväxt behöver de kunna attrahera och behålla kompetent personal. För att underlätta för mindre företag att konkurrera om högkvalificerad personal vill Moderaterna göra systemet med personaloptioner mer fördelaktigt. I en globaliserad ekonomi ökar också behovet av att kunna rekrytera kompetens från andra länder. Därför vill vi underlätta för arbetskraftsinvandring av kvalificerad arbetskraft.

Goda villkor för landsbygden

Hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara. Människor och företag över hela landet ska ges möjligheter att växa och utvecklas. Det är självklart för oss att stärka förutsättningarna för företagande, handel och konkurrenskraft så att fler jobb skapas. Städerna klarar sig inte utan landsbygden. De gröna näringarna såsom jordbruket, livsmedelsproduktionen och skogsbruket är viktiga grundstenar för en livskraftig landsbygd.

Regeringens politik gör det svårare att leva i många delar av Sverige. Höjd bensinskatt, ny flygskatt, minskat RUT-avdrag och förslag om en lastbilsskatt är några exempel på förslag som drabbar eller riskerar att drabba hushåll och företag. Dessutom ser vi hur äganderätten naggas i kanten och hur det försvårar för såväl skogsbruk som jordbruk. Det är fel väg framåt. För att hela Sverige ska leva behöver villkoren för människor att leva och verka på landsbygden i stället stärkas.

Vår politik är bättre för landsbygden. Med den kommer företag att kunna växa, och människorna som lever på landsbygden kommer att få större möjligheter att bo kvar där de trivs och har sina liv.

Finansiell stabilitet

Finansiell stabilitet är en förutsättning för en hållbar samhällsekonomi och en viktig grund för den ekonomiska politiken. Finansiella kriser får som regel stora negativa konsekvenser för samhällsekonomin och de offentliga finanserna. Ett väl fungerande finansiellt system möjliggör hög sysselsättning och god tillväxt, fördelningspolitik för ett samhälle som håller ihop och stabiliseringspolitik för att dämpa konjunkturens effekter för hushåll och företag.

Sårbarheter kopplade till det finansiella systemet utgör i dag en av de största riskerna för den makroekonomiska stabiliteten. Utlåningen till hushåll har ökat under lång tid. I många länder har snabba kreditexpansioner följts av finansiella kriser. Sverige har en stor, koncentrerad och sammanlänkad banksektor. Det innebär att en finansiell kris kan bli mycket kostsam och att problem i en bank snabbt kan sprida sig till hela det finansiella systemet.

Bankerna bör själva bära kostnaden för de risker de tar. Banker och hushåll behöver ha tillräckliga buffertar för att säkra motståndskraft. Banker som ändå får problem ska hanteras på ett sätt som skyddar skattebetalarna och minimerar negativa effekter på den reala ekonomin. Det är också centralt att skuldsättningen inte ökar på ett sätt som medför makroekonomiska obalanser.

Betydande framsteg har gjorts sedan finanskrisen. Skärpta krav på bankernas kapital- och likviditetsbuffertar har stärkt banksystemets motståndskraft, samtidigt som bolånetak och amorteringskrav bidrar till en mer balanserad kreditväxt och gör hushållen mindre sårbara. Det är av stor vikt att följa utvecklingen av hushållens

skuldsättning och ha beredskap att vidta ytterligare åtgärder om skuldsättningen skulle fortsätta att öka, för att säkra att ekonomin utvecklas på ett balanserat sätt.

Digitalisering

Under det kommande decenniet kommer automatisering och digitalisering att leda vägen för strukturomvandlingar i ekonomin. Med en ökad grad av automatisering och digitalisering, tillsammans med stora framsteg inom artificiell intelligens (AI), spår många ett i grunden förändrat samhälle. AI har potential att förändra världen lika mycket som internet, baserat på teknik som redan finns tillgänglig. Framtida ekonomisk tillväxt bygger till stor del på att Sverige lyckas fånga upp den produktivitetsökning som utvecklingen kommer att kunna erbjuda.

Digitaliseringen innebär en framväxt av helt nya tjänster och innovationer som kan skapa jobb och tillväxt och i förlängningen leda till ökat välstånd. Sverige har goda förutsättningar att anamma och använda digitaliseringens möjligheter till vår fördel. Då vi är en öppen och exportberoende ekonomi i en globaliserad värld med en växande tjänstesektor skapar det möjligheter att stärka vår konkurrenskraft. Sverige är ett teknikvänligt land där många ser fördelarna med ny teknik och vi har en väl utbyggd infrastruktur med hög grad av uppkoppling.

På ett övergripande plan driver digitaliseringen fram kostnadseffektiva lösningar som gör att vi kan få en ökad och bättre välfärd för varje investerad krona, vilket är en vinst för samhället i stort såväl som för den enskilde medborgaren. Vi tror att digitalisering och AI kan skapa stora nyttor för Sverige och att det i längden är en helt nödvändig utveckling för att vi ska klara våra välfärdsåtaganden. Digitalisering av samhället är med andra ord inte målet utan medlet för att Sverige även på sikt ska kunna vara en stark och konkurrenskraftig välfärdsstat i en alltmer globaliserad värld.

Kraven på informationssäkerhet och säkerhetsskydd har höjts och förändrats som en konsekvens av den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden och den tilltagande digitaliseringen. En av digitaliseringens stora fördelar är hur den effektiviserar samhället genom att tillgängliggöra information. Den ökade mängden information inskräper dock vikten av att informationen som finns tillgänglig skyddas. Säkerhetsskandalen på Transportstyrelsen sommaren 2017 var på många sätt en väckarklocka för att arbetet kring informationssäkerhet i Sverige och inte minst på våra svenska myndigheter behöver förbättras.

Moderaterna vill upprätta ett forskningsinstitut med uppgift att bedriva forskning om AI:s roll i dagens och framtidens samhälle. Målet är att institutet ska bli en ledande aktör för forskning inom området och att Sverige ska vara världsledande på att dra nytta av den artificiella intelligensens möjligheter i samhället. För att det ska vara möjligt är det även viktigt att vi arbetar för att öka tillgängligheten till data.

7.1.3 Alla som vill och kan jobba ska kunna få ett jobb

Trots en god konjunktur, stark efterfrågan på arbetskraft samt en ökande sysselsättning de senaste åren har matchningen på arbetsmarknaden försämrats sedan finanskrisen. Arbetsgivarna får allt svårare att hitta den arbetskraft de söker, vilket leder till att rekryteringar i allt fler fall uteblir och takten i sysselsättningsökningen dämpas. Till viss del kan den försämrade matchningen förklaras av att de som står utan jobb i allt högre grad tillhör grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. Andelen som tillhör utsatta grupper på Arbetsförmedlingen uppgår nu till tre av fyra inskrivna arbetslösa och

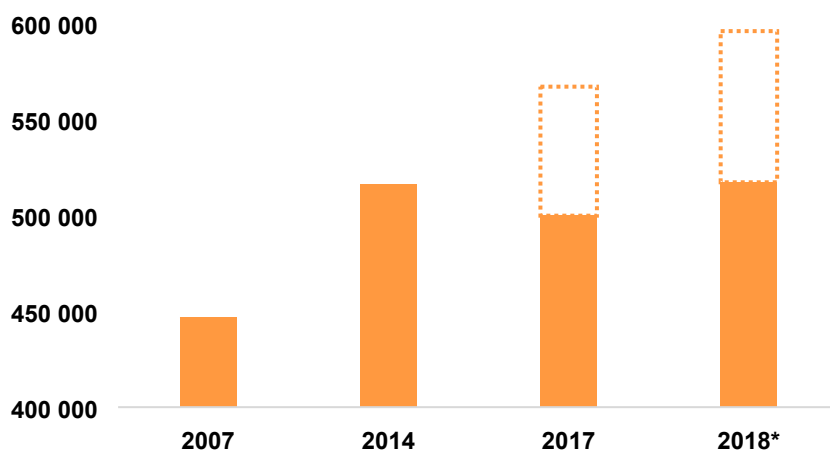
fortsätter att öka.⁹ Men samtidigt visar nya studier att en stor del av försämringen inte kan förklaras av en förändring i de arbetsökandes sammansättning.¹⁰

Sammantaget drar Moderaterna slutsatsen att Arbetsförmedlingen i sin nuvarande utformning inte är lämpat att hantera den nuvarande situationen. Den behöver läggas ned och ersättas med en ny statlig matchningsfunktion.

Att en allt större andel av de arbetslösa har en svag förankring på arbetsmarknaden ställer stora krav på utbildningsväsendet. Det behövs goda möjligheter till utbildning och fler studievägar som snabbare leder till arbete. Vägen in i Sverige kommer för många av dem som nu kommit hit att gå genom en föreläsningssal. Vi har därför förslag på hur delar av den gymnasiala yrkesutbildningen ska förändras och hur fler vuxna som kommer hit utan gymnasieutbildning från sina hemländer ska kunna få en yrkesutbildning. Inte minst välfärden har ett stort behov av nya medarbetare i framtiden.

Just därför ser vi mycket allvarligt på att färre vuxna studerar i dag än 2014 trots att behoven är mycket större i dag. Regeringens löfte om 51 500 nya platser inom ramen för Kunskapslyftet under 2017 har i realiteten blivit ett kunskapstapp. Jämfört med 2014 är det 8 000 färre som studerar i Sverige.

Figur 21 Antal personer som studerar med studiemedel samt regeringens prognos för 2018

Anm.: De streckade kolumnerna visar hur många fler som hade studerat att regeringens löften i Kunskapslyftet blivit verklighet.

Källa: CSN, BP17 & VÅP18.

Samtidigt är utbildning inte hela lösningen. Alla med kort utbildning kommer inte att ha förutsättningar att börja studera heltid. Vi har därför ett förslag om inträdesjobb som är en förenklad anställning för nyanlända och unga upp till 23 år utan gymnasieexamen där 30 procent av arbetstiden går till att lära sig arbetet eller till utbildning. Vi vill även stimulera jobbtillväxten genom att bygga ut RUT-reformen genom att omfatta fler sektorer. Vi vet att många får sitt första jobb via RUT-sektorn, därför är en utbyggnad av RUT-reformen viktig.

Det kommer alltid att finnas de som har svårt att få och behålla ett jobb på egen hand, men det är ändå viktigt för en meningsfull vardag att ha ett jobb och ett sammanhang att vara en del av. Vi tror därför att subventionerade anställningar behöver

⁹ Till utsatta grupper räknas arbetssökande som har en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga, har högst grundskoleutbildning, är äldre än 55 år eller är utomeuropeiskt födda.

¹⁰ RiR 2017:26.

vara en del av arbetsmarknadspolitiken och vi vill förstärka och förenkla de som finns i dag.

Inträdesjobb – en anställningsform där unga utan gymnasieexamen och invandrare lär sig jobbet på jobbet

Genom att införa en ny anställningsform kommer vi att kunna förbättra jobbchanserna för de personer som i dag har svårt att få in en fot på arbetsmarknaden. Att få det där första jobbet efter att en person gått klart en utbildning eller nyligen kommit till Sverige är ovärderligt. Inträdesjobben kommer att göra det billigare för företagen att anställa och gör att fler vågar satsa på en tidigare oprövad person. Anställningen kommer att regleras i lagstiftning. Lönen uppgår till 70 procent av rådande ingångslön i branschen, upp till ett tak om 21 000 kronor i bruttolön per månad. 30 procent av arbetstiden ska därmed anses gå till att lära sig arbetet eller till utbildning. Anställningen är tidsbegränsad och kan maximalt innehåsa i tre år, det arbetsrättsliga skyddet motsvarar en provanställning i två år som övergår i tillsvidareanställning därefter. För att ytterligare sänka anställningskostnaden slopas arbetsgivaravgiften för den som har ett inträdesjobb.

Ersätt Arbetsförmedlingen med en ny statlig matchningsfunktion

I dag vilar ett tungt ansvar på Arbetsförmedlingen när det kommer till att förbättra matchningen och integrationen, men tyvärr fungerar det inte. Arbetsförmedlingen har under lång tid uppvisat låga förtroendesiffror och alltför dåliga resultat. Myndigheten har haft lång tid på sig att försöka vända utvecklingen utan att lyckas.

Moderaterna vill att Arbetsförmedlingen läggs ned till förmån för en struktur där andra aktörer på arbetsmarknaden spelar en betydligt större roll. Vi föreslår en ny statlig myndighet som framför allt ansvarar för funktioner som myndighetsutövning, kontroll och uppföljning. Matchning och rustning ska i stället huvudsakligen skötas av andra aktörer. Det finns i dag många väl etablerade aktörer som skulle kunna bidra till en mer effektiv matchning, bl.a. genom en ökad specialisering och upparbetade arbetsgivarkontakter. På så sätt kan tiden till jobb kortas och kompetensförsörjningen förbättras. För arbetssökande som är i behov av utbildning, t.ex. många nyanlända eller för dem med enbart förgymnasial utbildning, kommer även kommunerna att behöva vara delaktiga i högre grad. En central del i reformen är en tydlig uppföljning och kontroll samt ett system där den som kan uppvisa goda resultat premieras. Lågpresterande och oseriösa aktörer ska sorteras ut och resurser fördelas så att de ger bästa möjliga effekt. Kvalitet ska vara i fokus.

Sverige behöver komma ifrån en situation där människor varit inskrivna på Arbetsförmedlingen under mycket lång tid utan att varken få insatser eller sysselsättning som ökar möjligheten till nytt jobb. Därför bör en bortre parentes för den statliga arbetsmarknadspolitiken införas, och kommunerna bör ta över huvudansvaret för personer som varit arbetslösa under en längre tid. Gränsen bör sättas vid arbetslöshet längre än tre år.

Yrkesutbildning ger förutsättningar att ta ett jobb

Ett av de största matchningsproblemen på arbetsmarknaden handlar om kompetensbrist. Det finns branscher med stora rekryteringsbehov och som kräver utbildad personal. För att möta deras behov kommer vi att behöva fortsätta satsa stort på yrkesutbildning.

Regeringens s.k. kunskapslyft har inte levererat de resultat som utlovats. I stället för 51 500 fler vuxna i studier, såsom regeringen utlovat, är det faktiska resultatet 8 000 färre. Framst är det färre som studerar på högskolan och på komvux. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting är en viktig förklaring till att den kommunala vuxenutbildningen krymper att det saknas både lärare och studieberedda individer för att kunna bygga ut platserna i den takt som regeringen förväntat sig.

För att lyckas med ett riktigt kunskapslyft för dem som i dag står utanför arbetsmarknaden behöver vi tänka om kring yrkesutbildningen. En stor förändring som alliansregeringen gjorde var att satsa på yrkeshögskolan. Det har varit väldigt bra för arbetsmarknaden och det finns utrymme för att bygga ut den. Många som i dag behöver gå yrkesutbildning är inte behöriga till yrkeshögskolan och behöver därför som ett första steg in på arbetsmarknaden få en kortare yrkesutbildning som gör att de snabbt kan komma ut i arbete. För invandare handlar det ofta om att kombinera yrkesutbildningen med att lära sig svenska och få göra praktik på en arbetsplats för att få en erfarenhet av hur en svensk arbetsplats fungerar.

Vid sidan av dagens treåriga nationella gymnasieprogram föreslår Alliansen därför att det ska finnas möjlighet att söka till en tvåårig yrkesskola på gymnasial nivå, där fokus ligger på yrkesämnen och, för nyanlända, svenska. Det ska alltid gå att välja till kurser för att uppnå gymnasiebehörighet och, om man blir behörig, växla över till ett gymnasieprogram.

Utbildningen ska kunna sammanfogas med de yrkespaket som Skolverket redan har tagit fram samt med dagens yrkes- och lärlingsvux. Målsättningen är att eleven på sikt, efter utbildning och eventuell lärlingsanställning, ska vara tillräckligt rustad för en god etablering på arbetsmarknaden.

På detta sätt blir den nya tvååriga yrkesskolan både en första väg in i ett yrke och en brygga till vidare fördjupning och studier inom exempelvis yrkeshögskolan. Till skillnad från kurser inom Arbetsförmedlingen blir den nya tvååriga yrkesskolan på detta sätt en tydlig del av det ordinarie utbildningssystemet.

Utbildningen vänder sig framför allt till ungdomar mellan 16 och 21 år som inte har behörighet till nationellt program samt till nyanlända. Detta skiljer sig jämfört med komvux och andra vuxenutbildningar som riktar sig till människor över 20 års ålder. För att hög kvalitet ska kunna upprätthållas på den tvååriga yrkesskolan bör elevens förmåga att fullfölja programmet prövas.

Utbildningen ska utformas i nära samverkan med näringslivet och innehålla omfattande arbetsplatsförlagt lärande. Utbildningen ska ha hög kvalitet och hög relevans för arbetsmarknaden och blir därmed en väg för dem som snabbare vill ut i arbetslivet.

Fler RUT-jobb

En av alliansregeringens mest lyckade reformer var införandet av RUT-avdraget. Tiotusentals jobb har blivit vita, och tjänster som tidigare utfördes av hushållen själva görs nu mer effektivt på den öppna marknaden. Sedan regeringen sänkt taket i RUT-avdraget har dock möjligheterna till att skapa nya jobb försämrats. Vår idé är en annan.

Vi vill tillsammans med Alliansen genomföra en ny omfattande RUT-reform för att fler jobb ska kunna växa fram i Sverige och skapa jobbchanser för personer med kort utbildning.

För att ta till vara sysselsättningspotentialen i RUT-sektorn ska det nuvarande taket tredubblas till 75 000 kronor per år och person. RUT-avdraget bör också breddas till följande nya tjänster:

- **Trygghets-RUT:** RUT breddas till tillsyn av hem vid resa eller frånvaro.
- **Tvätt-RUT:** RUT breddas till att även gälla tvätt av kläder som sker utanför hemmet. Det gäller dock ej industriell tvätt.
- **Flytt- och hämt-RUT:** RUT breddas till flytt av bohag inom samma bostad, hämtning och lämning av återvinning, bortforsling av trädgårdsavfall samt plantering av växter i trädgård.

För att möta de äldres ökade behov av hjälp i hemmet bör det utredas om RUT-avdraget ska breddas till ett bredare hem-avdrag för de över 70 år, där fler eller alla tjänster i hemmet berättigar till skattereduktion. Det finns även anledning att utreda om avdragsrätten för äldre personer över 80 år ska höjas från 50 till 60 procent. RUT-tjänster kan i dag köpas av den som bor i bostaden där tjänsten utförs samt till tjänster i föräldrarnas bostad. För att förenkla regelverket och göra det mer likvärdigt bör möjligheten att köpa tjänster i föräldrars bostad breddas till att omfatta samtliga närstående familjemedlemmar såsom syskon och barn.

Förstärkta och förenklade anställningsstöd

Dagens subventioner fungerar för dåligt och är för krångliga och administrativt tungrodda. För att fler ska kunna få ett första jobb eller komma tillbaka i arbete vill vi ersätta befintliga stöd med ett nytt som är betydligt enklare. Den nya samlade vägen in kräver ingen arbetsmarknadspolitisk bedömning utan endast att personen har varit arbetslös i minst ett år eller är nyanländ.

För att undvika rundgång mellan lönestöd och a-kassa anser Moderaterna att en anställning med lönestöd inte ska leda till att man på nytt kvalificerar till a-kassan. Reglerna ska dock utformas så att lönestöden som riktar sig till personer med funktionsnedsättning även fortsättningsvis kvalificerar till a-kassa. Moderaterna vill också skärpa regelverket för att motverka överutnyttjande och missbruk genom att det som huvudregel ska finnas en gräns för hur stor andel av de anställda som får ha ett lönestöd.

Antalet nystartsjobb hade i februari 2018 minskat med en fjärdedel på ett år, bl.a. på grund av ökade krav på arbetsgivare att inte bara erbjuda kollektivavtalad lön utan också kollektivavtalade villkor. Moderaterna vill återgå till de regler som gällde tidigare, nämligen att det krävs lön i nivå med kollektivavtal, men inte övriga villkor. Därmed kan fler företag använda sig av nystartsjobben och kostnaderna blir lägre.

7.1.4 Längre arbetsliv och bättre ekonomi för pensionärer

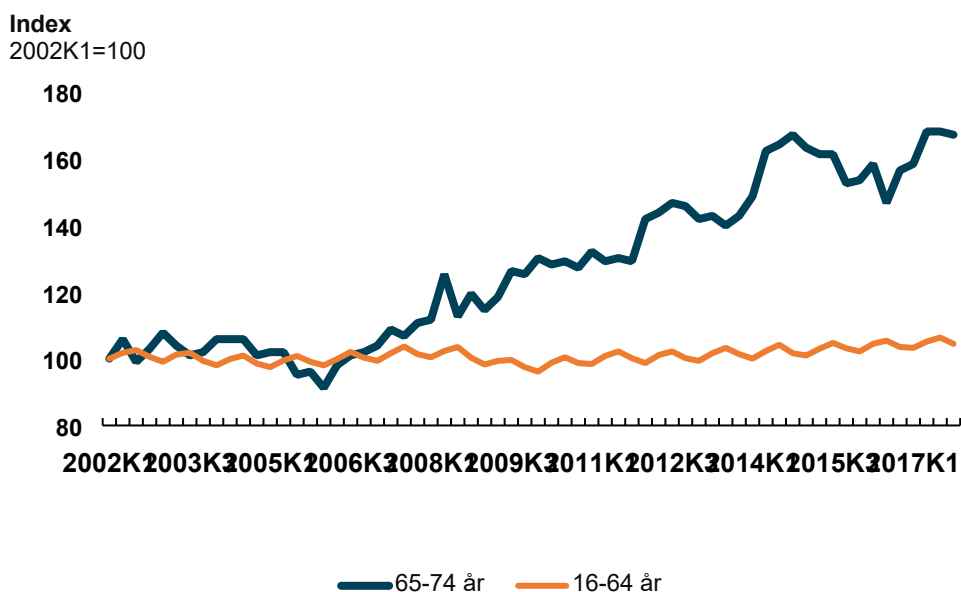
Befolkningen blir allt äldre, och allt färre i arbetsför ålder behöver försörja allt fler äldre. Det är en utmaning vi delar med hela västvärlden. Långsiktigt kräver det att fler jobbar längre, men också att de som arbetar jobbar fler timmar.

De kommande åren förutses betydande pensionsavgångar både i välfärden och i privat sektor. Det kommer att ytterligare förstärka efterfrågan på kompetenta och

erfarna medarbetare. Kan fler av dem som nu närmar sig pensionen förmås att arbeta längre minskar bristen på arbetskraft på kort sikt samtidigt som välfärdens finansiering stärks också på längre sikt när fler arbetar högre upp i åldrarna. Det är därför problematiskt att regeringen har infört en särskild löneskatt för dem som är över 65 år och jobbar. Vi vill i stället sänka skatten för dem som jobbar efter 65.

Det finns en mycket stor potential i att fortsätta att öka sysselsättningsgraden bland dem över 65. Alliansens reformer för att stimulera ett senare utträde från arbetsmarknaden för dem som kan och orkar jobba efter 65 gav stor effekt. Sedan de rödgröna höjde kostnaderna att behålla seniora medarbetare har också sysselsättningsutvecklingen legat stilla.

Figur 22 Utveckling av sysselsättningsgraden i åldersgrupperna 16–64 år och 65–74 år

Källa: SCB.

I dag är det många pensionärer som har en svår ekonomisk situation, och det är något Moderaterna vill ändra på. Vi är överens med de andra partierna i pensionsgruppen om att göra insatser för att förbättra situationen för garantipensionärerna. Den senaste pensionsöverenskommelsen tar också viktiga steg mot att skjuta upp utträdet från arbetsmarknaden. Utöver pensionsöverenskommelsen vill vi också fortsätta sänka skatten på pension genom ett utökad grundavdrag för pension.

Med ett länge arbetsliv kommer också behovet av omställning att öka. Vi ser en utveckling där allt fler väljer att skola om sig och byta karriär både en och två gånger innan de går i pension. Detta sker naturligt i en dynamisk ekonomi där jobbets omsättningstakt är högre än tidigare – men de offentliga systemen som finns till för att stötta omställning såsom vuxenutbildning och studiemedel behöver hänga med i utvecklingen. Därför föreslår vi bl.a. mer generösa regler för studiemedel högre upp i åldrarna.

Mer lönsamt att arbeta för äldre som jobbar

I Sverige lever vi i dag i genomsnitt 20 år efter pensioneringen. Det är en fantastisk utveckling. Men det kräver också en förändring i synen på äldre. Det är viktigt att politiken visar förståelse och respekt för att äldre inte är en homogen grupp människor

med samma behov och önskemål. Det behöver skapas fler vägar för att underlätta för människor att leva det aktiva liv de vill leva.

Ett förhöjt jobbskatteavdrag för äldre ökar drivkrafterna för äldre att arbeta, vilket är centralt med en åldrande befolkning. Utvärderingar av det nuvarande jobbskatteavdraget för äldre visar på betydande jobbeffekter av reformen, och en förstärkning kan också förväntas ge goda effekter.

Det finns redan i dag ett förstärkt jobbskatteavdrag för äldre. Detta vill Moderaterna göra bredare och mer fördelaktigt. Dessutom ska det gälla redan för dem som har fyllt 64 år vid beskattningsårets ingång i stället för dagens 65 år. På så sätt kommer den ökade lönsamheten av att fortsätta arbeta att märkas redan innan 65 då många väljer att gå i pension. Vårt förhöjda jobbskatteavdrag skulle innebära att en person som tjänar 20 000 kronor per månad får 1 000 kronor i sänkt skatt varje månad. Personer som tjänar 25 000 kronor eller mer per månad får 1 250 kronor i sänkt skatt. På så sätt kan vi öka sysselsättningen samtidigt som vi ger de äldre större frihet och möjlighet att leva det liv de själva väljer.

Sänkt skatt för alla pensionärer

En starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för en positiv utveckling av pensionerna. Inget är viktigare för pensionärernas ekonomi än att sysselsättningen och antalet arbetade timmar utvecklas väl samt att reallönerna ökar, eftersom pensionerna är kopplade till den ekonomiska utvecklingen. Vi ser inget egenvärde i att pension och förvärvsinkomst beskattas olika. För att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för pensionärer vill Moderaterna ytterligare sänka skatten för denna grupp. Moderaterna föreslår därför sänkt skatt för pensionärer. Vi avser sänka skatten på pension 2019 och 2020 med lika mycket som regeringen aviserat i budgetpropositionen för 2018.

Bättre ekonomiska förutsättningar för garantipensionärer

De sänkningar av skatten för pensionärer som både vi och regeringen föreslår för nästa mandatperiod gör ingenting för garantipensionärerna – de som har den svåraste ekonomiska situationen. För dem har vi inom ramen för pensionsöverenskommelsen kommit överens om att deras situation ska förbättras genom att grundskyddet i pensionssystemet förstärks. Detta är inte minst viktigt för att få mer jämställda pensioner. I dag har 80 procent av kvinnorna som är över 90 år garantipension. Exakt hur det nya grundskyddet ska utformas kommer att utredas vidare.

Ett stärkt grundskydd innebär att skillnaden mellan att ha jobbat och inte ha jobbat minskar. Då en central del av pensionssystemet är att det ska löna sig att ha arbetat behöver det hanteras så att det s.k. respektavståndet upprätthålls. Det kan antingen göras inom ramen för pensionsgruppen eller genom ytterligare sänkt skatt på pension.

Goda omställningsmöjligheter på en föränderlig arbetsmarknad

I dagens föränderliga värld behöver vi vara beredda att lära om och lära nytt under hela arbetslivet. Dagens system där vi skaffar oss en utbildning som ska räcka till pensionen passar inte längre alla. Samtidigt är möjligheterna för yrkesverksamma att bygga på sina kunskaper i dag begränsade.

Moderaterna vill skapa förutsättningar för en modern arbetsmarknad där människor kan yrkesväxla, men också bygga på sin kompetens för att få behålla sitt jobb eller

avancera och göra karriär. Trygghet på framtidens arbetsmarknad avgörs i allt högre grad av vilken kompetens en person har. Genom att förbättra förutsättningarna för kompetensutveckling och yrkesväxling skapas möjligheter till en bättre fungerande arbetsmarknad – där fler kommer till sin rätt.

Ett utbildningsutbud bättre anpassat för en föränderlig arbetsmarknad

För dem som vill byta yrke eller inriktning finns det flera olika möjligheter att skaffa sig en ny kompetens. Det offentliga erbjuder kostnadsfri utbildning på flera nivåer, allt ifrån den kommunala vuxenutbildningen till yrkeshögskolan samt alla universitet och högskolor. Både stat och kommuner har ett ansvar för att utbildningarnas innehåll anpassas till de behov som finns på arbetsmarknaden.

För att möta de krav som ett globaliserat kunskapssamhälle ställer och förbättra matchningen på arbetsmarknaden behöver en modern vuxenutbildning erbjuda de kunskaper som efterfrågas i dag. Utbildningsbehovet förändras snabbt varför vuxenutbildningen bör vara både flexibel och relevant. En ökad mångfald av utbildningsanordnare bidrar till en ökad utbudsbredd – både avseende innehåll och form. Det ger människor bättre möjligheter att studera mer anpassat utifrån såväl sina behov som utifrån yrkeslivet. Moderaterna vill därför att en valfrihetsreform genomförs i vuxenutbildningen där den studerande fritt ska få välja att läsa inom kommunal eller annan regi. Samtidigt behöver kontrollen av alla aktörer inom vuxenutbildning bli bättre så att en hög kvalitet kan garanteras oavsett vilken utbildning som väljs. Moderaterna vill därför att Skolinspektionen ska få i uppdrag att granska vuxenutbildning på samma sätt som myndigheten i dag granskar grund- och gymnasieskolor.

Fortbildning och kompetensutveckling behöver ofta ske på högskola eller universitet, för den som har en längre utbildning – samtidigt visar studier att utbildningen inte alltid är tillgänglig för yrkesverksamma. Högskolan och universiteten bör därför ges ett särskilt uppdrag att tillgodose behovet för yrkesverksamma i sitt utbud. Det skulle kunna röra sig om fler kortare kurser, på distans eller på kvällstid. Även inom yrkeshögskolan behöver tillgängligheten för yrkesverksamma förbättras. För att underlätta karriärbyten till bristyrken bör det också finnas möjlighet för utbildningsarrangörer att erbjuda preparandutbildningar så att fler kan få behörighet till yrkeshögskolan.

Som ett komplement till dagens utbildningsmöjligheter vill Moderaterna också se över möjligheten att införa ett utbildningsavdrag som riktas till dem som har störst behov av att bygga på sin kompetens och öka sin anställningsbarhet – grupper med låga inkomster eller där sjukskrivningstalen är höga. På sikt skulle ett sådant avdrag bidra till att ytterligare kompletterande yrkesutbildningar växer fram, vilket i sig vore positivt för kompetensförstärkningen av svensk arbetsmarknad.

Bättre möjligheter att finansiera högre utbildning senare i livet

Om fler ska kunna känna sig trygga med att byta arbete eller bransch, även högre upp i åldrarna, behöver förutsättningarna för att finansiera studier senare i livet förbättras. För att öka möjligheterna att kombinera arbete och studier föreslår Moderaterna att fribeloppet, den inkomst en person kan tjäna utan att studiemedlet minskar, höjs från dagens dryga 170 000 kronor till över 200 000 kronor per kalenderår för heltidsstudier. Vi vill också att möjligheterna till extra studieveckor för den som fyllt 40 år ska utökas från 40 veckor till 60 veckor och att åldersgränsen för studiemedel höjs till 60 år.

Slutligen bör möjligheten till tillägglån för studerande över 25 år som tidigare haft inkomst höjas till 5 000 kronor per månad.

7.2 Återupprätta lag och ordning samt stärk försvaret

Att upprätthålla lag och ordning är centralt för att samhället ska fungera. Brottslighet drabbar både samhällsekonomin och människors faktiska och upplevda frihet. En central faktor för att minska brottsligheten är att det finns tillräckligt många poliser som förmår göra tillräckligt noggranna brottsutredningar. Om risken att ertappas är tillräckligt hög väljer fler kriminella att avstå från att begå brott. På grund av regeringens alltför sena och otillräckliga ekonomiska tillskott till, och passiva styrning av Polismyndigheten är upptäcktsrisken alldeles för låg i dag.

En ny och grövre typ av brottslighet utmanar just nu svensk polis. Antalet särskilt utsatta områden där lag och ordning får träda tillbaka blir fler. Kriminella gäng flyttar fram sina positioner. Narkotikaförsäljningen sker på många platser på öppen gata. Skjutningar har blivit vanligare, och handgranater används i både uppgörelser mellan kriminella och i attacker riktade direkt mot polisen. Attacker mot polis, räddningstjänst och ambulanspersonal i tjänsten uppmärksammas regelbundet. Gängens våldskapital bidrar till att skrämna vittnen, och våldet drabbar även helt oskyldiga offer. Det grova våldet befinner sig på rekordnivåer. Antalet poliser har under mandatperioden blivit färre och är i dag det lägsta sedan 2009. Samtidigt ökar befolkningen. Det har lett till att polistätheten är den lägsta på tio år. Rekordmånga poliser lämnar i dag yrket samtidigt som utbildningsplatser vid polisutbildningen står tomma. Regeringen förmår inte att attrahera tillräckligt många poliser till yrket och har samtidigt kraftigt underfinansierat polisen i förhållande till sitt eget mål.

Läget inom polisen innebär stora utmaningar för hela samhället. Polisen upplevs som frånvarande i många delar av landet medan utländska stöldligor tömmer människors hem. Otryggheten ökar och påverkar människor i vardagen. Trygghetsmätningar visar att otryggheten i Sverige inte varit så hög sedan 2006. Öppenhet byts mot slutenhet när människor inte längre vågar röra sig fritt i samhället eller vara ute efter mörkrets inbrott. Även utsattheten för brott mot enskild person ökar. Såväl personrån som sexualbrott har ökat kraftigt de senaste åren. Samtidigt sjunker polisens utredningsresultat för bl.a. våldsbrott. När utredningar drar ut på tiden och anmälningar läggs ned skadas tilltron till rättsväsendet.

Moderaterna genomför nu den största trygghetsatsningen på 20 år. Poliserna ska bli fler och brottsutvecklingen vändas. Hela rättssystemet ska stärkas. Dessutom behövs såväl skärpta straff som bättre lagstiftning. Att öka tryggheten och minska kriminaliteten i hela Sverige kräver ett målmedvetet arbete och en vilja att prioritera statens viktigaste kärnverksamheter. Det är Moderaterna beredda att göra.

Säkerhetsläget i Sveriges närområde är samtidigt fortsatt osäkert. I Ukraina pågår den ryska aggressionen alltjämt, och Sverige är konstant utsatt för cyberattacker, påverkanskampanjer och fientlig underrättelseverksamhet. Dagens och framtidens konfliktmiljö är komplex där en potentiell motståndare har ett flertal militära och civila verktyg som kan användas för att undergräva vår motståndskraft. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Sveriges försvarsförmåga behöver höjas; för att uppnå detta behöver försvaret därför tillföras resurser. Samtidigt som vårt nationella försvar stärks bör även arbetet för att Sverige ska bli medlem av Nato fortsätta.

Moderaterna vill att Sveriges försvarsutgifter ska uppgå till 2 procent av BNP. Ambitionen är att uppnå detta mål inom en tioårsperiod. Tvåprocentsmålet innebär på sikt en fördubbling av försvarsanslaget jämfört med dagens läge. Centralt är att nya resurser behöver kunna omsättas till faktisk höjd försvarsförmåga. Att bygga ut Sveriges försvarsförmåga kommer därför att kräva god kostnadskontroll, spårbarhet och uppföljning. De tre centrala pelarna i Försvarsmaktens verksamhet – personal, materiel och övning – behöver vara i balans.

Figur 23 Moderaternas reformer för att återupprätta lag och ordning samt stärka försvaret

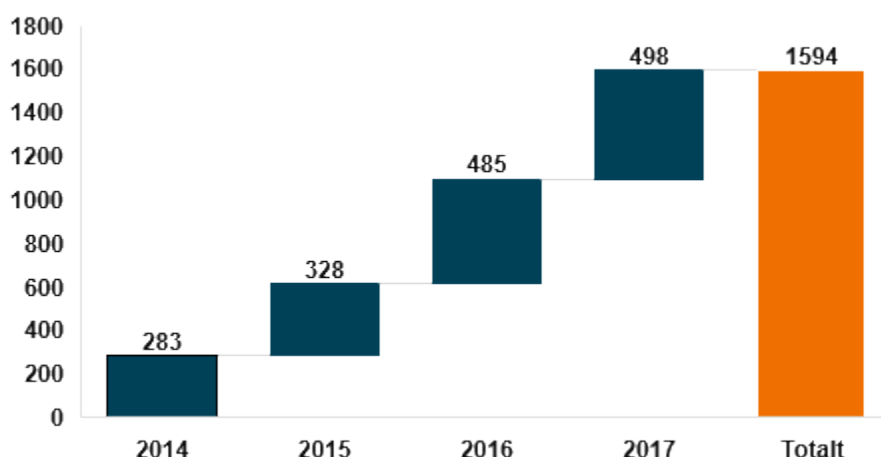
Miljarder kronor

Reformer för att återupprätta lag och ordning samt stärka försvaret	
En starkare och effektivare polis	
10 000 fler polisanställda	4,3
Höjda polislöner	1,1
Betald polisutbildning	0,2
Utrustningslyft och stärkt förmåga	0,25
Förstärkning av hela rättssystemet	
Kriminalvården	0,15
Åklagarmyndigheten	0,05
Sveriges Domstolar	0,05
Dubblerad kränkingsersättning	0,08
Stärkt försvar	
Höjda försvarsanslag	10
Summa reformer	16,18

Anm.: Reformerna avser offentligfinansiell effekt när reformer är fullt utbyggda samt anges i förhållande till VÅP18.

7.2.1 Kraftig förstärkning av Polismyndigheten

Polisen har i dag svårt att klara av sitt uppdrag. Utredningsresultaten i viktiga brottskategorier försämras, och på grund av det ökade trycket på polisens utredningsresurser tvingas polisen prioritera bland anmälningar om grova brott. På flera håll ser vi hur polisen inte har resurser att rycka ut vid pågående brottslighet. Utvecklingen märks inte minst i gleset befolkade delar av landet. Polisen behöver bli mer effektiv och koncentrerad kring kärnuppgifterna att ingripa mot, utreda och klara upp brott.

Figur 24 Antal poliser som lämnat yrket av annat skäl än pension

Källa: Polismyndigheten.

Resurser för 10 000 fler polisanställda

Det behövs fler poliser för att öka upptäcktsrisken och vända brottsutvecklingen. Polisen ska komma när man ringer och utreda de brott som anmäls. Polisen ska finnas när man behöver den. Därför vill Moderaterna stärka Polismyndigheten med 10 000 fler polisanställda till år 2024. Moderaterna kommer under nästa mandatperiod att öka anslaget till polisen med totalt 5,6 miljarder kronor jämfört med dagens nivå för att få fler poliser, höja polisernas löner och få fler att vilja utbilda sig till polis. Till skillnad från regeringen tillför vi de resurser som krävs. Polisen har analyserat resursbehovet för att nå 10 000 fler polisanställda t.o.m. år 2024. Av Polismyndighetens beräkningar framgår att regeringen fortsätter att underfinansiera svensk polis. År 2021 fattas hela 2,5 miljarder kronor.

Åtgärder för att lösa polisbristen

Trots att det behövs fler poliser har vi i dag det lägsta antalet poliser sedan 2009, samtidigt som befolkningen ökar. Polistätheten är den lägsta på tio år. Det beror bl.a. på att rekordmånga poliser i dag lämnar yrket. Under 2015–2017 har ca 900 poliser per år lämnat yrket, varav i genomsnitt ca 435 per år på grund av annat än pension. Det är nästan 50 procent ökning jämfört med 2010–2014. Och ökningen av antalet poliser som slutar är störst bland poliser i yrkesverksam ålder.

För att möjliggöra den kraftiga ökningen av antalet poliser krävs extraordinära insatser. Polisycket behöver bli betydligt mer attraktivt samtidigt som polisutbildningen förstärks. I dag står hundratals platser vid polisutbildningen tomma. Det är helt centralt att förmå fler lämpliga personer att söka till polisutbildningen.

En riktad lönesatsning för att höja polisycket

För att göra polisycket mer attraktivt behöver polisernas löner bli högre. Många poliser vittnar om lönen som det enskilt största skälet till de många polisavgångarna. Trenden att erfarna poliser slutar i förtid behöver brytas. För att dessutom möjliggöra en kraftig ökning av antalet poliser krävs betydande insatser. Moderaterna vill därför tillföra resurser som skulle möjliggöra en höjning av polisernas löner med i snitt 3 000 kronor i

månaden. Den exakta utformningen och fördelningen bestäms i förhandlingar mellan parterna.

Betald polisutbildning

Ett mycket stort antal poliser kommer att behöva utbildas under kommande år, men att enbart utöka antalet utbildningsplatser räcker inte. Moderaterna vill att den som går polisutbildningen ska få sina studielån från utbildningstiden avskrivna. Därigenom blir utbildningen betald av staten. Satsningen innebär att det blir mer lönsamt att utbilda sig till och arbeta som polis. Under de första fem åren som polis skrivs en femtedel av studielånet av varje år. Efter fem år är hela lånet avskrivet. Väljer någon att sluta under de fem åren behöver personen inte betala tillbaka de redan avskrivna delarna av lånet.

Reformerad polisutbildning

Polisycket är lika varierande som uppdraget. Polisutbildningen behöver därför anpassas med möjlighet att välja särskilda inriktningar mot utredningsverksamhet och ingripandeverksamhet. Det kan bl.a. åstadkommas genom en grundutbildning med möjlighet att sedan välja väg. Det skulle bredda kretsen av sökande och sannolikt även bidra till att öka effektiviteten inom kåren. Det skulle dessutom möjliggöra att fler ingripandepoliser kom ut i yttre tjänst snabbare.

Fler vägar till polisycket

Polisen behöver anställda med arbetslivserfarenhet från andra områden, t.ex. it-specialister, psykologer, beteendevetare och ekonomer. Polisens efterfrågan på särskild erfarenhet och kompetens kommer sannolikt att öka i takt med att uppgifterna blir alltmer komplexa. Även personer som rekryteras utifrån bör på sikt kunna bli poliser, med de befogenheter som tillkommer en polis.

Det bör därför skapas tydligare möjligheter att få en anpassad polisutbildning för de personer som har börjat arbeta hos Polismyndigheten och som har särskild kompetens och/eller arbetslivserfarenhet från andra områden.

Utbildning på fler orter och riktad information

Moderaterna vill att polisutbildningen ska finnas i flera delar av landet. Utbildningen ges i dag vid Södertörn, Växjö och Umeå. Regeringen har dessutom aviserat en uppdragsutbildning i Malmö och en i västra Sverige. Vi vill se över om utbildningen skulle kunna ske på ytterligare orter samtidigt som möjligheterna till distansutbildning byggs ut. Svensk polis behöver sökanden från alla samhällsgrupper. Vi vill därför göra en riktad informationsinsats bl.a. i de utsatta områdena för att få fler sökanden till polisutbildningen. Rekryteringen bör dessutom ske mer aktivt över hela landet och med ett tydligt uppsökande syfte för att förmå fler att söka polisutbildningen.

Bättre förutsättningar och verktyg för svensk polis

För att ge svensk polis bättre förutsättningar att göra sitt jobb krävs att polisen har tillgång till modern utrustning som är anpassad efter respektive tjänstgöring. För att säkerställa att polisen är rätt utrustad för sina olika uppdrag samt för att förbättra arbetsmiljön och säkerheten vill Moderaterna ha ett utrustningslyft riktat till svensk

polis. Polismyndigheten ansvarar för vilken typ av utrustning de avsatta medlen ska användas till, men utrustning till poliser i yttre tjänst bör prioriteras.

Polisen behöver också bättre verktyg för att möta brottsligheten. Polisens möjligheter till kameraövervakning behöver förenklas och tillståndsplikten tas bort. Med övervakningskameror på brottsutsatta platser får polisen fram mer bevisning, kriminella kan lagföras och vi kan få ett bättre förebyggande arbete.

Antalet utsatta områden ökade under föregående år. Polisen pekar ut 61 geografiska områden som utsatta varav 61 områden som särskilt utsatta. Dessa områden kännetecknas bl.a. av att kriminella har inverkan på lokalsamhället och att narkotikaförsäljning sker öppet. De boende i områdena är ofta rädda för att delta i rättsprocesser, vilket försvårar polisens arbete. Kameraövervakning är ett viktigt verktyg för att öka den enskildes känsla av trygghet och för att klara upp brott. Rätt använd fungerar kameraövervakning som ett verkningfullt komplement till andra åtgärder, däribland en stark och kontinuerlig polisenärvaro. Vi vill därför att utsatta områden utrustas med trygghetskameror. Syftet är att minska otryggheten och underlätta polisens brottsupplärande arbete. För detta tillförs Polismyndigheten 200 miljoner kronor årligen fram till 2021.

Moderaterna vill också förstärka polisens hundresurs. Vi ser positivt på användningen av polishundar för att hitta vapen och förebygga brott. Utöver de fynd som görs är närvaron av hundar brottsförebyggande. För detta och andra prioriterade satsningar utökar vi anslaget till Polismyndigheten med 50 miljoner kronor årligen.

7.2.2 Förstärkning av hela rättssystemet

Moderaternas politik syftar till att fler brott ska klaras upp och att tryggheten ska öka. För att lyckas med detta behöver hela rättssystemet stärkas. I takt med att fler poliser och civilanställda anställs kommer fler brottsutredningar att behöva hanteras och arbetsbördan för övriga myndigheter att öka. Såväl Åklagarmyndigheten och domstolarna som andra rättsvårdande myndigheter som Kriminalvården bör förstärkas under nästa mandatperiod i den takt som ekonomin tillåter. Utöver ett större ärendeflöde innebär också brottslighetens allt grövre art att säkerheten i domstolarna behöver stärkas. Särskilt i de domstolar som hanterar mål som har anknytning till gänguppställningar och organiserad brottslighet.

Åklagarmyndigheten bör ges i uppdrag att väsentligt förstärka sina insatser för att bistå polisen i den brottsutredande verksamheten. Det kan t.ex. handla om att åklagare arbetar kortare eller längre tid som förundersökningsledare i polisorganisationen. Det kan också handla om att åklagare på olika sätt bistår i brottsutredningar som leds av polis. Den ökande ärendemängden kommer även att ställa krav på mer resurser till Sveriges Domstolar.

Moderaterna vill genomföra en rad straffskärpningar. När straffen skärps och Polismyndigheten tillförs stora resurser kommer även Kriminalvårdens arbetsbörda att öka. Moderaterna vill vidare att Kriminalvården ska få ett större ansvar för de unga lagöverträdare mellan 15 och 18 år som begått allvarliga brott eller som agerar i kriminella miljöer. Kriminalvården har bättre kompetens och förutsättningar att arbeta brottsförebyggande med dessa barn och ungdomar jämfört med kommunernas socialtjänster. Vi vill också förbättra Kriminalvårdens arbete med återanpassning. Målet är att den som döms till fängelse ska kunna återgå till ett laglydigt liv i frihet. Därför vill vi att Kriminalvården fokuserar på arbetsförberedande insatser.

Även Tullverket spelar en viktig roll. En av Tullverkets viktiga uppgifter handlar om att tillsammans med gränspolisen upprätthålla gränsskyddet i en tid när osäkerheten och rädslan för ytterligare terroråd växer. Tullverket ska leva upp till medborgarnas förväntningar på att gränsskyddet upprätthålls för att bidra till ett tryggt samhälle. Den traditionella smugglingen av narkotika, vapen, alkohol och tobak fortsätter samtidigt som nya områden tillkommer, däribland stöldgods som förs ut ur landet. Tullverkets tjänstemän bör ges befogenhet att stoppa och genomsöka fordon samt kvarhålla personer som påträffats med misstänkt stöldgods. Den ökade befogenheten är en åtgärd för att stoppa utländska stöldligors ökade aktivitet i landet.

Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen bör ges i uppdrag att förstärka sitt samarbete för att gemensamt kunna arbeta mer effektivt mot de internationella stöldligorna som agerar i Sverige, samt löpande samverka och genomföra gemensamma kontroller för att komma åt finansiering av terrorism.

Straff som motsvarar brottens allvar

Moderaterna anser att flera straff behöver skärpas för att i högre grad än i dag återspegla hur allvarligt brottet är. Ett område som utmärker sig i detta avseende är det grova gängvåldet. Vi vill införa en särskild straffskärpningsgrund, en s.k. gängbestämmelse, som innebär upp till dubbelt så höga straff för vissa brott som begås inom ramen för en gänguppställning. En ny form av påföljd kallad vistelseförbud bör införas för att motverka kriminella grupperingar. Ett vistelseförbud innebär ett förbud mot att vistas i ett visst geografiskt område under en viss tid efter avtjänat fängelsestraff. Förbudet ska aktualiseras för personer som begår brott och som har anknytning till kriminella grupperingar.

Skjutningar och andra former av dödligt våld måste få ett slut. Att beröva en annan människa livet är ett av de allvarligaste brotten och det ska också synas i lagstiftningen. Livstids fängelse ska därför vara normalstraffet för mord. I dag döms alltför många till tidsbestämda fängelsestraff för mord. Även straffen för vapenbrott behöver bli strängare än i dag. Vi vill höja straffmaximum för de synnerligen grova brotten och samtidigt ändra lagen så att fler vapenbrott än i dag ska anses som grova. Om en person förvarar ett illegalt vapen i bostaden och det kan finnas en fara att vapnet kommer till brottslig användning ska vapenbrottet undantagslöst betraktas som grovt. Så är inte fallet i dag. Det finns en tydlig koppling mellan det grova gängvåldet och handeln med narkotika. Konkurrerande narkotikamarknader är den vanligaste anledningen till de dödsskjutningar som förra året nådde nya nivåer. Vi vill se en bred offensiv mot narkotikahandeln för att störa ut gängen. Det handlar både om skärpta straff vid narkotikaförsäljning, förstärkt specialistkompetens hos polisen och ökade möjligheter till tvångsvård för unga missbrukare.

Den som begår upprepade brott bör straffas hårdare än den som begår ett enstaka brott. När någon i dag döms för flera brott samtidigt får man dock rabatt fr.o.m. med det andra brottet. Vi menar att dagens form av mängdrabatt bör tas bort och ersättas med en ny mindre generös regel som innebär att straffen förlängs med ca 60–70 procent. Även straffrabatten för ungdomar mellan 18 och 21 år som begår brott behöver tas bort och gränsen för vid vilken ålder livstidsstraff kan aktualiseras bör utredas. Den som är vuxen och begår brott ska även behandlas som vuxen av rättsväsendet.

Ett annat område där lagstiftningen behöver skärpas är gällande angrepp mot blåljuspersonal. Det handlar om det straffrättsliga skyddet för människor som arbetar med samhällsviktiga uppgifter men också om att värna respekten för rättsstaten.

Moderaterna har även pekat ut ett antal andra brott där straffen är för låga. Exempelvis har straffskalan för våldtäkt av normalgraden stått oförändrad sedan brottbalkens införande. Straffen för våldtäkt behöver höjas.

Fler brott än i dag bör vidare leda till utvisning. Om en person kommer från ett annat land för att vistas eller bo i Sverige ska man följa lagstiftningen som finns här. Brott med ett straffvärde på sex till tolv månaders fängelse ska kunna leda till utvisning även om återfallsrisk inte föreligger. Vidare bör det ske fler överföringar av fångar med utländskt medborgarskap som avtjänar straff i svenska anstalter.

Ett nationellt förbud mot tiggeri bör införas för att stoppa utnyttjandet av utsatta människor och ordningsproblem. Ett nationellt förbud ska omfatta alla som tigger och gälla på alla platser. Ett förbud mot tiggeri handlar inte om att förbjuda fattigdom. Ett förbud mot tiggeri ska utformas utifrån de högt ställda krav på mänskliga rättigheter som gäller i Sverige. Det innebär bl.a. att lagstiftningen ska gälla lika för alla och inte diskriminera någon grupp.

Bättre stöd till brottsoffer och fördubblad kränkingsersättning

Utöver straffskärpningar och mer resurser till Polismyndigheten behövs ett tydligare brottsofferperspektiv i svenskt rättsväsende. Bakom alla polisanmälningar finns personer som har utsatts för våld eller hot och kränkningar. Det är många som drabbas när ett brott begås. Ibland finns även barn med i bilden. Vi vill att alla som utsatts för brott ska få den hjälp och det stöd de behöver oavsett var man bor. En viktig del av brottsofferperspektivet handlar om att polisen behöver bli bättre på att bekämpa och utreda brott. Det krävs att polisen genomför brottsplatsundersökningar och polisutredningar av hög kvalitet och utreder fler brott. Möjligheterna att inte påbörja eller i förtid lägga ned brottsutredningar bör begränsas. Den som utsatts för ett brott ska få den information som behövs. Om en förundersökning läggs ned ska polisen tydligt redogöra för vilka åtgärder som vidtagits och motiven till att ärendet läggs ned.

Den som utsatts för brott ska alltid kunna räkna med ett starkt stöd. Den kränkning som brottsoffret lidit efter att ha utsatts för brott bör uppgraderas för att stå i bättre överensstämmelse med de etiska och sociala värderingar som är rådande i dag. Vi vill därför fördubbla nivån på den kränkingsersättning som brottsoffer kan få rätt till. En sådan förändring skulle dessutom på ett tydligare sätt markera att det som brottsoffret utsatts för utgör en överträdelse av brottsoffrets rätt till sin person och integritet.

7.2.3 Bekämpa terrorismen

Utvecklingen i Europa och attacken på Drottninggatan visar att terrorhotet är reellt. Den svenska terrorhotnivån ligger kvar på en förhöjd nivå. Säkerhetspolisen varnar återkommande för risken för nya attentat.

Säkerhetspolisens bedömning är att den våldsbejakande islamistiska miljön utgör det största hotet mot Sverige. Enligt Säkerhetspolisens årsbok för 2017 finns ca 3 000 våldsbejakande extremister i Sverige, varav drygt 2 000 personer härrör från den våldsbejakande islamistiska miljön. En relativt stor mängd människor har dessutom de senaste åren rest till konfliktområden för att ansluta sig till en terroristorganisation, träna för strid eller ingå i ett stridande förband. Flera av dem som har rest iväg har återvänt

eller ämnar återvända till Sverige med nya kunskaper och färdigheter, ökad acceptans för våldsanvändning och kanske även med avsikten att begå attentat.

Sveriges förmåga att motverka terrorism behöver stärkas. Erfarenheter från terroristangrepp i Sveriges närområde, där flera koordinerade och samordnade attacker skedde samtidigt, visar på vikten av att vid ett eventuellt attentat kunna göra insatser mot terrorister på två eller flera ställen samtidigt. För att polisens nationella insatsstyrka ska ha förmåga att hantera flera händelser samtidigt ökar vi resurserna till polisen.

Vi behöver också säkerställa att polis och myndigheter har rätt verktyg för att förhindra terrorism. Säkerhetspolisen bör få tillgång till signalspaning parallellt med pågående förundersökning. Sådan information är viktig för att kunna avslöja terrorismrelaterad brottslighet. Säkerhetspolisen bör också få möjlighet att använda hemlig dataavläsning och tillgång till datalagring. Tillgången till data är ett av Säkerhetspolisens viktigaste verktyg i arbetet med att upptäcka och förhindra terrorbrott och andra allvarliga brott. Utöver datalagringen bör polisen snarast få möjlighet att på egen hand besluta om kameraövervakning utan att gå omvägen via ett komplicerat tillståndsförfarande.

I dag saknas regler i Sverige som innebär att ett svenskt medborgarskap ska kunna återkallas bl.a. i fall då någon begått ett brott som är till allvarlig skada för statens vitala intressen som t.ex. terroristbrott. Detta skiljer oss från länder som Tyskland, Danmark och Finland. Det finns skäl att ändra på det även i Sverige. Den som har dubbelt medborgarskap och som har begått terroristbrott bör exempelvis kunna få sitt svenska medborgarskap återkallat.

Våldsbejakande extremism ska, utöver rättsväsendets skarpa insatser, mötas med förebyggande åtgärder och avhopparverksamhet. De som väljer att hoppa av ska mötas av en professionell avhopparverksamhet. Slutligen krävs mer forskning om våldsbejakande islamism, för att skapa bättre underlag för det förebyggande arbetet mot extremism och radikaliserings. Våldsbejakande islamism är en relativt ny företeelse i vårt land och utmanar grundläggande demokratiska värderingar.

7.2.4 Försvarsförmågan ska stärkas

Sveriges närområde är fortsatt osäkert. Östersjöregionen befinner sig i fokus för en omfattande militär förmågetillväxt som drivs på av Ryssland. Den pågående ryska aggressionen mot Ukraina visar att Ryssland inte väjer för att använda militära medel mot sina grannländer.

Samtidigt ser vi ökade spänningar även globalt med bl.a. ett Kina som växer i betydelse, fortsatt sönderfall i Mellanöstern och Nordafrika och osäkerhet kring USA:s fortsatta engagemang i Europa. Parallellt med detta ökar gråzonsproblematiken. Cyberattacker, desinformation, underrättelsehot och användande av tillgång till energi som påtryckningsmedel är bara några utmaningar som växer i betydelse vid sidan av det militära hotet. Attacken med nervstridsmedel i Salisbury nyligen är ett exempel på detta.

Moderaterna anser att försvarets förmåga behöver stärkas utifrån det fortsatt försämrade omvärldsläget. Utöver ett stärkt nationellt försvar anser vi att Sverige ska bli Natomedlem för att öka Sveriges säkerhet.

Ett svenskt medlemskap i Nato är det enda försvarssamarbetet som på allvar skulle stärka Sveriges säkerhet. Som medlemsland skulle Sverige omfattas av de ömsesidiga försvarsgarantierna mellan de 29 medlemsländerna, vilka är grundbulten i

Natosamarbetet. Vi skulle även kunna ha en gemensam försvarsplanering och ett starkare nordiskt samarbete inom ramen för Nato.

Moderaterna vill att Sveriges försvarsutgifter ska uppgå till 2 procent av BNP. Ambitionen är att uppnå detta mål inom en tioårsperiod. Tvåprocentmålet innebär på sikt en fördubbling av försvarsanslaget jämfört med dagens läge. Att bygga ut Sveriges försvarsförmåga kommer att kräva god kostnadskontroll, spårbarhet och uppföljning. Under nästa mandatperiod avser vi förstärka försvarets budget så att den har 10 miljarder högre anslag 2021 än vad regeringen nu räknar med. Med nuvarande prognoser för ekonomin skulle det innebära att Sveriges försvarsanslag uppgick till 1,2 procent av BNP i stället för 1,0 procent som det är i dag. Budgetsatsningen är helt i linje med de äskanden som Försvarsmakten gjort i sina budgetunderlag för 2019 och framåt. I sitt underlag räknar Försvarsmakten dessutom inte med ökade anslag efter 2021. Moderaterna kommer dock att fortsätta banan uppåt även efter 2021 och vi kommer att återkomma innan dess med hur den fortsatta banan ser ut. En fortsatt utbyggnad av försvarets anslag bör dock ske efter en noggrann analys tillsammans med Försvarsmakten.

Att nå en bred enighet om en långsiktig förstärkning av försvaret kommer dessutom att vara en prioriterad fråga för Moderaterna i Försvarsberedningen. Det är centralt att Försvarsmakten får långsiktiga planeringsförutsättningar för att stärka försvarsförmågan.

De extra medel som Moderaterna nu presenterar bör användas för att få den beslutade organisationen att fungera så att ambitionen i 2015 års försvarsbeslut kan uppnås. Parallellt med detta ska planering för utökad förmåga inledas. Dessa uppgifter kombinerat kräver långsiktiga planeringsförutsättningar. Det är viktigt att fokusera på att färdigställa organisationen av flera skäl. Dels är det nödvändigt för att stärka Försvarsmaktens operativa förmåga här och nu. Detta särskilt mot bakgrund av att det på flera förband börjar talas om inställd övningsverksamhet och utbildning om myndigheten inte får de tillskott Försvarsmakten behöver. Dels är det viktigt för att lägga grunden för en mer långsiktig försvarspolitik och utbyggnad av försvaret på sikt. För mycket kortsiktiga beslut och lappande och lagande har gjort att det har varit svårt för Försvarsmakten att fokusera på större framtidsfrågor – såväl när det gäller att rekrytera och behålla personal, som att göra större materielanskaffningar. Slutligen är uppbyggnaden av ett fungerande totalförsvaret och civilt försvar en viktig uppgift under kommande år och där mycket arbete återstår att göra.

Den mer komplexa hotbilden ställer stora krav på såväl Sveriges krisberedskap i fred som på det civila försvaret i händelse av kris och krig. Utöver rent militära hot har vi bl.a. att hantera cyberattacker, otillbörlig påverkan, organiserad brottslighet och terrorhot som riskerar att undergräva samhällets funktionalitet. Förmågan att kunna hantera gråzonsproblematik mellan krig och fred blir allt viktigare och kräver starkt ledarskap och tydlig ansvarsfördelning. Säkerhetskaveriet på Transportstyrelsen och regeringens dokumenterade oförmåga att hantera det pekar på allvarliga brister när det gäller krisledning, samverkan och rutiner. En prioriterad fråga för Moderaterna är därför att säkerställa att beredskapen på alla nivåer är god och att samhällets centrala krisledningsfunktioner fungerar fullt ut.

7.3 En ansvarsfull migrationspolitik

Det finns många skäl för Sverige att vara ett land som är öppet mot och nyfiskt på världen utanför: vi är ett litet land med stora exportföretag. Vi tror på internationellt samarbete. Vi vill ta vår del av ansvaret för de stora problemen i världen. Men ska vi klara det så behöver decennier av misslyckad invandrings- och integrationspolitik rättas till.

Sverige har tagit emot ett stort antal asylsökande på kort tid. På fem år har vi tagit emot över 350 000 asylsökande. Under flera år har vi varit det land som, i förhållande till befolkningens mängd, tagit emot flest asylsökande i EU. Detta har medfört stora påfrestningar på vårt mottagningssystem, men också på samhället i stort och Sveriges förmåga att klara integrationen.

Även EU-systemet visar på svårigheter att hantera situationen. Människosmugglare utsätter dagligen människor för livsfara över Medelhavet. Till bilden hör också att dagens regelverk leder till att det ofta är fysiskt och ekonomiskt starka personer, i stället för de med störst behov av skydd, som kommer till Europa. Moderaterna har pekat på vikten av ett reformerat flyktingmottagande i EU med asylprövning i säkra områden utanför EU:s gräns, för att sedan möjliggöra säker inresa i EU för dem som är i störst behov av skydd.

Innan ett nytt asylsystem träder i kraft behöver Sverige en stram migrationspolitik som är långsiktig och hållbar. För Moderaterna innebär det ett antal skärpningar från dagens regelverk, där bl.a. tillfälliga uppehållstillstånd blir huvudregel.

Samtidigt behöver integrationen och etableringen av nyanlända genomsyras av tydliga krav på individen. Detsamma ska gälla för att fler nyanlända i slutändan ska komma i arbete och egen försörjning. I dag tar det i genomsnitt åtta år innan hälften av alla nyanlända har någon form av jobb.

Migration och integration hänger ihop. Utan ett hållbart asylmottagande klarar vi inte integrationen och utan en tydlig integrationspolitik kan vi inte ge nyanlända en riktig chans att vara med och bidra till vårt gemensamma bästa. Moderaterna har därför förslag på nödvändiga reformer för att Sverige ska kunna ta tag i dagens migrations- och integrationsproblem.

Figur 25 Moderaternas reformer för att återupprätta lag och ordning samt stärka försvaret

Miljarder kronor

Reformer för en ansvarsfull migrationspolitik	
Högre ställda krav vad gäller nyanländas etablering	
Utökad samhällsorientering	0,13
Kvalificering in i bidragssystemen*	-1,60
Ett förstärkt återvändande	
Fler försvarsplatser	0,1
Summa reformer	-1,37

*Beskrivs närmare i kapitel 7.1.1.

Anm.: Reformernas offentliga finansiella effekt när de är fullt utbyggda anges i förhållande till VÅP18.

7.3.1 Att söka asyl i Sverige

Sverige behöver en långsiktig migrationspolitik där antalet asylsökande är på en nivå där vi kan klara integrationen. Lagar och regler ska vara utformade på ett sätt som ligger

i linje med länder i vår närhet. Det behöver vara slut på tvära kast i migrationspolitiken. Sveriges asylsystem behöver vara transparent och förutsägbart. Den som ansöker om skydd i Sverige och berörda myndigheter ska veta vad han eller hon kan förvänta sig av asylreglerna.

Tillfälliga uppehållstillstånd huvudregel

För de personer som har rätt till skydd i Sverige ska tillfälliga uppehållstillstånd vara huvudregel. För den som anstränger sig och arbetar ska ett tillfälligt uppehållstillstånd kunna bli permanent. Om skyddsskäl kvarstår vid omprövning av det tillfälliga uppehållstillståndet ska det tillfälliga uppehållstillståndet förlängas, om man inte har jobb och egen försörjning. Ingen ska utvisas då skyddsskäl fortfarande föreligger. Det ska även finnas en borte gräns för när tillfälliga uppehållstillstånd inte längre får beviljas. Då ska det vara möjligt att erhålla ett permanent uppehållstillstånd.

Skärpt försörjningskrav vid anhöriginvandring

En stram migrationspolitik förutsätter ett skärpt försörjningskrav vid anhöriginvandring. Ett skärpt försörjningskrav stärker drivkrafterna till arbete, samtidigt som vi är tydliga med vikten av att kunna stå för sina anhörigas uppehälle i Sverige. I den tillfälliga lagen om uppehållstillstånd ingår krav på försörjning för sig själv och tillresande familj samt krav på tillräcklig bostad för sig och familjen. Utöver det redan uppställda försörjningskravet ska jobb och stabil inkomst vara grunden för att kravet ska vara uppfyllt.

Bidrag ska inte öppna dörren in i Sverige. I dag är det t.ex. möjligt att uppfylla försörjningskravet genom a-kassa eller andra inkomstrelaterade ersättningar. Det bör dessutom föreligga ett krav på att personen i fråga behöver ha haft en tillräcklig inkomst under tidigare år. På så sätt kan vi säkerställa att det finns en stabilitet i inkomsten och att det föreligger en möjlighet att försörja de anhöriga.

Ett ordnat asylmottagande och tidiga insatser under asyltiden

Ett ordnat och väl fungerande asylmottagande är en förutsättning för att Sverige ska kunna upprätthålla en reglerad invandring. Den som ansöker om asyl ska möta tydliga krav att underlätta och medverka i asylprocessen. I väntan på beslut behöver vi dessutom säkerställa att den som får uppehållstillstånd på bästa sätt förbereds för ett liv i Sverige.

För att stärka möjligheterna till integration i ett tidigt stadium behöver det finnas ett tydligt fokus på jobb och utbildning under asyltiden. Här vill Moderaterna se en kartläggning av individens kompetens och kunskap redan första dagen. Det bör också ställas krav på att den asylsökande ska delta i språkundervisning och samhällsorienteringen under asyltiden.

Ordning och reda i asylprocessen

En person som ansöker om asyl i Sverige ska göra sin identitet och hemvist sannolik. Den asylsökande har också en skyldighet att lägga fram en trovärdig asylberättelse och göra sannolikt att han eller hon är i behov av skydd i Sverige. Det är viktigt att denna princip upprätthålls. En väl fungerande ordning förutsätter tidig utredning av den asylsökandes identitet och tydliga skyldigheter för asylsökande angivna i lag. Det kan

röra sig om skyldighet att utan dröjsmål lämna in asylansökan och lämna in id-handlingar, medverka till att identiteten utreds, komma vid kallelser och vid behov medverka vid medicinsk åldersbedömning. Om skyldigheterna inte följs ska det medföra konsekvenser, såsom nedsättning av ersättningar.

Värdigt boende under asyltiden

Moderaterna vill understryka vikten av ett värdigt boende under asyltiden. Det skapar inte bara bättre förutsättningar för att delta i integrationsinsatser, utan motverkar dessutom segregation och trångboddhet. Effekterna av trångboddhet riskerar att människor hamnar utanför och aldrig blir en del av den svenska gemenskapen. Moderaterna vill därför att det ska ställas krav på att det egna boendet är värdigt och acceptabelt ur ett boendesocialt perspektiv.

7.3.2 Högre ställda krav på nyanländas etablering

Den som har rätt till uppehållstillstånd ska ges en möjlighet att stanna i Sverige. De senaste åren har ett stort antal människor beviljats uppehållstillstånd, vilket medför att Sverige står inför betydande integrationsproblem som behöver lösas. Människor som kommer hit behöver bli en del av den svenska gemenskapen. Att så snabbt som möjligt komma in i arbete och egen försörjning blir därför en förutsättning för möjligheten att kunna starta ett nytt liv här. För att klara detta ska vi ställa krav på nyanlända. För att slå fast vikten av integration och den enskildes ansvar behöver vi vara tydliga med individens skyldighet att medverka till sin egen integration i Sverige.

Skyldighet att delta i samhällsorientering

Kunskap om det svenska samhället har stor betydelse för integrationen. Det är också en rimlig förväntan att en ny medborgare har förvärvat grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Moderaterna vill slå fast vikten av det svenska språket, eget arbete och svenska värderingar genom att införa en skyldighet för nyanlända att delta i samhällsorientering. Utbildningen ska belysa svenska fri- och rättigheter samt tydligt ta ställning mot barnäktenskap och alla former av hedersförtryck. Samhällsorienteringen ska utökas och omfatta 100 timmars undervisning. Avslutningsvis ska deltagarna göra ett test för att säkerställa att de tillgodogjort sig innehållet i samhällsorienteringen.

Utbildningsplikt

Ungefär en tredjedel av de nyanlända som kommer till Sverige saknar grundskoleutbildning från sitt hemland.¹¹ Utbildning är en förutsättning för att denna grupp ska ges förutsättningar för arbete och egen försörjning. Nyanlända som saknar grundskoleutbildning bör därför omfattas av utbildningsplikt. Det innebär att denna grupp förses med grundläggande och avgörande kunskaper för att kunna ta sig in på svensk arbetsmarknad.

Möjlighet för kommuner att ta över ansvaret för integration av nyanlända

I dag har Arbetsförmedlingen helhetsansvar för etableringsinsatserna, men myndigheten har stora brister och de resultat som visas är inte tillfredsställande. De kommuner som

¹¹ Perspektiv på etableringsuppdraget, Arbetsförmedlingen 2017.

vill bör därför kunna ta över ansvaret för integrationen för nyanlända från Arbetsförmedlingen.

Förbättrad sfi-utbildning och individuell prestationsplan

Varje person som påbörjar sfi ska få en individuell prestationsplan som uppskattar tiden det kommer att ta för att slutföra varje kurs och studieväg. Prestationsplanen ska utformas med hänsyn till den studerandes förkunskaper, såsom tidigare utbildning. Vid avbrutna studier eller studier som inte fullföljs med godkända studieresultat inom den angivna tidsramen aktualiseras ett åtgärdssystem som innebär att individer kan få en varning och ytterst delvis eller helt indragen etableringsersättning.

Krav på kunskaper i svenska för permanent uppehållstillstånd

I dag ställs inga krav på vare sig deltagande i undervisning eller en viss kunskapsnivå i svenska språket för att få permanent uppehållstillstånd. Mot denna bakgrund bör det ställas tydliga krav på nyanländas ansträngningar för att lära sig svenska. Sådana ansträngningar ska vara en central del vid prövningen av permanent uppehållstillstånd. För att en person ska kunna få permanent uppehållstillstånd vill Moderaterna därför att godkända kunskaper i svenska ska knytas till möjligheten att få permanent uppehållstillstånd.

7.3.3 Uppvärdera det svenska medborgarskapet

Medborgarskapet har stor betydelse, såväl rättsligt som symboliskt. Personer som har samhörighet med Sverige och som kan antas ha sin framtid här ska ha goda möjligheter att bli svenska medborgare. Reglerna om medborgarskap bör, i den mån det är lämpligt, utformas så att det fungerar som drivkrafter för att främja integrationen. Moderaterna vill också uppvärdera systemet med medborgarskapsceremonier då de bidrar till att markera medborgarskapets tyngd och betydelse.

Krav på grundläggande samhällskunskaper och språkfärdigheter

För att höja medborgarskapets status vill Moderaterna ställa krav på grundläggande kunskaper i svenska språket. Ett sådant krav saknas i Sverige i dag och är ägnat att höja medborgarskapets status. Förekomsten av grundläggande kunskaper i svenska språket ska kunna visas genom godkänt språkkunskapsprov. Det ska också vara möjligt att visa grundläggande svenskakunskaper genom godkända studieresultat från utbildning motsvarande minst avslutad gymnasienivå där huvudspråket är svenska. I dag finns heller inga krav på kunskaper om det svenska samhället för att erhålla medborgarskap. Vi vill därför att ett krav på grundläggande kunskaper om det svenska samhället införs. Förekomsten av grundläggande kunskaper om svenska samhället ska kunna visas genom ett godkänt kunskapsprov.

Försörjningskrav

Egen försörjning har stor betydelse för integrationen. Det är också en rimlig förväntan på en ny medborgare att man huvudsakligen ska kunna försörja sig utan försörjningsstöd. I självförsörjning ska ingå försörjning genom eget arbete eller näringsverksamhet. Även studiemedel, sjukpenning, sjukersättning, a-kasseersättning,

pension eller motsvarande ska vara godtagbart. Likaså att man försörjs genom make, maka eller sambo. Däremot ska man, för att kravet ska vara uppfyllt, som huvudregel inte ha sin huvudsakliga försörjning genom försörjningsstöd. Undantag från huvudregeln ska gälla om man är under 18 år eller om man är statslös.

Arbete och egen försörjning – en drivkraft för medborgarskap

De förlängda hemvistkraven för medborgarskap bör kombineras med en möjlighet att förvärva medborgarskap tre år tidigare för den som försörjer sig själv genom arbete och/eller näringsverksamhet samt har grundläggande kunskaper i svenska språket och om svenska samhället.

Förlängd hemvisttid

I dag krävs som huvudregel fem års hemvist i Sverige för medborgarskap. För statslösa och flyktingar gäller fyra år och för nordiska medborgare två år. Hemvisttiden räknas från den tidpunkt en person ansökte om uppehållstillstånd, om ansökan därefter bifölles. Syftet med hemvistkravet är att en person för att kunna bli medborgare ska känna till svenska förhållanden och vara en del av det svenska samhället. Moderaterna vill ha ett permanent system med tillfälliga uppehållstillstånd. Det innebär att tidpunkten för förvärv av permanent uppehållstillstånd respektive svenskt medborgarskap i många fall kan komma att ligga mycket nära varandra om dagens hemvistkrav bibehålls. Permanent uppehållstillstånd bör dock vara ett steg på vägen till ett medborgarskap. Som en följd av de ändrade reglerna rörande uppehållstillstånd bör därför hemvistkravet för medborgarskap förlängas.

Medborgarskap ska kunna återkallas

Det finns i dag i Sverige ingen möjlighet att återkalla ett medborgarskap då en person har fått medborgarskapet genom oriktiga uppgifter eller mutor. Detta skiljer oss från flera andra länder. Moderaterna vill att en sådan möjlighet, som kräver grundlagsändring, införs. Det måste gå att ingripa mot den som på ett illojalt eller bedrägligt sätt har beviljats medborgarskap. Att återkalla medborgarskapet på denna grund skulle sannolikt kunna komma i fråga enbart i ett fåtal fall, men redan att möjligheten att ingripa finns skulle bidra till att stärka legitimiteten av ett medborgarskapsbeslut och värna medborgarskapets status.

Det finns i Sverige i dag inte heller någon möjlighet att återkalla medborgarskap till följd av frivillig tjänstgöring i utländsk militär styrka eller till följd av gärningar som är till allvarlig skada för statens vitala intressen. Detta skiljer oss från länder som Tyskland, Danmark och Finland. I Norge förbereds en motsvarande lagstiftning. Vi vill att en sådan möjlighet till återkallelse införs även i Sverige. Även här krävs grundlagsändring. Med gärning som är till allvarlig skada för statens vitala intressen avses t.ex. ett terroristbrott. Däremot avses inte allvarliga brott i allmänhet. Att även inkludera sådana brott vore för långtgående och inte i enlighet med folkrätten.

7.3.4 Ett förstärkt återvändande

I Sverige finns en bred uppslutning kring den reglerade invandringspolitiken. Det är skyddsskäl som avgör rätten till asyl. Ett positivt beslut innebär en möjlighet att stanna i Sverige. Ett avslag innebär däremot en skyldighet att lämna landet. I dag är det

alldeles för få som återvänder efter avslag på asylansökan. Samtidigt saknar Sverige kontroll över hur många som vistas i Sverige utan tillstånd. Uppgifter pekar på att det handlar om upp till 50 000 personer. På fyra år beräknas dessutom över 40 000 personer gå under jorden i syfte att undanhålla sig ett utvisningsbeslut.

I stället för att återvända väljer många att leva ett liv vid sidan av samhället. Inte sällan med social utsatthet och kriminalitet som följd. Framväxten av skuggsamhällen skadar trovärdigheten för svensk migrationspolitik. Moderaterna vill därför radikalt öka antalet återvändande bland dem som fått avslag och nu vistas illegalt i Sverige och minska incitamenten att dröja sig kvar i landet utan tillstånd.

Antalet verkställda utvisningar från Sverige ska öka

Den som har fått avslag på sin asylansökan ska återvända till sitt hemland. Ett stort antal människor väntas få avslag i asylprocessen de kommande åren. En ökning av antalet verkställda utvisningar är därför nödvändig. Moderaterna vill ge Migrationsverket, Polismyndigheten och Kriminalvården ett tydligt uppdrag att verkställa påtagligt fler utvisningar, i enlighet med de instruktioner myndigheterna hade under åren 2012–2014. För att effektivisera återvändandet krävs dessutom fler förvarsplatser. I dag finns 357 förvarsplatser i Sverige, och det är alldeles för få. Moderaterna vill utöka antalet platser till totalt 600. Det har bl.a. resulterat i att polisen vid ett flertal tillfällen tvingats släppa personer som har frihetsberövats i väntan på utvisning eller avvisning.

Fler inre utlänningskontroller

För att hitta de personer som vistas i Sverige illegalt och öka återvändandet är inre utlänningskontroll ett viktigt verktyg. Enligt polisens statistik är antalet inre utlänningskontroller lågt jämfört med tidigare år. Polisen har dessutom konstaterat att statistiken inte är tillförlitlig och att uppföljningen av kontrollerna inte fungerar. Moderaterna vill ge Polismyndigheten ett uppdrag att påtagligt öka antalet inre utlänningskontroller för att hitta personer som uppehåller sig i Sverige illegalt. Särskilda resurser ska öronmärkas för detta.

Polismyndigheten bör dessutom säkerställa att inre utlänningskontroll utgör en integrerad del av hela polisens verksamhet och att det görs varje gång polisen har stöd i lag för att genomföra inre utlänningskontroll, dvs. att alla som passerar igenom polisens kontroller och förvar kontrolleras. Vidare bör polisen utveckla utbildningsstödet gällande inre utlänningskontroller.

I polisens arbete med såväl inre utlänningskontroll som arbetet med verkställighet är det avgörande att kunna utreda en persons identitet. Polisen behöver därför få tillräckliga verktyg för detta ändamål och har dessutom efterfrågat ökade befogenheter. Regeringens förslag om fotografering och fingeravtryck samt möjligheten att beslagta handlingar vid inre utlänningskontroll är ett steg i rätt riktning. I samband med inre utlänningskontroll vill Moderaterna ge polisen möjlighet att omhänderta och tömma digitala medier (t.ex. mobiltelefoner) för att kunna utreda en persons identitet, vilket i sin tur syftar till att effektivisera återvändandearbetet. Det är ett förslag som efterfrågats av såväl Polismyndigheten som Säkerhetspolisen.

Förlängd preskriptionstid och indraget ekonomiskt bistånd för de som inte lämnar Sverige vid avslag på sin asylansökan

I dag är det möjligt att hålla sig gömd under fyra år och därefter göra en ny asylansökan. För att minska incitamenten att hålla sig kvar gömd i det svenska samhället efter ett avslagsbeslut vill Moderaterna att preskriptionstiden höjs från fyra år till tio år. Den som håller sig undan så att ett beslut om avvísning eller utvisning inte kan verkställas har inte rätt till ekonomiskt bistånd i form av boende och ersättning från Migrationsverket. Högsta förvaltningsdomstolen har konstaterat att det inte föreligger någon rätt till kommunalt försörjningsstöd i dessa fall. Trots detta förekommer ändå utbetalning av bistånd till denna grupp i vissa kommuner. Möjligheten till bidrag riskerar öka incitamenten för människor som uppehåller sig illegalt i Sverige att stanna. Mot denna bakgrund anser Moderaterna att svenska kommuner inte ska ges möjlighet att ge annat än nödbistånd till människor som olovligen vistas i Sverige.

Återgång till tidigare lagstiftning gällande rätten till välfärdsförmåner

I dag erbjuds personer som vistas i Sverige utan tillstånd hälso- och sjukvård på samma villkor som asylsökande vuxna personer. Det inbegriper vård som inte kan anstå, mödrahälsovård, vård vid abort, preventivmedelsrådgivning och en hälsoundersökning. Denna grupp har även rätt till tandvård som inte kan anstå. Barn som olovligen befinner sig i Sverige har i dag rätt till samma typ av sjukvård som de som har tillstånd att vistas här. Vården är subventionerad.

Före ikraftträdandet av gällande lagstiftning hade personer i Sverige utan tillstånd rätt till omedelbar osubventionerad vård av vistelselandstinget. Barn som höll sig undan verkställighet av beslut om avvísning eller utvisning erbjöds hälso- och sjukvård i samma omfattning som den som är bosatt inom landstinget, dvs. fullständig hälso- och sjukvård inklusive regelbunden tandvård.

Moderaterna anser att rätten till sjukvård för människor som vistas utan tillstånd i Sverige behöver återgå till vad som gällde före 2013. Det innebär att de som saknar rätt att vistas i Sverige ska ha rätt till osubventionerad omedelbar hälso- och sjukvård. Vad som utgör omedelbar vård ska vara upp till behandlande läkare att avgöra. Barn under 18 år som saknar tillstånd att vistas i Sverige ska även fortsättningsvis ha rätt till fullständig hälso- och sjukvård.

I dag har barn som uppehåller sig illegalt i Sverige rätt till skolgång från förskoleklass till gymnasiet enligt skollagens bestämmelser. Denna rätt infördes den 1 juli 2013. Före detta datum förelåg ingen skyldighet för svenska kommuner att erbjuda skolgång för barn utan tillstånd. Kommunerna hade dock möjlighet att på frivillig väg erbjuda skolgång även för barn och ungdomar som undanhöll sig verkställighet av beslut om avvísning eller utvisning.

I syfte att hindra framväxten av skuggsamhällen, minska incitamenten till att vistas illegalt i Sverige och att öka återvändandet anser Moderaterna att Sverige bör återgå till tidigare lagstiftning. Vill man hindra framväxten av skuggsamhällen är det naturligtvis problematiskt att samtidigt ge rätt till skolgång. Frågan är dock juridiskt och moraliskt komplicerad, och Sverige bör beakta hur en stramare svensk lagstiftning är förenlig med internationella konventioner.

7.4 En välfärd att lita på

I Sverige har det offentliga ett stort välfärdsåtagande. Skola och sjukvård är gratis för medborgarna och ingen behöver vara rädd för att bli lämnad utan omsorg när man blir gammal och behöver hjälp. Allt eftersom Sverige blir ett rikare land, genom människors slit och ansträngningar, är det också naturligt att vi lägger mer pengar på den gemensamma välfärden. Under Alliansens år i regeringsställning ökade resurserna till välfärden med över 100 miljarder kronor. Även framåt ser vi att välfärden kommer att behöva mer resurser – inte minst mot bakgrund av den demografiska utvecklingen.

Det finns en bred politisk samsyn om detta. Konflikten i svensk välfärdspolitik handlar inte om resurser utan om hur de resurserna ska styras och vad de ska gå till. Moderaterna anser att det går att organisera både sjukvård och skola på ett mer effektivt sätt så att vi får mer utbildning och mer sjukvård för pengarna. Vi anser också att staten brustit i sin tillsyn och kvalitetsuppföljning av såväl offentliga som fristående utförare inom välfärdssektorn.

Under den här mandatperioden finns två typexempel på vad som händer om man bara tillför resurser utan att ha en tydlig idé om hur de ska användas för att förbättra och utveckla verksamheterna. Vårdköerna har fördubblats och andelen elever som är obehöriga till gymnasiet har ökat. Samtidigt som regeringen tillfört resurser.

Så behöver det inte vara. Det finns en mängd reformer som skulle förbättra förutsättningarna för välfärdens personal att göra det de är bäst på. Inom skolan handlar det bl.a. om att låta lärarna ägna mer tid åt undervisning och att ge dem verktyg för att ha ordning och reda i klassrummen. Sjukvården är i stort behov av akuta åtgärder här och nu som kortar vårdköerna, men utöver det vill Moderaterna också flytta vården närmare patienterna. Då kommer vi att få mer vård för pengarna, och vården kommer bättre att finnas där för de som behöver den.

I stället för att göra nödvändiga reformer har regeringen fokuserat på Reepaluutredningen som, om den genomförs, i praktiken skulle innebära att merparten av alla fristående alternativ inom välfärden kommer att behöva läggas ned. Det har skapat en oro bland föräldrar och patienter som inte vet om deras barns skola eller den vårdcentral som de trivs med kommer att finnas kvar framöver.

Välfärden är för viktig för att inte göra de viktiga reformer som verksamheterna behöver. Det är dock inte enkelt, utan det kräver politiskt ledarskap på alla nivåer för att utmana invanda arbetsätt och mönster och bedriva verksamheten på ett annat sätt. Detta vill Moderaterna göra och vi vill göra det i samarbete med företrädare för respektive profession som besitter ovärderlig kunskap om hur både skolan och sjukvården behöver utvecklas.

Figur 26 Moderaternas reformer för ett Sverige där alla kan bidra

Miljarder kronor

Reformer för en välfärd att lita på	
Stärk kommuner och landsting för att klara välfärden	
Ökade generella statsbidrag till kommunsektorn	10,00
En nära och tillgänglig vård i världsklass	
Korta värdköerna	3,00
Förlossnings- och mödravård i hela landet	1,00
Bättre villkor för sjuksköterskor som vidareutbildar sig	0,40
Primärvårdsreform	1,00
Ny cancerstrategi	0,50
Övrigt	0,21
Mer kunskap i skolan	
En timme mer i skolan per dag med start i lågstadiet	2,25
Utökad rätt till förskola	2,00
Utökad lovskola	0,35
Fler karriärlärare och fler utländska lärare	0,64
Kunskapskontrakt	1,00
Tekniskt basår samt höjd kvalitet inom högre utbildning	0,30
Summa reformer	21,65

Anm.: Reformerna avser offentligfinansiell effekt när reformer är fullt utbyggda samt anges i förhållande till VÅP18 förutom *Ökade generella statsbidrag till kommunsektorn* som är i linje med VÅP18.

7.4.1 Ökade resurser till välfärden

Kommuner och landsting står inför betydande utmaningar under kommande år. Behovet av bostäder, skolor, vård och omsorg ökar samtidigt som antalet skattebetalare inte följer med. Kommunernas ekonomi kommer att befinna sig under betydande press under kommande år. Moderaterna föreslår därför en satsning för att stärka kommunerna och landstingens ekonomi som omfattar 10 miljarder kronor i ytterligare resurser fr.o.m. 2020. Detta ska ses som ett första steg, och Moderaterna är öppna för att stärka välfärden ytterligare. Med hur mycket och i vilken takt är dock beroende på den ekonomiska utvecklingen i stort och framför allt kostnadsutvecklingen i andra delar av den offentliga ekonomin.

Som beskrivits i kapitel 6 bör det eventuella utrymme för ofinansierade reformer som kan uppstå under kommande mandatperiod hanteras med försiktighet. Att som Socialdemokraterna redan nu utlova att extra resurser till välfärden med säkerhet ska uppstå utan skattehöjningar eller kostnadsbesparingar på andra områden är ett vågspel som riskerar att leda till brutna vallöften och svagare offentliga finanser eller höjda skatter.

Utrymme för varaktiga resurstillskott kan bara säkras om kostnaden sjunker i andra delar av den offentliga sektorn och under förutsättning att stabila statsfinanser aldrig överges. Nedanstående förutsättningar bör alltså vara uppfyllda för att ytterligare resurser till välfärden ska kunna skjutas till:

- De samlade bidragskostnaderna ska minska som andel av BNP.
- Kostnaderna för asyl- och anhöriginvandringen behöver minska.
- Överskottsmålet uppfylls.

7.4.2 En tillgänglig och nära vård i världsklass

Svensk hälso- och sjukvård håller mycket hög medicinsk kvalitet. Allt fler avancerade och kraftfulla läkemedel tas fram genom svensk forskning och innovation. Det ger anledning till hoppfullhet. Grundläggande för människors trygghet är emellertid att välfärdens kärna, såsom hälso- och sjukvården, alltid fungerar på ett tillfredsställande sätt. Så är det inte i dag.

Svensk hälso- och sjukvård har både problem och utmaningar. Det mest akuta problemet handlar om patienternas bristande tillgänglighet till rätt vård i rätt tid. Sverige har bland Europas allra längsta väntetider. Vårdköerna för att som patient exempelvis få sin operation eller behandling genomförd inom specialistvården har mer än fördubblats de senaste fyra åren.

Köerna till barn- och ungdomspsykiatri, BUP, växer särskilt snabbt. Antalet barn och unga som väntat längre än 30 dagar på en första bedömning och insats från barn- och ungdomspsykiatri har tredubblats sedan år 2014. Då var det 16 av 21 landsting som klarade av målsättningen om en första bedömning inom 30 dagar. Förra året var det endast 3 av 21 landsting. Trenden är tydlig och starkt negativ.

Köerna har ökat och det beror på regeringens agerande. Ett av de första beslut de fattade var att avskaffa kömiljarden – den satsning som Alliansen införde och som lett till kortare köer. Alla utvärderingar pekade på att kömiljarden var effektiv och nu ser vi också hur köerna ökat efter att den avskaffats. Men som alla reformer kan även kömiljarden förbättras och vi vill återinföra en kösatsning som är större och bredare men som använder kömiljardens grundstruktur.

Köerna och kompetensbristen är hälso- och sjukvårdens stora problem här och nu. Den långsiktiga lösningen handlar dock om att strukturera om vården. Mer primärvård och mindre vård på sjukhusen. Den högspecialiserade vården behöver koncentreras ytterligare i syfte att höja kvalitet, stärka patientsäkerhet och korta väntetider. En viktig del i att genomföra denna koncentration är att samtidigt ha ett helhetstänkande med en systematisk uppföljning av konsekvenserna för akutsjukvården i hela landet. Det skapar också förutsättningar för att få mer vård för varje krona vi spenderar. Förlossningsvårdens tillgänglighet behöver förbättras och cancervården utvecklas för att fortsätta ligga i den absoluta världstoppen.

En betydande potential, som hittills inte tagits till vara tillräckligt väl i Sverige, är digitalisering av vården. En av de främsta utmaningarna handlar om att möjliggöra mer av ett samordnat och strukturerat användande av digital teknik och modern informationshantering i vården. Life science och nya innovationer ska uppmuntras och stimuleras. Gamla ersättningsmodeller inom vården bör bytas mot nya som bejaktar utveckling och minskar administration och byråkrati.

Vårdens samlade arbetssätt står inför stora förändringar. Den medicinska utvecklingen med avancerad medicinteknik och digital vård kommer att leda till nya möjligheter att ge patienten mer avancerad och individanpassad vård. Detta är en ständigt pågående utveckling som alla aktörer inom vården kommer att vara en viktig del av. Det är därför inte möjligt att bibehålla status quo gällande organiseringen av vården i Sverige.

Åtgärder för att korta de växande vårdköerna

År 2006 hade 130 000 människor väntat i vårdköer längre än den utlovade vårdgarantin gällande första besök respektive operation inom specialistvården. När nuvarande

regering tog över ansvaret hade alliansregeringen mer än halverat köerna till 52 000 personer. Nu består dessa vårdköer av över 90 000 personer. Vårdköerna till operation har mer än fördubblats från 14 442 till 36 183 människor från januari 2014 till januari 2017. Inom cancervården är det hälften av patienterna som inte får vård inom den tid som föreskrivs enligt det standardiserade vårdförloppet.

Situationen är nu akut. Patienternas väntetider behöver bli avsevärt kortare. Moderaterna prioriterar därför reformer som syftar till att korta vårdköerna och öka tillgängligheten. Vi föreslår att det genomförs en förstärkt vårdgaranti för patienterna med snävare och ambitiösare tidsgränser än i dag. I stället för dagens tidsgräns på 90 dagar vill vi att ett första besök respektive operation eller annan behandling i specialistvården ska genomföras inom vardera 60 dagar.

I ett första steg för att korta vårdköerna föreslår vi att en ny nationell uppdaterad kömiljard införs. Denna kömiljard ska utformas på ett bredare sätt som tar vara på de lärdomar och erfarenheter som dragits av den tidigare satsningen. Den nya kömiljarden ska bli ännu mer effektiv och träffsäker. Den grundläggande principen är emellertid densamma. Kömiljarden ska vara prestationsbaserad och ge landsting, regioner och kommuner tydliga incitament att korta vårdköerna. Fram till 2021 kommer även kömiljarden att förstärkas till att omfatta 3 miljarder kronor. Vid 2021 ska en utvärdering av kösituationen göras och beslut tas om ytterligare eller nya insatser beroende hur vårdköerna har utvecklats.

Den nya kömiljarden ska, förutom att den innehåller betydligt mer ekonomiska resurser, vara bredare och omfatta fler delar av patientens vårdkedja. Den ska exempelvis omfatta återbesök och rehabilitering för att bättre möta behoven hos de mest sjuka – ofta äldre personer som är multisjuka och kroniskt sjuka. Kömiljarden ska även omfatta fler moment som exempelvis röntgen och laboratorietester.

Primärvårdsreform för en nära och tillgänglig vård

Det behövs en mer nära och tillgänglig vård för patienterna. Moderaterna vill genomföra en omfattande nationell primärvårdsreform. Primärvården och lite bredare betraktat hela den nära vården kommer att ha en avgörande funktion för att svensk hälso- och sjukvård ska kunna fungera mer effektivt för patienterna i framtiden.

Vården i Sverige har fullständigt dominerats av investeringar i sjukhusvård. Nu behöver mer fokus och kraft riktas mot den samlade nära vården. Primärvården ska stärkas så att den samlade nära vården är så tillgänglig och bra att den blir det naturliga förstahandsvalet för de allra flesta. På sikt bör en betydligt större andel av vårdens samlade resurser i Sverige riktas mot den nära vården.

Moderaterna vill se en nationell och samlad definition av primärvårdens uppdrag. Det finns ett behov av att i lagstiftning precisera primärvårdens syfte, för att förtydliga vilken vård och tillgänglighet som ska ges inom primärvården. Den nära vården bör kunna ansvara för diagnostik, behandling och rehabilitering för de allra flesta patienters vårdbehov samt ansvara för akut vård som inte kräver vård på ett sjukhus.

Ett samordningsansvar för patienter bör införas, så att patient och anhöriga alltid vet var man ska vända sig i den nära vården. Primärvårdens roll ska bl.a. vara att knyta samman vården kring patienten. Patienter och anhöriga, som vill, ska få en fast vårdkontakt genom fast läkarkontakt och exempelvis kontaktsjuksköterska. Möjligheterna att själv välja nära vård ska stärkas. Detta innebär bl.a. fler professionsdrivna vårdcentraler i hela landet och nya enklare ersättningsystem som

stöder effektiva och jämlika möjligheter till aktiva val av vård. För att stimulera genomförandet av en primärvårdsreform vill Moderaterna skjuta till 1 miljard kronor per år fram till 2021.

Särskilt fokus på multisjuka äldre och kroniker

Moderaterna vill prioritera en samlad vård för de mest sjuka – ofta äldre multisjuka kroniker. De behöver ett mer samlat omhändertagande i vården. Detta kräver ett annat sätt än dagens att organisera vården. Det behövs bl.a. stärkt kontinuitet som ökar patienternas trygghet. Genom att föra samman resurser som används inom geriatrik, enklare och mer avancerad hemsjukvård samt hemtjänst kan vården för de mest sjuka bli mer sammanhållen.

En ny cancerstrategi ska säkerställa att Sverige fortsatt är i världsklass

För snart 10 år sedan fick Sverige för första gången en nationell cancerstrategi. Strategin syftade till att kraftsamla mot cancersjukdomarna och det lidande de skapar. Behovet av en samlad strategi var stort – och i dag ser vi att den gett resultat med mer av samverkan och ett tydligare nationellt ansvar för cancervården. Men vill man besegra cancer handlar det om en rad åtgärder på samhällsnivå – inte enbart om sjukvården. Tvärtom är den medicinska kvaliteten det minsta problemet i dag. Samtidigt går den medicinska innovationstakten på högvarv. Nya behandlingsformer och läkemedel tas fram och testas kontinuerligt. Vården i Sverige måste hänga med i utvecklingen. En nationell cancerstrategi behöver därför framför allt omfatta det förebyggande arbetet med cancerprevention, screeningprogram, nivåstrukturering av ovanliga och svåra fall, forskning och utveckling, kompetensförsörjning och digitalisering. För att möjliggöra en ny cancerstrategi bör 500 miljoner kronor avsättas årligen under den kommande mandatperioden.

Ett särskilt spår i cancerstrategin ska vara eftervården. Utvecklingen är nämligen sådan att allt fler insjuknar i cancer samtidigt som dödligheten minskar. Det innebär att det finns många fler canceröverlevare i dag och att antalet kommer fortsätta öka. Enligt Cancerfonden lever i Sverige i dag omkring 300 000 personer som fått en cancerdiagnos under de senaste tio åren. Omkring 5 procent av överlevarna drabbas av depression, och mellan 70 och 100 procent upplever det medicinska tillståndet fatigue, en stor fysisk och mental trötthet, efter cancerbehandlingen. Moderaterna vill att vården tar ett samlat helhetsansvar för eftervård och för patienter med kronisk cancer så att de har en samlande kontaktväg in i vården.

Förlossnings- och mödravård i hela landet

Moderaterna prioriterar att öka antalet utbildningsplatser för barnmorskor. Det finns ett nationellt behov av att öka antalet utbildningsplatser och förbättra arbetsvillkoren för landets barnmorskor. Genom fler utbildningsplatser för barnmorskor kan arbetsmiljön långsiktigt förbättras. Detta är också en viktig del av tryggheten för blivande mödrar att så långt det är möjligt själv kunna få välja förlossningsklinik, liksom att det finns tillgänglig förlossningsvård inom rimliga reseavstånd från hemmet. Därför avsätts 1 miljard kronor per år under mandatperioden för att stärka förlossnings- och mödravården i hela landet. Dessa medel ska också användas för att utöka platserna på barnmorskeutbildningarna.

Dagens vårdkedja med mödravård, förlossningsvård och eftervård håller i många fall inte ihop. Den behöver stärkas för att gravida kvinnor och deras partner ska kunna få en fullständig bild av vårdförloppet, känna sig trygga och delaktiga i hela processen. Det finns därtill tydliga behov av förändringar i vården efter förlossning. Det avser såväl sjukhusvården som efter hemgång från sjukhuset. Det är otydligt vart kvinnor ska vända sig vid behov av stöd och eftervård när sjukhuset inte längre har ansvar för vården.

Psykisk ohälsa – åtgärder för att möta ett växande problem

Moderaterna vill genomföra en förstärkt vårdgaranti för barn och unga med psykisk ohälsa. I kömiljarden ingår ett återinförande av den förstärkta vårdgarantin för barn och unga med psykisk ohälsa. Det är högst prioriterat att korta köerna till barn- och ungdomspsykiatri. Vi öronmärker 500 miljoner kronor om året fram till 2021 inom ramen för kömiljarden för att förbättra tillgängligheten till vård för barn och unga som drabbas av psykisk ohälsa.

Tillsyn och uppföljning av psykiatri behöver också förstärkas. Socialstyrelsen respektive Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör få i uppdrag att genomföra utvärdering och analys av psykiatriens resultat i form av kvalitet och väntetider. En särskild del av analysen bör ägnas åt barn- och ungdomspsykiatri.

Vi föreslår en fördubbling av anslagen till Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa (NASP) för att stärka forskningen om suicidprevention. Det preventiva arbetet är helt centralt. Det krävs ytterligare åtgärder för ökad tillgänglighet till vård så som insatser i primärvården. Ett gott exempel är hur suicidpreventionen utvecklats i Stockholms läns landsting genom införandet av en psykiatrisk akutbil.

Fler sjuksköterskor med studielön under specialistutbildningen

Moderaterna prioriterar en satsning på fler specialistsjuksköterskor och allmänläkare. Kompetensförsörjningen i vården är en helt avgörande faktor. Det krävs tydliga signaler att det ska löna sig bättre att utbilda och vidareutbilda sig. För många sjuksköterskor som överväger att vidareutbilda sig till specialistsköterskor är det svårt att klara ekonomin om de ska gå tillbaka till att enbart försörja sig på studiemedel. Därför erbjuder många landsting möjligheten att utbilda sig på halvfart och jobba halvtid med bibehållen lön. Detta vill vi stödja med statliga medel så att fler sjuksköterskor ska kunna gå vidare i karriären. Sammantaget avsätts 400 miljoner kronor per år under mandatperioden.

Det krävs att staten tar mer ansvar för vårdens samlade kompetensförsörjning. En nationell kompetens- och personalförsörjningsstrategi bör tas fram som kan vägleda landsting och regioners eget arbete. Den bör innehålla åtgärder som stärker vårdens medarbetare, t.ex. rörande ”första linjens” ledarskap. Det handlar om att ge mer ansvar, befogenheter och resurser till medarbetare och chefer som varje dag möter patienterna.

Det krävs exempelvis ett utökat inflytande över sin egen arbetsvardag för vårdens personal, kortare beslutsvägar och förbättrad arbetsmiljö. I dygnet runt-verksamheten på sjukhusen är schemaläggning kontra ledigheter en stor fråga som kan kräva olika lösningar och lite större frihet att välja.

Digitalisering av vården

Moderaterna vill öka utvecklingstakten av vårdens digitalisering. Redan i början av år 2015 lade E-hälsokommittén fram sitt slutbetänkande om nästa fas i digitaliseringen av vården. Sedan dess har arbetet gått i stå. Det förslag som lagts fram om en nationell läkemedelslista räcker inte till. För att en nationell läkemedelslista ska kunna införas krävs att den fungerar tillsammans med journalsystemen som behöver reformeras. För att stödja digitaliseringen av vården avsätts 200 miljoner kronor per år under mandatperioden.

En prioriterad satsning på digital teknik i vården är exempelvis ”en patient – en journal”. Det krävs emellertid enighet kring hur information ska lagras. Därtill behöver lagstiftningen i Sverige kring digital teknik reformeras för att på riktigt göra den teknikberoende, dvs. inte förutsätta fortsatt pappershantering.

7.4.3 Mer kunskap i skolan

I Sverige ska egen ansträngning vara avgörande för hur det går i livet. Dina möjligheter att lyckas ska aldrig begränsas av varifrån du kommer, var du bor eller vem du är. Alla ska ha rätt till en bra skola och ingen elev ska lämna grundskolan utan de kunskaper som behövs för jobb och fortsatta studier.

Sverige borde ha världens bästa skola, och på många skolor bedrivs också utbildningen av lärare i världsklass som hjälper eleverna att upptäcka nya världar. Samtidigt finns det betydande skillnader både mellan skolor och mellan klassrum, som gör att alla elever inte får samma möjligheter till en god utbildning.

Det finns skolor i Sverige där mindre än hälften av eleverna når gymnasiebehörighet. De eleverna riskerar att aldrig slutföra en gymnasieexamen och det betyder ökad risk att hamna i utanförskap. Därför är en av de viktigaste reformerna för att motverka ett växande utanförskap att höja kunskapsresultaten i svensk skola. När skolan fungerar för alla – och i hela Sverige – så stärks sammanhållningen.

Alliansens skolreformer med tydligt fokus på kunskap gav resultat. De internationella kunskapsmätningarna PISA och Timss som publicerades hösten 2016 visade ett trenderbrott, men svenska elever presterar fortfarande på eller under genomsnittet inom OECD. Fler än 18 000 elever hade inte behörighet till gymnasiet sommaren 2017. Svenska elever har högre frånvaro och går mindre tid i skolan jämfört med i andra jämförbara länder. Det finns skillnader mellan flickor och pojkar där pojkar ofta hamnar efter i kunskapsutvecklingen och många svenska klassrum präglas av oro och stök. Dessutom klarar sig elever som är födda utomlands markant sämre i den svenska skolan jämfört med elever som invandrat till andra länder i EU och OECD.

Vi kan inte vara nöjda med att Sverige hamnat efter andra länder när det gäller kunskapsnivåerna. Vårt välstånd bygger på vår förmåga att ta vara på den senaste forskningen och omsätta det i nya jobb. Därför behöver svensk utbildningspolitik skärpas. Den ska präglas av höga förväntningar, tydliga krav och fokus på kunskap. Reformerna av svensk utbildning ska i första hand utvärderas i förhållande till om de ökar eller minskar elevers kunskapsresultat. Skolan har flera viktiga uppdrag, men för Moderaterna är kunskap alltid prioriterat.

De reformer vi föreslår för ökad kunskap har stöd i forskningen om vad som påverkar elevernas inlärning. De är också reformer som innebär att skolsystemets kompensatoriska roll förstärks. Samma mönster återkommer gång på gång: kunskapsreformer lyfter särskilt de elever som har sämre socioekonomiska

förutsättningar. Skolkommissionen refererar exempelvis forskning som visar att mer undervisningstid i matematik har en stark positiv effekt på kunskaperna, särskilt för flickor, elever med utländsk bakgrund och lägst socioekonomisk status. IFAU har också slagit fast att det framför allt var socioekonomiskt svaga elever som blev förlorare på att betygen avskaffades på låg- och mellanstadiet under 70-talet.

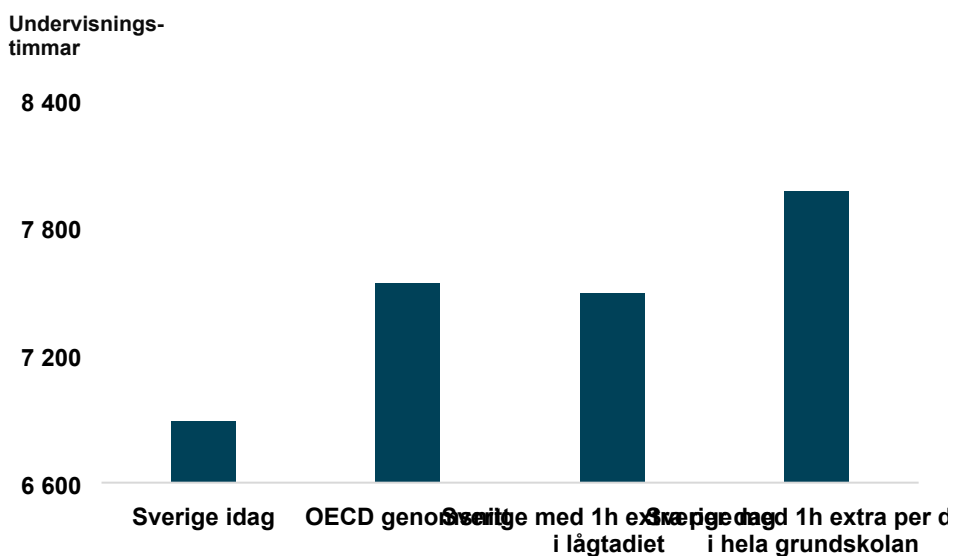
Mer undervisningstid i skolan

Den viktigaste faktorn för att höja kunskaperna i skolan är att eleverna får så mycket undervisning som de behöver av skickliga lärare. Men jämfört med andra länder missar en svensk elev nästan ett helt år i undervisningstid under grundskoleåren. Internationella studier ger stöd för sambandet mellan utökad undervisningstid och kunskapsresultat. Utökad undervisningstid har exempelvis visat sig ge tydliga positiva effekter för elevernas resultat i matematik såväl i lägre som högre årskurser.

Som ett första steg i att se till att elever i Sverige får mer undervisningstid vill Moderaterna att skoldagarna utökas med en timme per dag, med start i lågstadiet. Med vår satsning kommer Sverige upp till OECD-genomsnittet vad gäller obligatorisk undervisningstid. På sikt är vår målsättning att alla elever ska få utökade skoldagar med ytterligare en timme i undervisningstid per dag. Samtidigt vill vi frigöra tid för lärarna att lägga på undervisning genom lärarassistenter som avlastar lärarna i det administrativa arbetet.

Undervisningstiden behöver öka i alla ämnen i lågstadiet men främst bör utökningen ske i svenska och matematik, eftersom det viktigaste målet med lågstadiets läroplan är att eleverna ska lära sig läsa, skriva och räkna. Målet är att svenska och matematik ska utgöra två tredjedelar av undervisningen på lågstadiet. Det innebär att tre av de fem nya undervisningstimmarna som vi vill införa per vecka ska avsättas till svenska och matematik.

Figur 27 Obligatoriska undervisningstimmar i Sverige med nuvarande och av moderaterna föreslagna ökningar samt OECD-genomsnitt

Källa: OECD Education at a Glance och egna beräkningar.

Utökad undervisningstid ska naturligtvis följas av andra reformer för att stärka skolans kunskapsfokus. Erfarenheterna från att flytta de första betygen till årskurs 6 visar att det

har blivit ett större fokus på elevernas kunskapsutveckling, och åtta av tio elever uppger att man jobbar hårdare i skolan. Det är en utveckling som behöver stärkas. Därför bör betygen flyttas till årskurs 3, vilket också är det år eleverna gör nationella prov för första gången och har tydliga kunskapskrav. Det gör betygen till ett mer naturligt och självklart inslag i skolan samtidigt som det ger elever, föräldrar, lärare och rektorer en större tydlighet kring hur väl undervisningen fungerar och vilket stöd eleverna behöver för att stärka sina kunskaper.

Återinför de nationella prov regeringen avskaffat

De nationella proven är också viktiga för kunskapsuppföljningen, men de ska inte ha negativ inverkan på lärarens förutsättningar att bedriva undervisning. Därför vill Moderaterna att de nationella proven digitaliseras samt rättas externt. Vi föreslår även att dagens nationella prov flyttas från årskurs 9 till årskurs 8. Det innebär en tydlig kunskapsavstämning inför det sista ordinarie läsåret. De nationella prov i gymnasiet som regeringen har tagit bort bör åter bli obligatoriska. Samtidigt behöver de nationella proven utvecklas så att de stämmer överens med skolans kunskapskrav och blir jämförbara över tid.

En skola präglad av trygghet och studiero

Trygga elever lär sig mer. Därför ska det råda ordning och reda i skolan. Det är lärare, elever och föräldrars ansvar. Alla lärare, rektorer och elever ska känna sig trygga i skolan och arbetsro ska råda i klassrummen. Det betyder att skolan ska vara fri från stök, hot, våld, kränkningar och trakasserier. Alla skolor behöver ordningsregler som gör skolan till en lugn och trygg plats, men för att ytterligare öka tryggheten och arbetsron i skolan bör ordningsomdömen, som en skriftlig kommentar och en bilaga till terminsbetygen, införas i grundskolan och gymnasiet.

Ny statistik från Arbetsmiljöverket visar att antalet anmälningar om hot och våld mot elever och lärare har ökat dramatiskt under senare år. Bara sedan 2014 har antalet anmälningar till Arbetsmiljöverket om våld och hot i skolan gått från 517 stycken år 2014 till 767 stycken år 2017, en ökning med 48 procent.

Enligt en undersökning av Lärarnas riksförbund har fyra av tio lärare dessutom blivit hotade med att bli anmälda av elever eller föräldrar. Det resulterar i att lärare drar sig för att tillrättavisa elever eller ingripa vid bråk av rädsla för att bli anmälda. Moderaterna vill därför se över de delar av skollagen som rör trygghet och studiero i syfte att tydliggöra och stärka lärares rätt att ingripa vid en ordningssituation.

Utökad förskola för socialt utsatta barn

Den svenska förskolan är unik med sitt fokus på omsorg, lärande och pedagogik. Förskolans nya läroplan tog viktiga steg för att ge förskolan ett större fokus på lärande och ett minskat fokus på barnpassning. Forskningen visar exempelvis att barn som vistats på förskola har en bättre utveckling än barn som enbart får omsorg i hemmet. Därför vill Moderaterna att förskolans fokus på lärande stärks ytterligare och att förskolan bör omfattas av mätbara kunskapsmål. Detta för att så tidigt som möjligt börja arbeta med att stärka de kunskaper som behövs inför skolstarten och upptäcka barn i behov av extra stöd.

Förskolans uppgift att lägga grunden inför skolstarten spelar särskilt stor roll för barn som kommer från studieovana hem. Därför satsar Moderaterna särskilt på barn

som kommer från familjer som på ett eller annat sätt har en utsatt situation. För barn till föräldrar som är beroende av försörjningsstöd och är arbetslösa bör därför rätten till allmän förskola utökas till 30 timmar i veckan.

Lovskola och läxhjälp – åtgärder för eleverna som hamnat efter

Moderaterna har koncentrerat sina satsningar i skolan på de tidigaste årskurserna, eftersom att forskningen visar att det är där de har störst effekt. Samtidigt är det viktigt att varje elevs kunskaper följs noggrant genom hela skolgången och att elever som hamnar efter snabbt ges extra undervisningstid, stöd och möjligheter att komma ikapp med studierna.

Moderaterna vill därför att obligatorisk läxhjälp införs, dvs. en skyldighet för kommuner och fristående huvudmän att erbjuda läxhjälp till alla elever från årskurs 4 till 9. Möjligheten till läxhjälp i skolan säkerställer också att möjligheten att göra sina läxor aldrig är avhängigt vilket stöd man har hemifrån.

Lovskola är ett annat sätt att ge elever som behöver det mer undervisningstid. Moderaterna vill också utöka satsningen på lovskola och införa en skyldighet för kommunerna att erbjuda lovskola i fyra veckor i årskurs 6 till årskurs 9. Lovskolan ska vara obligatorisk för alla elever som i dessa årskurser inte har tillräckliga betyg för att komma in på gymnasiet. Genom extra stödinsatser som läxhjälp och utökad lovskola kan antalet elever som inte blir behöriga till gymnasiet minskas.

Reformer som utökad undervisningstid, läxhjälp och lovskola kan genomföras redan i dag. Men ibland tar det tid innan reformerna når full effekt. Därför behövs också insatser för att säkerställa att de elever som i dag inte nått gymnasiebehörighet inte lämnas bakom, utan får en god utbildning som leder till jobb. Moderaterna vill dels att lärare och rektorer får större möjligheter än i dag att besluta om en elev behöver mer tid i skolan och därmed gå om en årskurs. Vi vill också förlänga skolplikten i grundskolan till 18 års ålder. Det innebär att ingen elev ska tillåtas lämna utbildningssystemet utan minst grundskolekompetens.

Kunskapskontakt – skraddarsydd hjälp till skolor med kvalitetsbrister

De senaste PISA-proven visade att den svenska skolan inte ger alla elever samma chans. Elevens socioekonomiska bakgrund har fått större betydelse för hur man presterar i skolan sedan den senaste mätningen. Ofta är skolor i utanförskapsområden de skolor som har svårast att genomföra sitt uppdrag. Skolor som har tagit emot många nyanlända elever lyckas inte ge alla elever tillräckliga kunskaper.

Moderaterna vill därför se ett tydligare nationellt ansvar för att vända utvecklingen på de skolor som brister. Därför behövs ett system som snabbt identifierar de skolor som inte klarar kunskapsuppdraget och som genomför de åtgärder som krävs för att lyfta resultaten. Samtidigt ska skolor och huvudmän som lyckas med sitt uppdrag inte få ändrade förutsättningar.

Skolinspektionens kontroll av alla skolor bör stärkas. Om Skolinspektionen bedömer att en skola har kvalitetsbrister ska en åtgärdsplan upprättas. Därefter ska Skolverket sedan erbjuda dessa skolor skraddarsydd hjälp genom ett kunskapskontrakt med åtgärder som forskningen visar stärker skolresultaten. Det kan handla om insatser för fler behöriga lärare, kompetensutveckling, säkerställande av trygghet och studiero och utveckling av ledarskapet på skolan.

I de fall där skolan inte lyckas genomföra de åtgärder som krävs behövs också ett utökat statligt ansvar. Moderaterna vill därför att en skola som trots hjälp inte lyckas lyfta resultaten övergår till statligt huvudmannaskap. Detta gäller oavsett huvudman. Vid behov bör skolan läggas ned, oavsett om det är en kommunal eller fristående skola. Detta ska ske kontrollerat och väl övervägt så att alla elever kan försäkras om en trygg skolgång på andra omkringliggande skolor. Alla skolor i landet ska vara bra skolor, och ytterst bör elevernas rätt till kunskap och en god tillgång prioriteras över att fortsätta driva en skola som inte fungerar.

Aktivt skolval

Det är också viktigt med utökade insatser för att motverka skolegregationen. Moderaterna vill att elever från olika bakgrund och med olika erfarenheter möts, och gärna i skolan. Samtidigt bör sådana insatser baseras på frivillighet och inte inskränka familjer och elevers valfrihet. Därför vill vi utveckla det fria skolvalet genom att göra det obligatoriskt. Om en elev i dag inte gör ett skolval till grundskolan placeras man i den närmaste kommunala skolan enligt närhetsprincipen. Det spär på segregation och ökar trycket på skolor i områden med många nyanlända.

Genom att införa en regel om att alla kommuner ska tillämpa ett aktivt val till grundskolan när man grupper som tidigare inte känt till skolvalet eller haft bristfällig information om det. Samtidigt sätter det också press på kommunerna att informera om skolvalet samt vilka olika utbildningsalternativ som finns för varje elev. Det är viktigt att alla kommuner erbjuder information om skolvalet på de språk som behövs så att alla kan ta del av informationen.

En stärkt lärarkår med fler karriärtjänster

Svenska lärare ska känna stolthet över sitt yrke. Genom deras gärning får alla barn möjlighet att utvecklas till självständiga och kritiskt tänkande individer. Det är många som vill bli lärare – lägger man ihop de olika lärarutbildningarna är de högskolans största program. Men vem som helst ska inte kunna bli lärare. Det ska kräva ansträngning och vilja. Moderaterna vill höja kraven på den som vill komma in på lärarutbildningen. Det handlar dels om att komplettera antagningen med lämplighetsprov men också att införa krav på högre betyg i det ämne den blivande läraren ska undervisa i.

Förtroende för professionen och frihet att påverka hur man arbetar ökar också läraryrkets attraktivitet. Väl ute i klassrummet behöver lärare befrias från onödiga administrativa uppgifter och avlastas av annan personal, exempelvis lärarassistenter. För att stärka lärare under hela arbetslivet är det viktigt att alla lärare har rätt till regelbunden kompetensutveckling under yrkeslivet.

Skickliga lärare ska ha bra betalt. Sveriges lärare ska känna sig trygga med att de riktade lönehöjningar som görs i dag ska fortsätta att gälla. För att göra läraryrket mer attraktivt behövs även möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket. Alliansregeringen införde därför karriärlärartjänster, och målet var att fler än var femte lärare med pedagogisk högskoleexamen skulle få möjlighet till en förstelärartjänst. Regeringen har nu stoppat den utbyggnaden. Det är beklagligt. I stället behöver karriärlärarsystemet fortsätta att byggas ut. Moderaterna vill därför fortsätta bygga ut antalet karriärtjänster och fördubbla anslaget till vår tidigare satsning på fler karriärtjänster i utanförskapsområden.

Rekrytera 5 000 lärare från utlandet till 2024

Enligt Skolverkets senaste prognos kommer det att saknas 80 000 lärare 2031 med dagens nivå av antal nybörjare och examensfrekvenser på lärarutbildningen. För ämneslärare på högstadiet och gymnasiet handlar det om ca 20 000 lärare. Enligt SCB:s senare prognos kommer det att saknas 33 500 ämneslärare i Sverige 2035. Alla ämnen har dock inte lika stor brist. Redan i dag är problemet störst för språklärare och lärare i matematik/NO. Drygt hälften av de 16 500 lärare som nyanställdes förra året hade inte någon pedagogisk högskoleutbildning.

Som ett steg i ledet att hantera lärarbristen vill Moderaterna satsa på att rekrytera lärare utanför Sveriges gränser. Vi vill inrätta ett statligt rekryteringsprogram som ska hjälpa huvudmännen att rekrytera 5 000 lärare från utlandet fram till 2024.

Rekryteringsinsatserna ska rikta sig mot ämneslärare som ska jobba på högstadiet, gymnasiet eller inom den kommunala vuxenutbildningen.

För att åstadkomma detta vill vi bl.a. göra det lättare för utländska lärare att få legitimation och jobba i Sverige, genomföra rekryteringsinsatser i länder med goda PISA-resultat, införa flyttbidrag till lärare som vill etablera sig i Sverige, etablera samarbeten med intressanta lärarhögskolor i utlandet och ge ett särskilt uppdrag till Svenska institutet att arbeta för lärarrekrutering.

Rekryteringsprogrammet ska vara statligt men bedrivs i nära samverkan med representanter för arbetsmarknadens parter och andra berörda organisationer och myndigheter.

Stärk kvaliteten inom den högre utbildningen och öppna fler vägar till ingenjörsutbildningen

Kvaliteten på många av landets högskoleutbildningar brister. Det finns flera rapporter som vittnar om att studier som räknas som heltid, dvs. 40 timmar per vecka, ibland har mycket låg andel lärarledda timmar och hög andel självstudier. Moderaterna vill därför inrätta ett särskilt kvalitetsstöd för att stärka kvaliteten och öka den lärarledda tiden på högskolan. Stödet omfattar 200 miljoner kronor per år.

Det behöver också öppnas upp fler vägar till ingenjörsutbildningen. I dag erbjuder ett tjugotal universitet tekniska eller naturvetenskapliga basår för studenter som inte är behöriga till ingenjörsutbildningen och andra naturvetenskapliga utbildningar. Höstterminen 2017 sökte nästan 6 000 personer till en basårutbildning, men bara 3 400 fick en plats. Det innebär att söktrycket är högre till basåret än till civilingenjörsutbildningen.

Basåret är både en väg in för människor som vill bli ingenjörer, men som saknar rätt förkunskaper, och ett sätt för universiteten att rekrytera rätt studenter. Utvärderingar visar att studenterna som kommit in via basåret fullföljer utbildningen i högre grad än andra. Detta gäller särskilt för kvinnor.

I dag finns det inga särskilda medel för basår, utan universiteten finansierar utbildningen med pengar som är avsedda för den ordinarie utbildningen. Ofta tas pengarna från just ingenjörsutbildningen. Detta leder till mindre resurser för ordinarie utbildning och innebär att universiteten har svårt att öka platserna på basåret trots att efterfrågan är hög. Till exempel fick Lunds universitet lägga ned basårsverksamheten 2013 eftersom det inte fanns några pengar. Året därefter öppnade basåret dock igen efter omprioriteringar. En sådan ryckighet är inte bra för verksamheten – därför behövs

särskilda medel. Därför avsätter vi 100 miljoner kronor om året till de universitet och högskolor som erbjuder tekniskt och/eller naturvetenskapligt basår.

8 Effekterna av Moderaternas politik

8.1 Offentliga finanser

De förslag som presenteras i denna vårmotion är fullt finansierade i förhållande till den bana för offentliga finanser som presenteras i den ekonomiska vårpropositionen för 2018. Till skillnad mot regeringen inkluderar Moderaterna i denna bana reformer på 60 miljarder kronor för jobb, trygghet och välfärd – en stor del av våra kommande vallöften. Regeringen inkluderar däremot inte några vallöften i sina beräkningar av offentliga finanser.

När Socialdemokraterna och Miljöpartiet har presenterat sina vallöften kommer dessa antingen att behöva finansieras med skatthöjningar eller genom att försvaga offentliga finanser i motsvarande grad. Moderaterna tar inte i denna motion ställning till hur stora utrymmen det kan komma att finnas den kommande mandatperioden, men genom att finansiera de reformer som presenterats hittills ökar sannolikheten att det med Moderaternas politik finns utrymme att tillföra resurser till vård, skola och omsorg utan att äventyra långsiktigt uthålliga offentliga finanser eller behöva genomföra stora skatthöjningar. Det omvända gäller för de stora utgiftslöften som är att vänta från framför allt Socialdemokraterna.

På lång sikt är skillnaden ännu större. Den demografiska utvecklingen mot en allt mindre andel i arbetsför ålder kommer att fortsätta åtminstone till 2030. Ska vi klara att upprätthålla en hög standard i välfärden är det viktigt att på lång sikt stärka välfärdens finansiering genom fler arbetade timmar och en högre produktivitet.

De reformer som presenteras i denna motion syftar bl.a. till detta. Som framgår av figur 23 nedan bedöms antalet arbetade timmar öka motsvarande knappt 70 000 helårsarbetskrafter. Det motsvarar en ökning med 1,6 procent. Givet vissa antaganden om hur produktiviteten ser ut för dessa arbetade timmar¹² innebär detta en ökning av den långsiktiga BNP-nivån med 1,3 procent. En högre BNP-nivå leder till en förstärkning av offentliga finanser – med EU-kommissionens beräkningar för detta samband innebär en högre BNP-nivå på 1,3 procent en varaktig budgetförstärkning på omkring 35 miljarder kronor. En stor del av förstärkningen skulle gå direkt till kommunerna i form av högre kommunalskatteintäkter. De exakta effekterna av enskilda förslag är som alltid osäkra, men att de reformer som presenteras i denna motion på sikt kommer att stärka välfärdens finansiering är väl förankrat i forskningen. Givet att de aktiva budgetförstärkningar som beskrivs ovan är en långsiktig bedömning utgör de inget skarpt utrymme för reformer i denna budget, men visar dock på vikten av en politik som fokuserar på fler i arbete och lägre bidragskostnader.

¹² De arbetade timmar som ökar till följd av inträde på arbetsmarknaden antas ha en produktivitet som är 30 procent lägre än genomsnittet, de arbetade timmar som sker genom att framförallt löntagare med högre inkomster arbetar fler timmar eller stannar kvar längre i arbete antas ha en produktivitet som är 30 procent högre än genomsnittet.

8.2 Jobb och sysselsättning

Effekterna av Moderaternas politik är en varaktigt högre sysselsättning och ett mindre utanförskap. Nedan beskrivs på vilket sätt de prioriterade reformer som Moderaterna föreslår för nästa mandatperiod påverkar sysselsättningen. Sammantaget bedöms sysselsättningseffekterna uppgå till över 70 000 fler sysselsatta.

En politik för högre sysselsättning bör stimulera utbudet av arbetskraft. Det finns inte en fast mängd arbetstillfällen i ekonomin, utan det beror på lång sikt på hur många människor som vill och kan arbeta och på hur väl arbetsmarknaden fungerar. Enligt Långtidsutredningen 2011 anpassar sig sysselsättningen på sikt nästan exakt proportionellt efter arbetskraften, dvs. om arbetskraften ökar med 1 procent, ökar sysselsättningen med 1 procent. Det visar att när fler vill vara med och jobba så blir också jobben fler. Moderaternas större utbudsstimulerande reformer är följande:

- Sänkt skatt på arbetsinkomster sänker margineffekterna för dem med låga inkomster att träda in på arbetsmarknaden. Erfarenheterna av skattelättnader riktade mot dem med låga inkomster är positiva och kan på goda grunder förväntas öka arbetskraftsutbudet och sysselsättningen. Liknande skattelättnader finns exempelvis i Danmark, Finland, Frankrike, Storbritannien, Kanada, Nederländerna och USA. Vi satsar därför 22 miljarder kronor på ett nytt jobbskatteavdrag med en förstärkning för låga inkomster, som innebär sänkt skatt för alla som jobbar, men särskilt för dem som tar steget in på arbetsmarknaden från utanförskap. Reformen beräknas öka sysselsättningen med 14 000 fler sysselsatta. På lång sikt förväntas antalet arbetade timmar öka med motsvarande 17 000 årsarbetskrafter.
- Ett förhöjt jobbskatteavdrag för äldre ökar drivkrafterna för äldre att arbeta, vilket är centralt med en åldrande befolkning. Sedan åtgärden infördes av alliansregeringen har antalet sysselsatta ökat med 110 000 personer, en ökning av antalet sysselsatta med 150 procent. Vi satsar 2,6 miljarder kronor för att göra det förhöjda jobbskatteavdraget för äldre än mer fördelaktigt och även gälla de som har fyllt 64 år vid beskattningsårets ingång. Sammantaget beräknas reformen öka den varaktiga sysselsättningen med 12 000 fler sysselsatta.
- Sverige har efter regeringens skattehöjningar återigen världens högsta marginalskatter. Det minskar drivkrafterna att arbeta mer. Moderaterna vill att så få lärare och sjuksköterskor som möjligt ska betala statlig skatt. Därför höjer vi som ett första steg brytpunkten med drygt 1 000 kronor i månaden. Förändringen beräknas minska statens intäkter med 3 miljarder kronor och förväntas öka antalet helårsarbetskrafter med 4 500 när redan sysselsatta ökar sin arbetstid.
- För att säkra att arbetslöshetsförsäkringen förblir en försäkring som ger tillfälliga ersättningar under perioder då människor drabbas av arbetslöshet bör den präglas av en tydlig arbetslinje. Moderaterna föreslår därför en stramare arbetslöshetsförsäkring som upprätthåller drivkrafterna att gå från bidrag till arbete.
- Sjukfrånvaron har under de senaste åren ökat markant, trots att svenskarnas allmänna hälsotillstånd inte har försämrats. Också i sjukförsäkringssystemet bör det finnas tydliga drivkrafter och stöd att återvända till arbete. Därför återinför Moderaterna den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen som regeringen tog bort och föreslår flera reformer för att stärka dagens rehabiliteringskedja och möjliggöra fler förebyggande insatser.
- Moderaterna föreslår också åtgärder för att öka efterfrågan på arbetskraft genom att bl.a. sänka anställningskostnaderna för grupper som står längre ifrån

arbetsmarknaden och stimulera efterfrågan på hushållsnära tjänster som också är viktiga för personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Moderaternas större efterfrågestimulerande reformer är följande:

- Utvärderingar visar att nystartsjobben leder till att arbetslösa lämnar arbetslöshet för arbete fortare än de annars skulle ha gjort. Därför vill Moderaterna att fler företag ska kunna använda nystartsjobben. Antalet nystartsjobb har sjunkit med 15 procent det senaste året, bl.a. på grund av ökade krav på arbetsgivare att inte bara erbjuda kollektivavtalad lön utan också kollektivavtalade villkor. Moderaterna vill återgå till de regler som gällde tidigare, nämligen att det krävs lön i nivå med kollektivavtal, men inte övriga villkor. Reformen bedöms öka sysselsättningen med 8 000 personer.
- För att stärka integrationen och för att fler ska kunna lämna utanförskap för jobb vill vi tillsammans med Alliansen införa en ny förenklad anställning för nyanlända och unga upp till 23 år utan gymnasieexamen: inträdesjobb. Anställningsformen kommer att göra det billigare för företagen att anställa och gör att fler vågar satsa på en tidigare oprövad person. Anställningsformen kommer att göra det möjligt för fler att få en fot in på arbetsmarknaden, få värdefull erfarenhet och kunskap och därmed kunna gå vidare i arbetslivet. Reformen beräknas öka sysselsättningen med över 10 000 fler sysselsatta.

Figur 28 Varaktiga effekter av Moderaternas politik på sysselsättning och årsarbetskrafter

Reformer	Årsarbetskraft	Sysselsatta
Utbudsreformer		
Jobbskatteavdrag	17 000	14 000
Brytpunkt	4 500	
Sänkt åldersgräns för förhöjt jobbskatteavdrag för äldre	1 500	2 000
Förhöjt jobbskatteavdrag äldre	3 000	10 000
Jobbincitament i arbetslöshetsförsäkringen	19 000	21 000
Jobbincitament i sjukförsäkringen	5 000	5 000
Efterfrågereformer		
Inträdesjobb	10 500	10 500
Nystartsjobb utanför kollektivavtal	8 000	8 000
Summa	68 500	70 500

Källa: Riksdagens utredningstjänst samt egna beräkningar.

8.3 Hushållens ekonomi

Denna budgetmotion innehåller flera förslag som påverkar hushållens ekonomi. Nedan redovisas tre typfall, två barnfamiljer med olika inkomster och en person över 65 år som arbetar. Reformerna som påverkar dessa hushåll är jobbskatteavdrag, förstärkt jobbskatteavdrag för de över 64 år, höjd brytpunkt, höjd reducerad moms från 12 till 14 procent och avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgifter. Detaljerna kring förslagen om sänkt skatt för pensionärer och förstärkt grundskydd i pensionssystemet är inte klara ännu, och därför redovisas inga effekter av dessa åtgärder som förstärker ekonomin för en stor grupp av Sveriges pensionärer.

Familjen med en busschaufför och en undersköterska får en förbättrad ekonomi med 700 kronor per månad, ekonomin för familjen med en personalvetare och en inköpare stärks med 950 kronor varje månad och för en person över 65 år som arbetar ökar den

disponibla inkomsten med 1 225 kronor per månad. Detaljerna redovisas i tabellerna nedan.

Figur 29 Effekter på hushållens ekonomi av Moderaternas reformer och finansiering uttryckt i förändrad årsinkomst efter skatt

Effekter på hushållens ekonomi	
Exempelhushåll 1 - busschaufför och undersköterska som båda jobbar heltid	7 410 kr
Jobbskatteavdraget	11 310 kr
Höjd reducerad moms	-1 860 kr
Avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgifter ¹³	-2 040 kr
Exempelhushåll 2 – personalvetare och inköpare som båda jobbar heltid	10 320 kr
Jobbskatteavdraget	11 870 kr
Höjd reducerad moms	- 1 860 kr
Statlig inkomstskatt	4 880 kr
Avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgifter ¹⁴	-4 570 kr
Exempelhushåll 3 – ensamstående över 65 år som jobbar	14 240 kr
Jobbskatteavdraget ¹⁵	15 000 kr
Höjd reducerad moms	-760 kr

Källa: RUT 2018:512.

8.4 En politik för rättvis fördelning och social rörlighet

Välfärdssamhällets kanske viktigaste framgångar handlar om reformer som har gett ökade livschanser till breda grupper som tidigare inte fått samma möjligheter. Det handlar bl.a. om enhetsskolan och utbyggnaden av högskolan på 1960- och 1970-talen som gav också begåvade barn med fattiga föräldrar möjlighet att utbilda sig och göra klassresor. På samma sätt gjorde reformer som individuell beskattning, föräldraledighet och utbyggd förskola att kvinnors förutsättningar för arbete och egen försörjning förbättrades kraftigt. Dessa reformer var inte bara moraliskt rätt utan också klok ekonomisk politik. Att kvinnor sedan dess jobbar i högre grad än i andra länder är fortfarande huvudförklaringen till att Sverige har högst sysselsättningsgrad i EU.

De kommande åren kommer återigen att pröva det svenska samhällets förmåga att ge människor möjlighet till ett bättre liv för sig och sina barn. Under ett decennium kommer vi att ha tagit emot en halv miljon människor till Sverige. Dessa har i genomsnitt sämre förutsättningar att åtminstone initialt bli framgångsrika här då deras utbildning och erfarenheter ofta inte är anpassade för den svenska arbetsmarknaden. Hur stora möjligheter dessa människor, och deras barn, ges är en helt central fråga för Sverige framöver.

Här utgör det svenska välfärdssamhället både möjligheter och problem. En uppenbar möjlighet är att Sverige i dag tack vare omfattande marknadsekonomiska reformer på många sätt har en välfungerande ekonomi. De jobb som tillkommer kommer främst i privat sektor, inte som tidigare genom en ohållbar utökning av den offentliga sektorn. Reformerna av arbetsmarknaden har bidragit till att 400 000 jobb har tillkommit sedan

¹³ I exemplet är de vuxna medlemmar i fackföreningarna Trafik och Järnväg, respektive Kommunal.

¹⁴ Personalvetaren antas vara medlem i Jusek (251 kr/månad) och inköparen i Handels (130 kr/månad)

¹⁵ Baserat på genomsnittlig månadslön för samtliga individer i ålderskategorin 65–66 år i samtliga sektorer.

finansskrisen, huvuddelen till följd av att fler personer födda i andra länder har fått arbete.

Samtidigt är det uppenbart att Sveriges höga bidragsnivåer, reglerade arbetsmarknad och stela lönestruktur försvårar integrationen och minskar möjligheterna att ta det första steget in på svensk arbetsmarknad. För låga incitament till arbete för framför allt låga inkomster riskerar att skapa fattigdomsfällor för stora grupper, särskilt när det kombineras med låga jobbchanser. Till det ska läggas de brister i välfärden, inte minst i skolan, som har blivit allt tydligare de senaste åren. Sammantaget finns det risk för ett utanförskap som både är långvarigt och som kan gå i arv till efterkommande generationer. Insatserna för Sverige som helhet är stora och ingen uppgift är viktigare än att se till att så många som möjligt kan få ett jobb.

Moderaternas politik för rättvis fördelning och social rörlighet består främst av en politik för jobb. Den stora klyftan finns mellan de som har ett jobb och de som inte har ett och det viktigaste vi kan göra är förbättra jobbmöjligheterna – för alla. I denna budgetmotion presenterar vi förslag som förbättrar integrationen och på sikt skapar nära 70 000 nya jobb.

Den andra delen av fördelningspolitiken är att skapa trygghet och välfärd för alla. Det handlar om en förskola som utjämnar förutsättningar, en skola som förmedlar kunskaper, ett rättsväsende som utjämnar trygghetsklyftorna och en sjukvård för alla, med kortade köer. Moderaterna föreslår i denna motion omfattande reformer för att stärka välfärdens kärnverksamhet. Dessa satsningar gynnar alla, men i högre grad de med låga inkomster.

9 Finansieringen av Moderaternas reformer

Finansieringen för de reformer som presenteras i vår motionen utgår i huvudsak från de finansieringsförslag som presenterades i budgetmotionen för 2018. I detta kapitel sammanfattas de större finansieringsposterna.

Bidrags- och utgiftsminskningar

A-kassan och aktivitetsstödet reformeras i enlighet med vad som beskrivs i kapitel 7.1 samtidigt som karensdagen i a-kassan föreslås återinföras medan regeringens deltidsregel vad gäller a-kassan avskaffas. Sammantaget bedöms dessa reformer stärka de offentliga finanserna med ca 4,7 miljarder kronor.

Förslagen kring kvalificering in i de svenska ersättningssystemen bedöms stärka de offentliga finanserna med 1,6 miljarder kronor.

De reformer inom sjukförsäkringen som beskrivs i höstens budgetmotion tillsammans med återställandet av de anslagsökningar gällande sjukpenningen och sjuk- och aktivitetsersättning som återfanns i budgetpropositionen för 2018 bedöms stärka de offentliga finanserna med ca 4,5 miljarder kronor.

Arbetsmarknadspolitikerna effektiviseras genom att anslaget till bl.a. Arbetsförmedlingen och Arbetsmiljöverket och SIUS bör minska i likhet med förslagen i Moderaternas budgetmotion från hösten 2018. Sammantaget bedöms dessa förslag stärka de offentliga finanserna med drygt 2 miljarder kronor.

Samtidigt föreslås att anslaget till arbetsmarknadsutbildningen minskas och extratjänsterna och tillhörande stimulansbidrag, beredskapsjobben samt utbildningskontrakten avskaffas. Möjligheten att kvalificera sig till a-kassa efter nystartsjobb avskaffas. Sammantaget bedöms dessa förslag stärka de offentliga finanserna med drygt 6 miljarder kronor.

Byggsubventionerna avskaffas samtidigt som de effektiviseringar som föreslogs i Moderaternas budgetmotion hösten 2017 vad gäller utgiftsområde 20 och utgiftsområde 23 följs upp. Sammantaget stärker detta de offentliga finanserna med drygt 10 miljarder kronor. Delar av denna finansiering är tillfällig till 2021, vilket har justerats för i den reformtabell som presenteras i inledningen av kapitel 7 (figur 14).

De medel för långsiktig satsning på socioekonomiskt och strukturellt eftersatta kommuner och områden i hela Sverige som avsatts inom ramen för utgiftsområde 13 och utgiftsområde 19 omprioriteras för att finansiera exempelvis utökade väginvesteringar, fler poliser i hela landet samt bättre integrationen genom inträdesjobben.

Till detta läggs även ett besparingsbeting på statens myndigheter för 2019 och 2020 i form av en 30-procentig nedskrivning av PLO-uppräknigen. Rättsväsendet, försvaret, universiteten och infrastrukturanslaget undantas från denna besparing. Sammantaget bedöms detta besparingsbeting stärka de offentliga finanserna med nära på 800 miljoner kronor.

Övriga utgiftsminskningar uppgår till ca 3 miljarder kronor. Det rör exempelvis minskat anslag till Migrationsverket med 150 miljoner kronor, avskaffat studiestartsstöd, höjda påminnelseavgifter till CSN, minskade rikthyror för myndigheter i Stockholms innerstad, ändrade regler för efterlevandestöd för dem som lever på exempelvis HVB-hem, återställd grundnivå i föräldrapenningen samt omfördelning av anslagsökningar inom framför allt utgiftsområde 9, utgiftsområde 13 och utgiftsområde 17, såsom gratis entré på museer, inrättandet av en delegation mot segregation samt medel för lovaktiviteter.

Moderaternas inkomstökningar

För att finansiera delar av våra skattesänkningar vill vi också höja den reducerade momsatsen från 12 procent till 14 procent. De ytterligare skattejusteringar som Moderaterna genomför för att finansiera prioriterade reformer återfinns i listan nedan:

- Avskaffa växa-stödet.
- Avskaffa skattereduktionen för fackföreningsavgifter.
- Avskaffa skattelättnaden för sjuk- och aktivitetsersättningen.
- Höja skatte- och tulltilläggen.
- Höja fastighetsskatten för obebyggd tomtmark i enlighet med förslaget i Moderaternas budgetmotion för 2018.
- Slopa gruppregistreringen av moms.
- Återställa regeringens momssänkningar för naturguider och mindre reparationer.
- Avskaffa nedsättningen av energiskatten i gruvnäringen.

Sammantaget skapar dessa skattejusteringar ett utrymme på ca 13,7 miljarder kronor, vilket används för att göra det mer lönsamt arbete. Delar av denna finansiering som gäller att återställa regeringens satsningar är tillfällig till 2021, vilket har justerats för i den reformtabell som presenteras i inledningen av kapitel 7 (figur 14).

Moderaternas omprioriteringar inom skola och sjukvård

För att finansiera reformer inom sjukvård och skolan omfördelar Moderaterna ett antal av de resursökningar som regeringen genomfört vad gäller skola och sjukvård.

Moderaterna omprioriterar exempelvis det särskilda socioekonomiska stödet, samverkan för bäst skola samt de nationella skolutvecklingsprogrammen. Sammantaget skapar detta ett utrymme på ca 6,7 miljarder kronor, vilket används för att finansiera prioriterade reformer inom skolområdet.

Moderaterna omprioriterar även professionsmiljarden, patientmiljarden, personalmiljarden, delar av det riktade statsbidraget inom psykiatri samt medel för förlossningsvården. Sammantaget skapar detta ett utrymme på ca 5,7 miljarder kronor, vilket används för att finansiera prioriterade reformer inom sjukvården. Delar av denna finansiering är tillfällig till 2021, vilket har justerats för i den reformtabell som presenteras i inledningen av kapitel 7 (figur 14), exempelvis genom att vissa av de reformer som finansieras genom omfördelningen är tidsbegränsade till 2021.

Ulf Kristersson (M)

Elisabeth Svantesson (M)